

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Хмельницький національний університет

P

T

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

C

O

ВИПУСК І

M

L

e

збірник наукових праць студентів

кафедра германської
філології та перекладознавства

S

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Державний університет "Житомирська політехніка"

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Збірник наукових праць
студентів і молодих вчених

Випуск 1

Хмельницький 2023

Хмельницький

УДК 811
А43

*Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 6 від 19.05.2023 року*

Збірник «Актуальні проблеми філології та перекладознавства» є першим виданням студентських наукових праць, підготовлених на кафедрі германської філології та перекладознавства ХНУ за участі студентів міст Житомира й Тернополя, і включає 27 публікацій, умовно виділених у дві частини: перша – містить дослідження проблем перекладу, друга – включає лінгвістичні розвідки.

Матеріали подані в авторській редакції.

Редакційна колегія:

Бойко Ю. П., д-р філол. наук, проф.;
Ємець О. В., канд. філол. наук, проф.;
Купчишина Ю. А., канд. філол. наук, доц.

А43 **Актуальні проблеми філології та перекладознавства** : зб. наук. пр. студентів і молодих вчених. – Хмельницький : Поліdruk, 2023. – Вип. 1. – 97 с. (укр., англ.).

Видання присвячене актуальним питанням військової лексики, економічної термінології, художнього перекладу тощо.

Для студентів і магістрантів у галузі філології та перекладу, науковців, викладачів ЗВО, всіх, хто цікавиться філологічними дослідженнями.

УДК 811

© Автори статей, 2023

© Полідрук, оригінал-макет, 2023

Зміст

Актуальні проблеми перекладознавства

Передмова	5
Богач Ірина Реалії як об'єкт перекладознавчих досліджень	7
Герасимчук Анна Means of Expressing Modality in Technical Texts in Publicistic Journals.....	11
Голобородько Артем Прагматичний аспект перекладу англійського сленгу в піснях	16
Гончар Наталія Синтаксичний концепт: «за» і «проти»	20
Дзіблюк Дарія Peculiarities of Translating Proper Names and Mythological Realia from “The Forest Song” by Lesya Ukrainka into English	23
Зелінська Ірина Прийоми перекладу сучасної англійської військової лексики	27
Олексюк Марина Переклад абрєвіатур в економічних текстах	31
Прокіна Ілона Проблема перекладу мовних реалій у туристичних путівниках	34
Редько Вікторія Особливості перекладу економічної терміносистеми	37
Саміла Іван Особливості перекладу військової термінології	40
Стародуб Анастасія Молодіжний сленг сучасної англійської мови та способи його передачі на українську мову	43
Тарабан Дана Особливості перекладу назв фільмів з англійської на українську	46
Троян Олександр Окремі аспекти перекладу військових текстів з німецької мови на українську	50

Фарина Анна

Типи комплексних лексико-граматичних трансформацій
в англо-українському художньому перекладі53

Цапура Олександра

Основні прийоми перекладу юридичної термінології
в офіційно-діловому мовленні57

Яцишин Віталій

Способи передачі гумору у текстах кінематографу60

Яцюк Діана

Транспозиція частин мови у перекладі художніх текстів
з англійської мови на українську65

Сучасні лінгвістичні та літературознавчі дослідження**Бонсевич Олена**

Семантичні особливості фразеологічних одиниць з компонентом числа ..69

Власюк Катерина

Особливості функціонування аксіологічної лексики
в англомовних прозових творах72

Коваль Марія

Термінологія б'юті індустрії.....76

Мацькайло Діана

Мовні особливості англійської та української казок
з елементами чарівності79

Петельська Ірина

Фразеологічна композиція у сучасній англійській мові.....83

Петрова Олександра

Tourism in Ukraine: Discovering the Hidden Gems.....87

Скакун Юрій

The Concept of Love in English Rock Music
and Lyrics Translational Problems90

Таїбова Венера

Природа як відображення жіночих емоцій в оповіданнях Кейт Шопен.....93

Успенська Ольга

Shadowing Technique as a Way of Linguistic Competence.....96

Сучасна військово-політична ситуація у нашій країні викликана агресією північних сусідів, вимагає від України подальших кроків у прискоренні вступу до Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу. Економічна, військова та політична допомога США та європейських країн сприяє розширенню контактів між людьми на всіх рівнях. Тому фахівці у галузі перекладу потрібні у різних сферах технічних і гуманітарних галузей.

Ганс Георг Гадамер так характеризував значення перекладу: «Переклад – наче міст між двома мовами. Він з'єднує два береги одного материка». Наше століття називають століттям перекладу. Переклад є важливим елементом міжмовної комунікації. Спостерігається значний інтерес як до практичних, так і теоретичних аспектів перекладознавства. Разом з тим актуальним залишається актуальним висловлення Т. Саворі, що не існує кінцевих і універсально прийнятих рішень у цій галузі. Переклад – це комплексний процес, що вимагає врахування лексичних, граматичних, стилістичних та екстралінгвістичних аспектів.

В останні 20–30 років перекладознавство тісно пов'язано з лінгвістичними дослідженнями. Такі поняття, як когезія тексту, інтертекстуальність, інтермедіальність стали об'єктом вивчення як лінгвістів, так і фахівців у галузі перекладу. Видатний лінгвіст Роман Якобсон виступав за те, щоб лінгвісти ретельно аналізували перекладацьку діяльність. Він стверджував: «Жодне мовне явище не можна пояснити в лінгвістиці без перекладу мовних знаків на мовні знаки цієї ж або іншої системи».

Збірник наукових статей «Актуальні проблеми філології та перекладознавства» виявляє зв'язок обох галузей. Тематика представлених робіт є досить широкою і актуальною. Аналіз військової тер-

мінології, переклад військової лексики, прагматичні та стилістичні аспекти статей з військової тематики становлять значний інтерес. У збірнику представлені розвідки у галузях фразеології, синтаксису, стилістики прозових текстів і пісень, концептульні аспекти мовлення. Досить широка жанрова палітра статей. Зокрема, досліджуються економічні терміни, лексика туристичної галузі, художні тексти, мова кінофільмів.

Ірина Богач

Тернопільський національний
педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Тетяна Олегівна Цепенюк, наук. керівник
канд. філол. наук, доц.

РЕАЛІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка проблеми. Питання вивчення особливостей перекладу художніх текстів завжди було і досі залишається актуальним у теорії і практиці перекладу. Доволі часто в оригінальних текстах натрапляємо на лексичні одиниці, які позначають національно специфічні предмети, поняття, явища тощо, які відповідники яких відсутні у мові перекладу. Перекладознавці такі одиниці називають безеквівалентною лексикою, культурно-маркованою лексикою, національно-маркованою лексикою, або ж реаліями.

Аналіз останніх досліджень. Реалії як об'єкт перекладу вивчалися вітчизняними і зарубіжними перекладознавцями на матеріалі різних мов. Основоположними працями є наукові розвідки Р. П. Зорівчак., В. Коптілова та ін. Вчені розглядають реалії під різними кутами і, відповідно, подають різні тлумачення цього поняття. Так, А. А. Мороз розглядає проблему реалій трактуючи їх як «назви предметів і явищ матеріальної і духовної культури певного народу, які в перекладі залишаються незмінними» [7, с. 7]. Такий підхід до розуміння реалій є досить обмеженим і наведене визначення не враховує того, що кожна реалія має глибоке культурологічне тло та культурні конотації, які не завжди вдається відтворити в перекладі. Сьюзан Басьєрс у своїй книзі “Translation Studies” пише про те, що реалії – це конкретні елементи культури, що містять якусь форму соціального або історичного досвіду [10].

Цікавим є бачення вченого В. Коптілова, який притримується думки, що реалії – це «слова, що позначають предмети та явища, невідомі мові перекладу» [5]. З одного боку, деякі культурно-специфічні

поняття важко відтворити іншою мовою, проте мова є не лише засобом позначення предметів та явищ, але також формує сприйняття та розуміння світу. На нашу думку, найбільш повне визначення дає Р. П. Зорівчак у своїй роботі з вивчення реалій: «Реалії – це моно- і полілексемні одиниці, основне лексичне значення яких вміщає традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мовисприймача» [3]. Цим визначенням ми й послуговуватимемося надалі. Хоча цей пласт лексики доволі часто привертає увагу перекладознавців, вважаємо за необхідне висвітлити у цій розвідці питання перекладу реалій в українсько-англійському напрямі перекладу.

Мета дослідження полягає в описі та аналізі прийомів перекладу топографічних та етнографічних реалій в англomовному перекладі роману Івана Багряного «Тигролови».

Виклад основного матеріалу дослідження. У перекладознавчій літературі знаходимо чимало класифікацій реалій, в основу яких лягли різні принципи поділу їх на групи. Т. Р. Кияк поділяє реалії на 6 груп: побутові реалії; етнографічні та міфологічні реалії; реалії світу природи (охоплюють назви тварин, рослин, ландшафту); реалії державно-адміністративного укладу та суспільного життя; ономастичні реалії та асоціативні реалії [4]. П. Ньюмарк у своїх працях класифікує реалії так: екологія, матеріальна культура (їжа, одяг, будинки і міста, транспорт), соціальна культура, організації (політичні та адміністративні, релігійні, мистецькі), звички і поведінка [11]. Т. Авдеєнко стверджує, що за місцем культурологічного компонента у структурі лексичного поняття мовні одиниці-реалії можуть бути класифіковані на чотири типи: етноспецифічні, частоеквівалентні, безеквівалентні та реалії-словосполучення, які відтворюють певні аспекти ментальності нації [1]. Беручи до уваги наведені вище класифікації, пропонуємо нашу класифікацію, яка включає топографічні, етнографічні, політичні, економічні та технологічні реалії.

Олександр Чередниченко визначає проблему перекладу реалій як «одну з найголовніших та найскладніших у міжкультурному аспекті перекладу» [8]. Деякі вчені вважають, що реалії є неперекладною складовою мови, тому їх важко перекладати. Інші стверджують, що переклад реалій можливий, але потребує ретельного вивчення та розуміння культури та мови народу. Услід за Кушиною Н. І., вважаємо, що відтворення реалій є першочерговим завданням перекладача, під час реалізації якого потрібно враховувати культурні аспекти і необхідність їх перекладу цільовою мовою, адже «існують докорінні відмінності між культурами та мовами світу» [6]. Н. В. Гуренко, який у своїй статті досліджує шляхи перекладу реалій, пише, що «перша умова адекватного відтворення реалій – їх глибоке знання, а вже потім

перекладачу необхідно вирішити, як саме передати реалію: чи то за допомогою транскрипції, чи то перекладу».

Р. Зорівчак виділила такі методи перекладу реалій: транскрипцію (транслітерацію), гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, комбіновану реномінацію, калькування, міжмовну транспозицію на конотативному рівні, метод уподібнення, віднайдення ситуативного відповідника, контекстуальне розтлумачення реалій [3]. Більшість вчених є прихильниками використання транслітерації (лише так можна зберегти форму та унікальність реалії). Іншим способом є калькування, при якому зберігається зміст та колорит самої реалії. Також часто застосовуються виноски з описовим перекладом для того, щоб реалія була зрозуміла іноземному читачу.

Переклад етнографічних реалій. В аналізованому нами романі Івана Багряного «Тигролови» було виявлено 118 прикладів етнографічних реалій. Під час їх передачі було здебільшого застосовано такі найпоширеніші перекладацькі трансформації: транслітерація (24 %), калькування (8 %), описовий переклад (16 %), генералізація (11 %), транслітерація з виноскою (6 %), вилучення (21 %) та ін. (14 %).

За допомогою транслітерації було відтворено такі реалії: *маршал* [2] – *marshal* [9], *міліція* [2] – *militia* [9], *отаман* [2] – *otaman* [9], *карбованці* [2] – *karbovantsi* [9], *борщ* [2] – *borsch* [9], *самовар* [2] – *samovar* [9] та ін.

Приклади перекладу етнографічних реалій за допомогою описового перекладу: *бурлацька пісня* [2] – *song of the outcast* [9], *очінок* [2] – *old-fashioned married woman's cap* [9], *кожух* [2] – *thick coat* [9], *мавка* [2] – *wood nymph* [9], *ночви* [2] – *little rowboards* [9] та ін.

Задля збереження семантики оригінальних слів деякі етнографічні реалії були перекладені за допомогою прийому калькування: *партробітники* [2] – *party workers* [9], *колгоспні колективізатори* [2] – *collectivizers of Kolhozes* [9] та ін.

Приклади використання генералізації: *коц* [2] – *blanket* [9], *вінігрет* [2] – *salad* [9], *курея* [2] – *cloak* [9] та ін.

Переклад методом транслітерації з виноскою: *Дем'ян Многогрішний* – *Demian Mnohohrishny, a Cossack hetman (captain) of the seventeenth century, banished to Siberia* [9, с. 9].

У цій групі реалій нами було виокремлено ще такі одиниці, які, однак, не були перекладені в англійському тексті: *партквиток*, *дисциплінарні стягнення*, *«Колдоговір»*, *«Карний Кодекс»*, *Воршиловські значки*, *сільрада*, *знахарка*, *пін*, *калоші*, *папахи*, *кандьор*, *могориц*, *дзбан*, *врубель* [2] та ін.

Переклад топографічних реалій. Група топографічних реалій налічує 33 одиниці. Під час їх передачі було здебільшого засто-

совано такі перекладацькі трансформації: транслітерація (61 %), еквівалент (6 %), калькування (6 %), описовий переклад (3 %), додавання (3 %), вилучення (6 %) та ін. (15 %).

За допомогою транслітерації було відтворено такі реалії: *Урал* [2] – *Urals* [9], *Зелений Клин* [2] – *Zeleny Klyn* [9], *Сахалін* [2] – *Sakhalin* [9] та ін.

За допомогою еквіваленту: *Сибір* [2] – *Siberia* [9], *Забайкалля* [2] – *Trans-Baikalia* [9].

Калькування: *Малий Хінкан* [2] – *Little Khinkhan* [9]. На нашу думку, цей переклад не є доцільним, адже до цієї реалії є усталений англійський відповідник – *Lesser Khingan*.

Описовий переклад: *Де-Ве-Ка* [2] – *Far Eastern Country* [9].

Додавання: *Лопань* [2] – *Lopan near Kharkiv* [9].

Вилучення: *Становий хребет* та *Ворскла* [2].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

Як бачимо, у досліджуваному тексті автор вживає чималу кількість реалій, для перекладу яких перекладач використовує різноманітні прийоми, найчастіше це транслітерація, генералізація і описовий переклад. Перспективу досліджень вбачаємо в описі способів перекладу інших видів реалій на матеріалі аналізованого роману.

Список використаних джерел

1. Авдєєнко Т. Лінгвокультурологічні особливості англійських мовних реалій. *Науковий журнал*, 2014.
2. Багрянний І. Тигролови. Давидів, 2012. 322 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Л., 1989. 216 с.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
5. Коптілов В. В. Теорія та практика перекладу : навч. посіб. для студ. Київ, 2003. 280 с.
6. Кушина Н. І. Міжмовні та міжкультурні проблеми сучасного перекладу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2014. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. № 2.
7. Мороз А. А. Реалія як об'єкт лінгвістичного дослідження. Бердянськ, 1999. 104 с.
8. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2001.
9. Bahriany I. The Hunters and the Hunted. New York : St Martin's Press, 1957. 244 p.

10. Bassnett S. Translation Studies. Routledge, 2003. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203427460> (дата звернення: 08.04.2023)

11. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice hall, 1988. 292 p.

Анна Герасимчук

Хмельницький національний університет

Юлія Петрівна Бойко, наук. керівник

д-р філол. наук, проф.

MEANS OF EXPRESSING MODALITY IN TECHNICAL TEXTS IN PUBLICISTIC JOURNALS

Modality is a key concept in linguistics that refers to the degree of certainty or probability conveyed by a statement. It is a fundamental aspect of natural language that plays a crucial role in communication and understanding. Modality as a method of identifying the attitude of a person or narrator can be further understood through the categories distinguished by F. R. Palmer (2001), namely epistemic, deontic and dynamic [4, p. 236].

The epistemic modality of journalism technical writings is particularly significant. The level of certainty or belief that a speaker or writer has regarding a specific statement is referred to as epistemic modality. In other words, it is about the speaker's level of conviction in what they are expressing. There are many ways to express epistemic modality, including modal auxiliaries (*could, might, should, would, can, and must*), adverbs (*probably, possibly, likely, certainly, and unlikely*), adjectives (*certain, uncertain, probable, and impossible*), and verbs (*believe, know*). The role that epistemic modality plays in expressing the speaker's perspective or attitude toward the topic under discussion is one of its key features. To highlight their firm belief in a certain concept, a speaker can use adverbs like "certainly" or "definitely" and modal auxiliaries like "must" or "should" to communicate their belief that a particular action is required or advised. Epistemic modality is particularly significant in technical literature. The level of assurance or conviction a speaker or writer has over a specific assertion is referred to as this modality. In other words, it pertains to the speaker's level of conviction in what they are expressing. The role that epistemic modality plays in expressing the speaker's viewpoint on a supposed statement is a crucial one. For instance, speakers may employ modal particles like "must" or "should" to convey their conviction that a specific action is required or desirable, or they may use modal particles like "of course" or "absolutely."

The distinction between certainty and doubt that the epistemic modality makes is another significant feature. When a speaker is confident in a claim, they may use language like "*I am sure that...*", "*It is certain that...*", or "*There is no doubt that...*" to emphasize their certainty. On the other hand, when a speaker is unsure of a claim, they can utilize language that conveys a lower level of confidence, such as "*I am not entirely sure, but...*", "*It is possible that...*," or "*It may be that...*".

The term "deontic modality" describes how obligation, permission, and prohibition are expressed in language. In other words, it is concerned with the manner in which speakers convey what should be done or should not to be done, or what is permitted or forbidden. Deontic modality may be represented using modal auxiliaries (should, must, ought to, may, and can't), adjectives (permissible, obligatory, and prohibited), and verbs (require, demand, forbid, and permit).

Dynamic modality is a linguistic category that encompasses the expression of ability(modal verbs such as: can, could, be able to and may), possibility (modal verbs such as: may, might, could and can), and necessity (modal verbs such as: should, have to, must and need to) in language.

It describes how the speaker or writer feels about the need or likelihood of an event or action. A variety of language tools, such as modal verbs, adjectives, adverbs, and phrases, can be used to indicate dynamic modality.

In journalism, technical texts often deal with complex topics that require a high degree of precision and accuracy. Modality can help writers convey their level of certainty about the information they are presenting, which in turn can help readers better understand the information and its implications. In technical texts in journalism, epistemic modality is particularly important. Modality is important in technical texts for indicating the level of confidence in the presented information. This is particularly relevant in scientific research and academic writing, where authors need to clearly state the level of certainty in their findings. Additionally, modality is used in technical texts to express the potential consequences of actions or decisions. This is particularly crucial in fields such as engineering, where decisions can have significant impacts on safety and the environment. Modal verbs such as "could," "may," and "might" can indicate the potential outcomes of decisions and actions, while phrases such as "should be avoided or must be avoided" can convey a sense of caution and emphasize the importance of responsible decision-making.

In technical texts, the appropriate use of modality can help to convey the writer's stance and attitude towards the content, while also ensuring that the information is accurate, clear, and easily understood. Technical writers must be skilled in using modal language effectively to

convey information and engage readers, while also maintaining a professional and objective tone.

Studying ways of expressing modality in the English language in a journalistic style was carried out using the example of 3 technical articles of the National Geographic magazine: “How can you tell if a photo is AI generated? Here are some tips.”; “What the new artificial intelligence initiative does—and doesn’t—mean”; “Computers tell us who to date and who to jail. But is this right?”.

Analyzing 3 articles in the National Geographic journal it was found 73 modal verbs such as can, could, may, should, must, need and have to. See some of the examples below:

1. *“The second type is unsupervised learning, in which the AI **must** find the answer for itself by identifying patterns and relationships in sets of data.”*

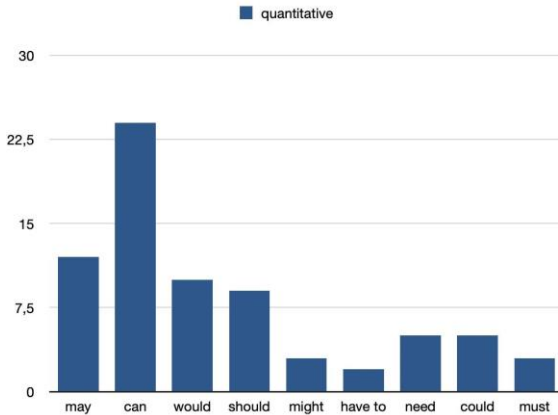
2. *Still, without these resources, you **can** start looking out for AI-generated images today simply by being on your guard—check first before you believe anything you see.*

3. *Artificial intelligence is a field of computer science focused on the development of systems that **can** “think” independently to solve problems and learn over time.*

4. *Light reflecting off the eyes **should** also be in the same place on each eye, something that current AI struggles with.*

5. *It **may** seem straightforward to set up a program that instructs a modular system to reach a destination, first by assembling a body and then traveling from point A to point B.*

Based on the provided analysis and examples, it was developed the diagram that shows the quantitative ratio of usage of modal verbs in technical texts.

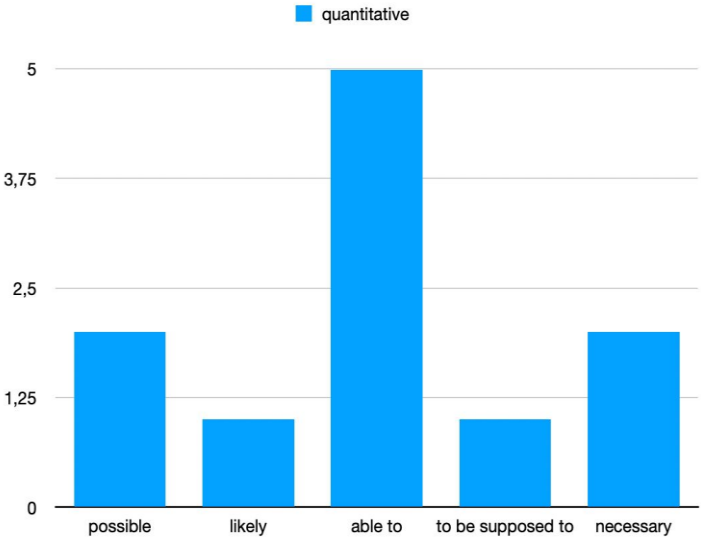
Besides modal verbs, at the lexical level, modality can be expressed by modal words. Analyzing 3 articles in the National Geographic journal, we have found 13 modal words. In that way, we can assert that technical texts rarely contain modal words.

1. *One well-known example of this is Google's AI that **was able to** master the supremely difficult Atari game Montezuma's Revenge.*

2. *They showed that, if you are a black defendant, the algorithm is more **likely** to incorrectly say you are at high risk of committing another crime than if you are white.*

3. *The discussion should be about partnership of humans and machines together, about shaking hands with this new technology and embracing its flaws as well as acknowledging that we have flaws ourselves, and working out that partnership, a shared journey of **possibilities** for the future that exploits each other's strengths as much as **possible**.*

Based on the provided analysis and examples, it was developed the diagram that shows the quantitative ratio of usage of modal words in technical texts.

Consequently, the modal verbs "can" and "may" are used more frequently than other verbs in technical texts published in journals, as they are often used to express possibility or permission. Technical texts in journals often focus on describing scientific or technical research, and the use of "can" and "may" can help clarify experimental procedures, results, and recommendations.

The modal verb "can" is often used to express the ability or capability of a system or process to perform a specific task or function. In scientific research, the use of "can" is especially important when it comes to the possibilities of experimental equipment or software.

On the other hand, the modal verb "can" is often used to express permission or the possibility of an event happening. In scientific research, "may" is often used to discuss the possibility of arriving at a particular result or conclusion based on the results of an experiment.

Furthermore, technical texts published in scientific journals are usually written for a professional audience such as researchers, engineers or scientists who are familiar with technical language and terminology. Using "can" and "may" can help simplify complex concepts and make text more accessible to your target audience. Conducting research, it was found out that technical texts contain the modal word "possible" more often than others. Based on that we can make a statement that it is an effective term for expressing ambiguity and describing the range of study or investigation. It's crucial to be clear and accurate while writing technical content, and using the word "possible" to qualify claims and conclusions can help.

References

1. Allie Y. (2023 April) How can you tell if a photo is AI generated? Here are some tips. *National Geographic*. Retrieved from <https://www.nationalgeographic.co.uk/photography/2023/04/how-can-you-tell-if-a-photo-is-ai-generated-here-are-some-tips>
2. Maya W. (2019 April). What the new artificial intelligence initiative does—and doesn't—mean. *National Geographic*. Retrieved from <https://www.nationalgeographic.co.uk/2019/02/what-the-new-artificial-intelligence-initiative-does-and-doesnt-mean>
3. Simon W. (2018 November) Computers tell us who to date and who to jail. But is this right? *National Geographic*. Retrieved from: <https://www.nationalgeographic.co.uk/science-and-technology/2018/11/computers-tell-us-who-to-date-and-who-to-jail-but-is-this-right>
4. Palmer F. R. Mood and Modality. Frank Robert Palmer. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 236 p.

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ В ПІСНЯХ

Постановка проблеми. Переклад сленгу в англомовних піснях є складною задачею, яка стає викликом для багатьох перекладачів та лінгвістів. Сленг – це неформальна мова, що використовується певною групою людей в розмовному стилі мовлення, і яка може включати в себе вуличну термінологію, жаргон, або навіть образнее мовлення. Проблеми, пов'язані з перекладом англійського сленгу в піснях, полягають в тому, що часто перекладачі вибирають більш формальні слова та вислови, що може призвести до втрати сенсу та емоційної сили вихідного тексту

Інша проблема полягає в тому, що сленг постійно змінюється та еволюціонує з часом, що може призвести до набувань словом нового сенсу. Задля того, щоб обмежити неточність перекладу, перекладач має враховувати контекст речення та причини використання сленгу в ньому.

Аналіз останніх досліджень. На думку великого американського поета Карла Сандберга (Carl Sandburg, 1878–1967), “slang is language which takes off its coat, spits on its hands – and goes to work”. Саме через нескінченний розвиток мови, вивчення, розбір, та класифікація перекладу сленгу в піснях може стати доволі важким завданням для перекладача.

А. Ю. Добровольська у своїй праці «Особливості функціонування сленгу в американському кінотексті» зазначила, що: «Увага дослідників до різних видів нелітературної лексики, особливо до таких специфічних, як сленг, існувала завжди», а виходячи з думки дослідниці англійського сленгу О. М. Медвідь, сленг, як ніщо інше, може надати мові свіжості та цікавості у разі розумного його використання. Але для чого використовується сленг у аспекті музичної творчості та як саме варто його перекладати? У цій роботі ми розглянули три причини використання сленгу: скорочення задля збереження ритму пісні, спроба підвищити емоційну виразність тексту пісні та демонстрація власної статистичності чи заможності завдяки специфічному набору слів і як цей сленг варто перекладати, дотримуючись контекстуальної відповідності.

Метою роботи є аналіз способів утворення сленгу в піснях, його прагматичний ефект та методи перекладу. Саме тому у цій роботі

ми наведемо приклади перекладу сленгу на прикладі сучасної англійської музики, та продемонструємо принцип роботи зі сленгом в перекладі пісень

Виклад основного матеріалу. Використання сленгу в тексті пісні може допомогти її виконавцю зберегти риму та ритм, оскільки він може додати додаткових слів та фраз, які мають схожі звуки та ритмічні схеми. До того ж, сленгові скорочення слів активно використовуються в хіп-хопі, як спосіб зменшити обсяг написаного тексту, прискорити начитування тексту, та притриматися загального ритму. Візьмемо за приклад пісню «I'mmaboss» відомого американського хіп-хоп виконавця Мік Мілла

Розглянемо дві строфи з тексту його пісні:

«I'mjusttrynabe a billionaire, withallmyrealfriendsAndI'mmagetit, evenifyou'reintheway, andifyou'reinit»

У своїй пісні Мік Мілл неодноразово використовує сленгову конструкцію «I'mma» що в свою чергу є скороченням конструкції «I'm going to». Кожен виконавець у жанрі хіп-хоп використовує подібні скорочення, щоб прискорити темп начитування тексту, та задля підтримки ритму пісні. І в такому випадку перекладач має надати відповідний переклад. Тому ми вирішили запропонувати такий переклад цих двох строф:

«Я просто намагаюся стати мільярдером зі своїми друзями, і я того доб'юся, навіть як ти заважаєш, навіть якщо проти»

У своєму перекладі ми намагалися передати скорочену конструкцію «I'mma» займенником «того», що цілком передає настрій, темп та ритм пісні.

Розглянемо ще один приклад з пісні «Ain't Shit» відомої американської хіп-хоп виконавиці Doja Cat. У своїй пісні вона доволі часто використовує сленгову конструкцію «Ain't», що є скороченням «is/am/are + not». Розберемо приклад і наш запропонований переклад

«Niggasain'tshit, comeupinyourcrib» – «Нігери ніц не варті, коли приходять до тебе». В нашому перекладі ми пропонуємо перекласти конструкцію «ain't» через українське «ніц».

Однак, збереження ритму – не єдина причина для використання сленгу. Слід зауважити, що сленг може допомогти підвищити емоційну виразність тексту пісні. Використання неформальних термінів та фраз може допомогти передати прямий тон, що відображає більш особисту сторону пісні та підсилює її емоційну силу. До того ж використання сленгу може допомогти пісні звучати більш сучасно і актуально. Слова та фрази, які є популярними серед молоді, можуть допомогти підтримати інтерес слухачів та зробити пісню більш зрозумілою та близькою до їхнього життя. Подібний сленг доволі часто

використовується у сучасній музиці, щоб зачепити найбільшу кількість слухачів.

Прикладів може бути доволі багато, тому для нашої роботи ми обрали найпростіші варіанти. Почнемо з пісні «Hella» американського хіп-хоп виконавця Кена Карсона.

«Niggas say they got hoes but seeme, I gothella»

У своїй пісні він доволі часто використовує сленгову конструкцію «Hella», що є скороченням від «Hell of», але саме цей випадок не варто відносити до першої групи сленгових слів. Все через те, що в варіантах раніше скорочення виступало завжди у ролі інструмента для скорочення обсягу слів в строфі. Наразі в цьому прикладі це скорочення має додаткове емоціональне забарвлення. Ми хотіли би запропонувати власний варіант перекладу, намагаючись зберегти підвищення емоційної виразності:

«Братва каже, що в них багато дівок, та в мене їх дофіга»

Прикладів спеціального емоційного посилення в музикальній індустрії доволі багато, тому ми розглянемо декілька прикладів з реальних пісень. Продовжимо ми піснею «On Chill» від американського хіп-хоп виконавця Wale. У пісні він доволі часто використовує слово «Chill»:

«Maybe we can be on chill tonight (Onetime)»

Слово «chill» у сучасній українській мові можна передати доволі різними способами. Доволі часто зараз, особливо в колах молоді, воно набуло розголосу через доволі нову трансформацію – пряме включення. Сучасна молодь доволі часто використовує слово «чілл» в повсякденному житті. Саме тому ми пропонуємо, задля збереження емоційного посилення, включати слово «чілл» в українську мову:

«Може сьогодні ми зможемо почілити (лише сьогодні)»

Чудовим прикладом емоційного посилення є пісня «Drunk in love» американської співачки Beyoncé. У своїй пісні вона використовує слово «Вае», що є сленговим звертанням до свого партнера:

«Вае, I want you, na-na»

Задля збереження емоційного посилення та образності ми пропонуємо свій переклад звертання «Вае» українським звертанням «Крало»:

«Крало, я хочу тебе, на-на»

Останнім прикладом у цьому блоці ми хотіли обрати пісню «All The Way Turnt Up» репера RoscoeDash, котрий дуже вдало використовує сленг задля відображення емоційного піднесення та твердості у своїх намірах.

«And shawty we, all the way turnt up»

Розглянемо фразу «turnt up». Зі сленгу це означає «бути готовим для вечірки/бути в гуморі». Використання сленгу в цьому ви-

падку значно скорочує обсяг тексту, а також чудово передає емоційне піднесення. Але специфічну лексику необхідно перекладати не напряму, тому ми хотіли би запропонувати свій варіант перекладу:

«I, крїхїтко, ми будемо тусити»

Останньою причиною використання сленгу є бажання виокремити свою статусність чи заможність на тлі інших людей. Подібний принцип використання доволі властивий реп і хіп-хоп виконавцям. В такому випадку використання сленгу може допомогти виконавцю пісні встановити зв'язок зі своєю аудиторією, а аудиторії у свою чергу допомогти встановити спільність із виконавцем.

В деякому сенсі, взірцем матеріалістичного відношення до своєї творчості та «статусного» сленгу є пісня «Gucci Gang» американського репера Lil Pump'a. Майже половина цієї пісні складається з фрази «Gucci Gang» що технічно є простою нісенітницею. Але в історії англomовного сленгу слово «Gucci» встигло закріпитися не лише як назва італійського бренду, а й як синонім до слова «крутий»

Цікавим прикладом вихваляння статусом є пісня «Have Mercy» Хлої Бейлі. Варто розібрати строфу: *«Why I keep bossing like I do?»*, де слово «bossing» є скороченою сленговою конструкцією «to be a boss», що фактично означає демонструвати власне лідерство та перевагу. Ми пропонуємо наступний переклад: *«Чому я досі перший як завжди?»* де слово «перший» розкриває себе у значенні найліпший.

Останнім чудовим прикладом буде пісня «Flexin'» американського репера Поп Смоука. У своїй пісні він використовує доволі відоме зараз слово «Flex»

«All the opp nigg as know I be flexin'»

У цій строфі «opp niggas» означає ворожі банди, а слово «flexin'» буквально означає вихвалятися, демонструвати своє багатство. Це доволі розповсюджене зараз слово навіть посеред української молоді, яке вже давно використовується як напряму включене в українську мову. Проте у цьому випадку ми би хотіли запропонувати альтернативний варіант перекладу цієї строфи:

«Усі ворожі банди знають що я багатий»

Висновки. Ця демонструє, що переклад сленгу може бути складним завданням через його культурну специфіку та контекстуальність. Ми дослідили три основні причини використання сленгу в піснях та способи його перекладу. В ході роботи ми підкреслили для себе важливість збереження при перекладі емоційної, контекстуальної та музичних якостей оригіналу. Загалом, процес опрацювання даної теми надав цінну інформацію для мене як перекладача, який буде працювати з англomовними текстами.

Список використаних джерел

1. Аккурт В. Особливості та проблеми перекладу англomовної пісні українськими відеоблогерами. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : Лінгвістичні науки : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2020. № 31. С. 7–22.
2. Заводна Л. Сучасний погляд на молодіжний сленг. *Нова педагогічна думка*, 2014. № 1. С. 52–55.
3. Нестеренко Ю. В. Молодіжний сленг як засіб вербалізації явищ буття англійців. *Держава та регіони, Серія «Гуманітарні науки»*. 2016. Вип. 3–4. С. 44–47.

Наталія Гончар

Хмельницький національний університет

Юлія Петрівна Бойко, наук. керівник
д-р філол. наук, проф.

СИНТАКСИЧНИЙ КОНЦЕПТ: «ЗА» І «ПРОТИ»

Когнітивна лінгвістика – це напрям, який вважає, що кожна мова представляє певну систему понять, за допомогою яких носії мови сприймають, структурують, класифікують та інтерпретують потік інформації, що надходить із навколишнього світу. Концепти є представленими у мові лексемами, словосполученнями, синтаксичними структурами (реченнями), текстами. Останнім часом лінгвісти досліджують синтаксичні простори різних мов як відображення національної специфіки концептуальної сфери народу.

Протягом багатьох років поняття синтаксису вважалося важливим будівельним блоком когнітивної лінгвістики, але вчені розходяться в думках щодо того, чи насправді воно настільки необхідне для розуміння сенсу висловлення порівняно з іншими концептами.

Метою дослідження є розгляд переваг та недоліків використання синтаксичного концепту у когнітивній лінгвістиці.

Концептуальна репрезентація синтаксичних конструкцій ставала об'єктом вивчення українських та зарубіжних мовознавців: І. Д. Карамішевої, Н. Є. Леміш, О. М. Дубрової, О. О. Селіванової, І. В. Дудко, З. Д. Попової, М. М. Булініної, С. Є. Кузьміної, V. Evans, D. Adger, Ronald W. Langacker та ін.

Науковці, які працювали над синтаксичним концептом вивели структурну схему речення. У більш ранніх концепціях під структур-

ною схемою розуміли лише поєднання головних членів речення, а додатки і обставини розглядалися як її поширювачі. Проте, багато лінгвістів відзначають, що речення, які містять лише підмет і присудок, не завжди є ефективними засобами спілкування. Речення часто містить лише обмежену інформацію без другорядних членів. Тому ці члени повинні бути включені в структурну схему речення, щоб допомогти виразити наміри мовця і відобразити фрагмент дійсності в тому вигляді, як він ним розуміється [3, с. 59].

З. Д. Попова постулює, що структурна схема «сильніша» за лексичне значення словоформ, які входять до неї, що її пропозиція підпорядковує собі семантику слів, які до неї потрапляють [5, с. 12]. Це спостереження узгоджується з тезою, яка свідчить, що концепт визначає семантику мовних засобів, які використовуються для його вираження.

Дієслово задає тон судженню, є його прототипом, компресованою мінімальною моделлю структурної синтаксичної схеми. Вербалізатором синтаксичної ідеї є дієслово, яке є короткою, стислою семантичною версією завершеної події в часовому аспекті. Варіювання граматичних категорій відображає ситуацію, репрезентовану в реченні частковими особливостями: характеристиками її протікання, часом її виникнення, реальністю/нереальністю ситуації, ставленням мовця до цієї ситуації, кількістю учасників, що виконують певну роль, і включеністю/не включеністю мовця до складу таких учасників тощо. Зображуваний сценарій залишається незмінним [3, с. 60].

Дослідниця Булініна М. М. у своїх працях вважала, що слово, володіючи лексичним значенням, реалізує його в складі синтаксичних одиниць. Мовна одиниця є не тільки структурним елементом, а й смисловим. У форматі речення слова стають частиною більшого цілого, вступаючи в предикативні відносини для створення смислової єдності. Задля цього необхідно враховувати семантичний потенціал і структуру висловлювання [1, с. 67–73].

V. Evans зазначає «Складовими частинами мови є слова і правила, де правила поєднують «атомічні» (неподільні) елементи значення, зашифровані у словах. Таким чином, лінгвістична семантика містить елементи значення і правила їх поєднання» [7, с. 1]. Вчений стверджує, що слова не мають внутрішнього значення і що значення залежить виключно від контексту, у якому вони вживаються. Слова – це просто вираження лексичних понять, які є мисленнєвими уявленнями, пов'язаними з конкретними словами. Ці лексичні поняття пов'язують з конкретними значеннями в контексті на основі різноманітних чинників.

D. Adger переконаний, що речення складається не просто зі слів, воно має структуру, яка визначає його зміст. Наприклад, зміна порядку слів може змінити зміст речення. Ось чому розуміння граматики

є таким важливим – воно дозволяє нам правильно зрозуміти значення речення. Однак необхідно враховувати, що синтаксичні процеси, які продукують структурно визначені висловлювання, не можна розглядати окремо від змісту речення та комунікативних завдань мовного спілкування. Узагальнене граматичне значення накладається на семантику лексем і граматичну семантику морфологічних форм, чим істотно впливає на змістову структуру речення.

На думку В. Б. Кашкіна, концепти реалізуються як через лексичні, так і через граматичні одиниці й категорії, а граматичні концепти мають як універсальний, так і національно-специфічний характер, часто виникають в житті мовних спільнот і мають для них комунікативну значущість. Тому, аналізуючи синтаксичні концепти різних мов потрібно ще й знати їх народні особливості [4]. Слід звернути увагу, що синтаксичний концепт не враховує когнітивні процеси, які сприяють розумінню мови. Наприклад, люди можуть використовувати метафори та інші фігури мови, які неможливо пояснити лише синтаксичними правилами. Що не менш важливо, синтаксичний концепт поступається місцем лексичному, адже не враховує емоційний та соціальний контекст мовлення. Одні й ті самі речення можуть мати різний зміст залежно від того, як вони вимовляються, з яким інтонаційним та емоційним забарвленням. Р. Т. Яровікова, досліджуючи лексичну і синтаксичну семантику виявила, що мовні вирази підпорядковуються певним семантичним закономірностям. Це означає, що мовна картина світу зафіксована як у граматиці (семантично-значущих граматичних категоріях), так і в лексичній системі мови [6, с. 56].

Отже, підсумовуючи вказане, можна стверджувати, що граматики, як і лексика, виконує функцію структурування концептуального змісту. Для передачі та розуміння інформації недостатньо розуміти значення слів, необхідно володіти знаннями граматики. Значення є функцією висловлювання і на пряму залежить від граматичних форм. Змістовне значення речення не можна відокремити від порядку слів у ньому, а лінгвістична семантика містить не лише складові значення, але й правила їхнього поєднання. Граматичні конструкції встановлюють певний шаблон для компонентів семантичного значення. Іншими словами, граматики формує основу для лексичного наповнення.

Список використаних джерел

1. Булынина М. М. Проблема синтаксического концепта / М. М. Булынина // Rhema. Рема. – 2012. – № 4. – С. 67–73.
2. Дуброва О. М. Презентація синтаксичних концептів / О. М. Дуброва // Studia philologica. – 2017. – Вип. 9. – С. 11–17. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stfil_2017_9_4.

3. Карамишева І. Д. Синтаксичний концепт і структурна схема речення: підходи до встановлення співвідношення / І. Д. Карамишева // *Studia philologica*. – 2016. – Вип. 7. – С. 56–65. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stfil_2016_7_11.

4. Бурбак О. Ф. Реалія та способи визначення її лінгвістичного статусу. *Іноземна філологія*. 2005. С. 68–69.

5. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів, 1989. 216 с.

6. Яровикова Р. Т. Языковая концептуализация знания в модификации предметной области современной науки / Р. Т. Яровикова // *Проблемы высшего технического образования*. – 2001. – Вып. 20. – С. 55–59.

7. Adger D. Syntax for Cognitive Scientists / D. Adger. – URL: ing.auf.net/lingbuzz/001990/current.pdf

8. Evans V. Lexical Concepts, Cognitive Models and Meaning – Construction / V. Evans – URL: www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=ve-lexical-concepts.pdf&site=1

Dariia Dzibliuk

Khmelnitskyi National University

Olga Tarasova, Scientific Advisor

Associate Professor,

Candidate of Pedagogical Science

PECULIARITIES OF TRANSLATING PROPER NAMES AND MYTHOLOGICAL REALIA FROM “THE FOREST SONG” BY LESYA UKRAINKA INTO ENGLISH

Fiction translation is a great challenge, for a literary work is more than simply put-together sentences; it reflects traditions, collective mentality, history and endless cultural peculiarities. Any form of fiction is a complex piece of art, which requires certain skill and finesse.

Ukrainian literature seems to have piqued worldwide interest as of late, which introduces an issue of finding adequate and accurate translations of Ukrainian pieces. Thus, foreign readers frequently address classical literature, for it has a higher chance of being translated – and it is where the problem arises: Ukrainian literature, for how interesting it is, creates difficulties for its translators. Such difficulties, stemming from differing ethnicities and histories, will be reviewed upon the example of “The Forest Song” by Lesya Ukrainka – chiefly, upon the specifics of rendering personal names.

According to H. Udovichenko, the translation of “The Forest Song” was a focus of multiple translators, whom were Percival Cundy, Vira Rich, Gladys Evans, Florence Livesay, Virlana Tkacz and Wanda Fips [3], yet the most notable and quite popular are the translations made by Percival Cundy (1950) and Gladys Evans (1985), which would be discussed in further detail. Despite translators’ unequivocally hard work and immense knowledge, they did struggle with certain aspects of the text.

“The Forest Song” is a prominent and unique fairy drama, full of culturally-marked elements – Ukrainian folklore in particular. Such elements are partially implemented in the form of personal names, which give better understanding of characters and their role in the drama. As to the aforementioned folklore references, they are a part of mythological realia, which translates into the immersive atmosphere of the text, and thus should be preserved as an identifying feature of Ukrainian cultural heritage. Both translators, however, chose to adapt characters’ names, using images from Germanic mythology – thereby blurring the line between Ukrainian and Germanic folklores.

Original text	Percival Cundy	Gladys Evans	Proposed translation
«Той, що греблі рве»	He Who Rends the Dikes	Dam Breaker	He Who Rends the Dykes
Потерчата	Lost Babes	Lost Children	Poterchata
Русалка	Rusalka	Water Sprite	Rusalka
Водяник	Water Goblin	Forest-Pool King	Vodyanyk
Дядько Лев	Lev	Uncle Leo	Uncle Lev
Лукаш	Lukash	Lukash	Lukash
Лісовик	Forest Elf	Wood Goblin	Lisovyk
Мавка	Mavka	Mavka	Mavka
Перелесник	Will-o'-the-Wisp	Red (Forest) Demon	Perelesnyk
Пропасниця	Fever Wraith, Burning Ague	Ghost-Spirit of the Mire (Fever-Giver)	Fever-Giver
Куць	Kutz	Koots	Kuts’
Мати Лукашева	Mother of Lukash	Lukash’s Mother	Mother of Lukash
Русалка польова	Field Sprite	Meadow Fairy	Rusalka of the Fields
Килина	Kilina	Kilina	Kylina
«Той, що в скалі сидить»	He Who Dwells in Rock	Lone Crag-Sitter	He Who Dwells in Crag
Злидні	Starvelings	Hunger Imps (Zlidni)	Zlydni
Діти Килинині	Kilina’s Children	Kilina’s Children	Kylina’s children
Доля	Fate	Fate	Fate

For instance, *Vodyanyk* from the Prologue was rendered as *Water Goblin* and *Forest-Pool King* by P. Cundy and G. Evans respectively. As to the P. Cundy's variant, *Goblin* is incompatible with the character's original and noble role; *Goblin* in Germanic folklore carries a negative connotation and, according to Oxford Dictionary, depicts a small ugly creature that likes to trick people or cause trouble.

Whilst G. Evans' variant of translation is closer to the original image of *Vodyanyk* – as he is, in fact, the master of all waters – her transcoding and explanation of his title, found in the text of prologue, are highly incorrect: *The Forest-Pool King* (*Vodyanik – one of the lesser deities of waters*) [7, p. 25].

The transcoded name with short explanation – “*Vodyanyk, a ruler of lakes and rivers*” – put in *Dramatis Personae* section before the Prologue of the drama would have been the better variant of translation.

On the other hand, *Rusalka* was correctly transcoded by P. Cundy, whilst G. Evans didn't manage to convey the right image of her, translating the name as *Water Sprite*. There is no similar creature as *Rusalka* in Germanic mythology, for it is said to have “the appearance of a long-haired, pretty young girl and represent the soul of a drowned girl or an unbaptised dead child” [2]. *Sprite*, however, is a small, fairy-like and obnoxious creature, which inhabits the woods and plays tricks [6]. The difference is significant and it would have been a better option to go with Cundy's variant of “*Rusalka, a water nymph*” [5, p. 169].

Although Percival Cundy rendered *Rusalka* correctly, both he and Gladys Evans failed to translate *Русалка польова*, instead naming it *Field Sprite* and *Meadow Fairy* respectively. A *Sprite* was already discussed and is obviously not an acceptable variant, whereas *Fairy* is an interesting, albeit similarly unfitting choice. Fairies in Germanic folklore are known for their cunning nature and mischief, as well as ability to harm people and drive them mad; they are tiny female-looking creatures with sharp features and transparent or semi-transparent wings.

Русалка польова differs from *Русалка* only by place of habitation (and, consequently, a place of death) and appearance, therefore being a young, beautiful, grown-up girl and not the diminutive and mischievous flying fairy. Thus, the better translation for *Русалка польова* would be “*Rusalka of the Fields*” with an optional explanation, such as “*a nymph of meadows and crop fields*”.

Moreover, there are some examples of unfortunate cultural misinterpretations, one of which is the translation of *Perelesnyk*, whom Cundy named *Will-o'-the-Wisp*. Evans opted for *Red (Forest) Demon*, which happened to be closer to the original meaning than Cundy's variant. *Perelesnyk* was akin to an incubus and was believed to fly in the shape of a

fiery dragon or young man [1]; in “The Forest Song” he appeared as a handsome and red-haired youth, the distinguishing inhuman feature being a long fiery tail. Gladys Evans evidently followed the description of character’s appearance, as Percival Cundy had tried as well, yet *Will-o’-the-Wisp*, while being a mythological realia, derives from and lives in Western European folklore. It is seen over swamps and is an atmospheric ghost light, usually of blue or white-ish colour, and is, admittedly, distinct from the true image of *Perelesnyk* (who, at the very least, has a seizable human-like body).

Percival Cundy did, however, add “*a fire sprite*” as the explanation in the *Dramatis Personae* section and this detail could partially be used in the proposed variant of translation: “*Perelesnyk, a fire serpent*”, as he is a dragon-like creature which can shapeshift into a man.

Poterchata, the souls of unbaptised dead children, were rendered as *Lost Babes* by P. Cundy and *Lost Children* by G. Evans. Such variants are not completely correct due to their descriptive nature: they convey the meaning, but do not preserve authentic Ukrainian realia. Cundy also added an explanation “*water nixes*”, which was not entirely accurate, considering that a *Nix* in Germanic mythology is a half-human, half-fish, that lives underwater and mingles with humans by assuming a variety of physical forms (e.g., that of a fair maiden or an old woman) [4]. Ukrainian *Poterchata* are somewhat evil and whiny spirits, who represent souls of unbaptised dead children under the age of seven. Thus, a better translation would be the transcoded name with added explication “*Poterchata, wandering souls of dead children*”.

Conclusions. Summarising everything discussed above, the translators were focussed on the English reader’s understanding of the drama, yet in their tryings to make it more comprehensive they omitted the thing that made “The Forest Song” so special and unique for Ukrainian classical literature – and that is folklore, which makes a great part of Ukrainian culture and history. Differentiating mythological creatures in such uniquely different mythological traditions is essential for respecting and acknowledging Ukrainian cultural heritage.

Thus, the proposed translation transformations are transcoding and explication, which would certainly help future translators to preserve Ukrainian mythological realia and facilitate comprehending, as well as reading, hence making it an enjoyable experience for foreigners, interested in Ukrainian literature and culture.

References

1. Словник української мови – перелесник. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=/перелесник> (дата звернення: 13.04.2023).

2. Словник української мови – русалка. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrd=русалка> (дата звернення: 13.04.2023).

3. Удовіченко Г. М. Особливості відтворення міфологічних реалій в англійському перекладі драми-феєрії Лесі Українки «Лісова Пісня». Записки з романо-германської філології. 2016. № 2 (37). С. 77–85. URL: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2016.2\(37\).93757](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2016.2(37).93757) (дата звернення: 13.04.2023).

4. Nix. German mythology. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/nix-German-mythology> (date of access: 13.04.2023).

5. Spirit of Flame / trans. from українська by P. Cundy. New York : Bookman Associates, 1950. 320 p.

6. Sprite – meaning | Britannica Dictionary. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/dictionary/sprite> (date of access: 12.04.2023).

7. Ukrainka L. Forest Song (Лісова Пісня) / пер. з укр. G. Evans. Kyiv : Dnipro Publishers, 1985. 220 с.

Ірина Зелінська

Хмельницький національний університет

Євген Володимирович Долинський, наук. керівник

д-р пед. наук, проф.

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ

Постановка проблеми. Військовий переклад розвивався крізь століття. Зміст сучасної військової термінології досить динамічний. Він постійно змінюється та набуває нові якості. Різні терміни з'являються через появу нових видів озброєння, військової техніки та реконструкцію військової сили. Незважаючи на багаторічний процес вдосконалення мовної підготовки майбутніх фахівців з військового перекладу, ці проблеми досі стоять на перешкоді досягнення сумісності з іноземними військовими, під час співпраці, навчань, відряджень тощо. У першу чергу – це труднощі перекладу та використання спеціальної термінології НАТО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним і практичним аспектам військового перекладу присвячено багато наукових праць, які знайшли своє відображення у монографіях, підручниках та посібниках. Це, в першу чергу, такі фахівці військового

перекладу, як М. Б. Білан, Л. М. Гончарук, Р. К. Міньяр-Белоручев, В. П. Остапенко, А. Ф. Ширяєв, (французька мова); Н. П. Ветлов, Л. К. Латишев, Б. А. Дзісь, (німецька мову); Л. Л. Нелюбін, В. В. Балабін, А. А. Васильченко, Г. О. Судзіловський, С. Я. Янчук (англійська мова). Актуальною є думка І. В. Корунця, який стверджує, що «тлумачення і переклад давно стали невід'ємним елементом у міжнародній, зовнішньополітичній та військовій діяльності» [3].

Мета дослідження: аналіз існуючої практики і проблем військового перекладу, визначення особливостей та способів перекладу англійської військової термінології.

Виклад основного матеріалу. Військовий переклад є одним з видів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Відмінною рисою військового перекладу є велика термінологічність та точне і чітке викладення матеріалу при відносній відсутності емоційних виразних засобів.

Доцільно розрізняти дві відокремлені групи текстів: 1) інформативні тексти; 2) тексти, що регламентують життя і діяльність військ.

У першій групі Г. М. Стрелковський виокремив чотири жанри: військово-наукові тексти; військово-інформаційні тексти; військово-технічні тексти; військово-публіцистичні тексти. До другої групи він відніс наступні жанри: статuti й настанови; військово-ділові тексти.

Серед останніх чітко виділяються накази, розпорядження, доповіді, зведення, тобто вся та група військових текстів, яку прийнято називати військовими документами. Серед інших військових текстів також виділяють за функціональним призначенням жанр воєнних мемуарів. Ця категорія військових текстів є дотичною до художньої літератури, адже вона наділена усіма її характеристиками. Відмінною рисою є лише використання у текстах термінологічної лексики [4].

Важливим чинником успішної військової взаємодії національних та міжнародних миротворчих контингентів є спроможність максимально лаконічного й водночас повного і точного викладу інформації, яка повинна надаватися у найстисліший термін.

Л. Л. Нелюбін вважає, що усі військові матеріали відрізняються від інших матеріалів насиченістю спеціальною військовою лексикою, широким використанням військової і науково-технічної термінології, наявністю певної кількості змінюваних і стійких словосполучень, характерних лише для військової сфери спілкування, великою кількістю військової номенклатури і спеціальних скорочень та умовних позначень [5].

Л. Л. Нелюбін склав власну класифікацію бойових документів відповідно до їх типу та характеру на такі групи: накази, розпорядження, офіційні листи, службові записки, зведення, переговорні таб-

лиці, шифри, коди, таблиці позивних та інші оперативно-тактичні документи, цінність яких визначається їх новизною; офіційні друковані видання постійного характеру (статути, настанови, інструкції); географічні документи (карти, схеми тощо); особисті документи та знаки розрізнення з'єднань; щоденники, записні книжки, особисті записи та фотографії; приватне листування; газети та інші друковані видання; оголошення цивільної влади [5].

Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, так як більшу частину військової лексики займають військові і військово-технічні терміни, що несуть максимальне смислове навантаження. Розглянемо декілька прикладів перекладу військових текстів, а також проаналізуємо способи, якими було перекладено військову термінологію, а саме: калькування (дослівний переклад), транскрибування, еквівалентний переклад, описовий переклад та експлікація.

Для перекладу військової сленгової фразеології В. В. Балабін пропонує застосовувати такі прийоми:

- 1) переклад за допомогою прямого відповідника (повного фразеологічного еквівалента);
- 2) переклад за допомогою часткового відповідника (часткового фразеологічного еквівалента або аналога);
- 3) дескриптивний (описовий) переклад;
- 4) антонімічний переклад;
- 5) калькування;
- 6) комбінований переклад (як правило, спочатку наводять калькований переклад, а потім (у дужках або через кому чи крапку з комою) описовий переклад для порівняння чи додаткового пояснення;
- 7) переклад за допомогою okazional'nogo (ситуативного) відповідника [1].

Розглянемо декілька прикладів перекладу військових текстів, а також проаналізуємо способи, якими було перекладено військову термінологію, а саме: калькування (дослівний переклад), транскрибування, еквівалентний переклад, описовий переклад та експлікація.

Через калькування, лексикон миротворчості поповнився словом *politico-military*, яке є калькою французького складного слова *politico-militaire*. Термін *genocidaire* також є запозиченням з французької мови, хоча його значення не таке очевидне, як попереднього терміна. Розглянемо переклад цього слова у контекстуальному оточенні: «*Nevertheless, innocent women and children were effectively abandoned, even if they were the wives and children of **genocidaires** and up to 30,000 genuine refugees forced to flee with them*» [2].

«Тим не менше, невинних жінок і дітей було фактично залишено напризволяще, навіть якщо вони були дружинами та дітьми осіб, які чинили геноцид, і близько 30 тисяч справжніх біженців були вимушені утікати разом з ними».

Транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення: FRAGO – ФРАГО (частковий бойовий наказ) – назва документа; IFOR (Implementation Force) – ІФОР (Сили Виконання Угоди у Боснії і Герцеговині); KFOR (Kosovo Force) – КФОР (Міжнародні сили з підтримки миру в Косово); OPORD (operational order) – ОПОРД (бойовий наказ) – назва документа; MEDEVAC (Medical Evacuation) – МЕДЕВАК (медична евакуація).

Складність перекладу сленгізмів-скорочень полягає у важкості підбору українського еквівалента, який повністю збігається з американським сленгізмом за формою, тобто перекласти американське скорочення вдалим за змістом і формою українським скороченням вдається не часто. Якщо переклад такого англійського військового сленгу, як *C-rats* українським «сухпай» і можна вважати більш-менш адекватним за змістом і формою, то передачу інших сленгізмів можна здійснити, головним чином, лише частковими українськими еквівалентами, що не мають форми скорочення: *obof* – «дід» (*old bugger over forty*); *heli/helo* – «борт»; «вертушка» [3].

Прийом описового перекладу передбачає пояснення англійської військової лексичної одиниці українською мовою і зберігає, в основному, лише її денотативне значення: *Ops* – «офіцер оперативного відділу штабу»; *Loose cannon* – непередбачуваний людина, від якої можна всього чекати; *потенційне джерело проблем*. *There are a lot of heavy costs associated with leaving the military cocoon*. – Залишитись без військового захисту – означає ніти на великі витрати.

A lieutenant is the second junior or in some cases the junior-most commissioned officer in the armed forces, fire services, police, and other organizations of many nations. Лейтенант це другий молодший, або в деяких випадках, молодший офіцер, наділений повноваженнями, у складі збройних сил, пожежних служб, поліції та інших організацій багатьох країн [2].

Висновки. У ході дослідження ми проаналізували військові терміни з військових текстів. Нами визначено способи перекладу військової термінології, а саме: калькування (дослівний переклад), транскрибування, еквівалентний переклад, описовий переклад та експлікація. Встановлено, що більшість військових термінів перекладаються саме методом еквівалентного перекладу та методом калькування, а найменше використовується метод транскодування.

Список використаних джерел

1. Балабін В. В. Жанрово-стильова специфіка військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. № 34, т. 2. С. 67–73.
2. Білан М. Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. Київ : Логос, 2010. 244 с.
3. Долинський Є. В., Бойко Ю. П. Особливості перекладу англійської військової термінології. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : зб. наук. пр. Хмельницький : Вид-во ХНУ, 2020, № 20. С. 17–22.
4. Навальна М., Калужинська Ю. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. *Психолінгвістика/ Psycholinguistics* (2018), 24 (2), С. 218–235.
5. Dolynskiy Ie. Stylistic and translation aspects of English military texts. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство) : зб. наук. пр. Дрогобич, 2021. № 15. С. 46–50.

Марина Олексюк

Хмельницький національний університет

Юлія Анатоліївна Купчишина, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

ПЕРЕКЛАД АБРЕВІАТУР В ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТАХ

Враховуючи сучасні зміни у світі та поточну політичну ситуацію, економічні тексти стають все більш популярними як серед фахівців, так і серед пересічних громадян. Саме терміни та аббревіатури є основою економічних текстів і є найбільш складними для перекладача.

Метою дослідження є переклад аббревіатур в економічних текстах.

Аналізуючи велику кількість текстів на економічну тематику, можна зробити висновок, що в кожній статті міститься велика кількість аббревіатур, з якими виникають труднощі при перекладі.

Матеріалом дослідження становить матеріал з виробничо-перекладацької практики, а саме документи: «Project Cycle Management Guidelines» та «Стратегія розвитку Хмельницької області на 2021–2027 роки».

Різноманітні актуальні проблеми функціонування, систематизації та перекладу аббревіатур та скорочень у своїх роботах уже ви-

світлювали багато дослідників, зокрема Ю. Зацний, Р. Микульчик, О. Стишов та ін.

У статті буде розглянуто способи та особливості перекладу абревіатур з англійської на українську мову.

Економічний переклад – це невід’ємна частина будь-якого міжнародного бізнес-процесу. Існування і розвиток бізнесу неможливий без встановлення економічних відносин. В наш час постійно виникає необхідність співпраці з іноземними партнерами з різних країн. Як і будь-яке інше співробітництво, робота з іноземними партнерами супроводжується фінансовою та економічною документацією. Якісний переклад економічних текстів відіграє значну роль, оскільки дозволяє іноземним компаніям оцінювати професіоналізм керівництва організації і, відповідно, ступінь надійності співпраці в цілому [3, с. 1].

Абревіація сьогодні є невід’ємною частиною лексичного складу мови. Економія мовних ресурсів, уникнення надлишкової інформації, повторів – це основні чинники, що впливають на утворення абревіатур. Як відомо, абревіатура – це складне скорочене слово. Вони відіграють провідну роль в економічних текстах.

Варто зазначити, що існує кілька основних способів перекладу англійських абревіацій:

1. Переклад відповідним скороченням передбачає використання наявної в мові перекладу абревіатури-відповідника [6, с. 3].

LLC (Limited liability company) – ТОВ (Товариство з обмеженою відповідальністю);

PJSC – Public Joint Stock Company – ПАТ (Публічне акціонерне товариство).

У цих випадках зрозуміло, що LLC, PJSC є відомими міжнародними абревіатурами, що спеціалізується в економічній галузі, тому терміни були передані відповідними еквівалентами.

EFTA – European Free Trade Association – ЕАВТ (Європейська асоціація вільної торгівлі);

CPI – Consumer Price Index – ІЦІ (Індекс цін споживача);

GRP – Gross Rating Points – ВРП (валовий регіональний продукт);

TOR – ТЗ – технічне завдання.

Зазначені абревіатури мають сталі еквіваленти в українській мові, тому такі скорочення можна знайти у відповідному словнику.

2. Передача іноземного скорочення українськими літерами (транслітерація). За допомогою цього засобу зазвичай передаються скороченні назви політичних блоків, партій, промислових фірм, різноманітних товариств та ін. [6, с. 3].

Наприклад, LLC «Megatex Industries» – ТОВ «Мегатекс Індустріал»; LLC «KVS-Ukraine» – ТОВ «КВС-Україна»; LLC «Elevator Bud Invest» – ТОВ «Елеватор Буд Інвест»;

NATO – North Atlantic Treaty Organisation – НАТО;

UNESCO – ЮНЕСКО.

3. Описовий переклад абrevіатур – передача терміна за допомогою розширеного пояснення значення англійського слова [4, с. 2]. Цей прийом застосовують, коли лексична одиниця мови оригіналу замінюється словом або словосполученням, яке передає його значення. До нього висуваються такі вимоги:

1) переклад повинний точно відбивати основний зміст позначеного неологізмом поняття;

2) опис не повинний бути надто докладним;

3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною [5, с. 2].

CRIS – Загальна інформаційна система (CRIS);

ASAP (as soon as possible) – як можна скоріше;

FYI (for your information) – до Вашого відомо;

DTS – data transfer system – система передавання даних.

В українській мові немає відповідного еквіваленту, тому такі абrevіатури краще передавати описовим методом для кращого розуміння тексту читачем.

Актуальність наукової роботи є безумовною у зв'язку із викладеним вище, скорочення посідають вагомe місце в економічних текстах.

Провівши наукові розвідки щодо способів відтворення сучасних англійських абrevіатур українською мовою, можна встановити, що є різні види перекладів термінів, оскільки вони є особливою групою економічних текстів. Перекладач має не лише добре володіти англійською мовою, але й водночас бути обізнаним в економічній галузі, до якої належить текст перекладу, бо значення абrevіатур тісно пов'язане із контекстом.

Список використаних джерел

1. Балонєва О. Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури. Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2004. 25 с.

2. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посіб. для студентів філол. напряму підготовки / Л. П. Білозерська. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.

3. Деякі особливості перекладу економічних текстів. Веб-сайт. URL: http://confcontact.com/2013_02_20/20_Stachuk.html

4. Особливості перекладу термінів. Вебсайт. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v22/51.pdf>

5. Особливості перекладу термінів українською мовою. Вебсайт. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/318.pdf>

6. Перекладацькі аспекти сучасних англійських аббревіацій. Вебсайт. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v37/part_3/27.pdf

Ілона Прокіна

Хмельницький національний університет

Юлія Анатоліївна Купчишина, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ МОВНИХ РЕАЛІЙ У ТУРИСТИЧНИХ ПУТІВНИКАХ

Постановка проблеми. Сьогодні міжмовне спілкування стало гострою необхідністю суспільного життя. Однією з найбільш швидкозростаючих галузей світової економіки є туризм. Він, перш за все, орієнтований на клієнта як споживача туристичних товарів і послуг. У зв'язку з цим необхідно правильно розуміти оригінальні тексти, пов'язані з цією галуззю, та їхній переклад. Переклад так званих культурно-специфічних лексичних одиниць завжди була актуальною темою серед теоретиків перекладу та перекладачів.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми відтворення мовних реалій порушувалися в дослідженнях як зарубіжних (С. Влахов, С. Флорін, В. Комісаров, В. Россельс, К. Райс, Є. Ширяєв, А. Суперанська), так і вітчизняних учених (Р. Зорівчак, І. Корунець, М. Кочерган, О. Скібіцька, С. Антонюк, Н. Новікова). Натомість досить мало уваги приділено особливостям перекладу культурно-специфічної лексики у туристичних путівниках.

Мета дослідження полягає у вивченні проблем перекладу та технік, що застосовуються в англомовних туристичних путівниках, з особливим акцентом на реаліях у цій сфері.

Реалії сприяють максимальній візуальній передачі зв'язку мови та культури. Цей прошарок лексичних одиниць здатний швидко реагувати на всі зміни в житті суспільства. Путівник, як найважливіше джерело інформації про природні, економічні та культурні особливості країни, є візитною карткою народу, яка забезпечує спілкування представників різних країн у міжкультурному просторі.

Найбільш чітке і зрозуміле визначення дають болгарські вчені С. Влахов та С. Флорін. Мовні реалії, на їхню думку, – це «слова і

словосполучення мови окремого народу, які є характерними для географічного розташування, культури, матеріального побуту або суспільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племені тощо. Таким чином вони мають етнічний, місцевий чи історичний колорит. Ці слова не мають точних відповідників в інших мовах і тому не можуть бути перекладені «за шаблоном», оскільки вимагають особливого підходу» [2, с. 78].

Основні труднощі у відтворенні реалій пов'язані з:

1) відсутністю відповідної одиниці (еквівалента, аналога) у цільовій мові через відсутність предмета (явища), який ця реалія позначає;

2) потреба передати не лише об'єктивне значення (семантику) реалій, а й колорит (конотацію), національно-історичне забарвлення. Крім того, при перекладі цієї специфічної одиниці необхідно враховувати функціональну роль реалії та її інформативність [3].

Услід за В. С. Виноградовим виділяємо п'ять найпродуктивніших методів перекладу реалій: транскодування, калькування, описовий переклад, гіперонімічна заміна і комбінована реномінація [1, с. 129].

Оскільки перекладач не є носієм мови, реалії часто важко інтерпретувати через їхню форму, лексичні, фонетичні та морфологічні особливості, а також їх місце в тексті. Рішення перекладача залежать насамперед від того, наскільки добре конкретна реалія відома реципієнту, а також від ролі цієї одиниці в тексті [4].

Розглянемо на прикладах випадки вживання мовних реалій у туристичних путівниках та запропонуємо шляхи їх відтворення.

1. «... *No children, no music and no big screens (but plenty of **Union Jacks**). This «family hostile» Edwardian classic **pub** is a throwback to a time when **ale**-drinking still had its own rituals*» [5, с. 562].

Переклад реалії *Union Jack* може стати справжнім викликом для перекладача без базових фонових знань про Великобританію, тож варто відмітити, що *Union Jack* – це точно не назва якогось місцевого пабу чи напою, а назва національного прапора Сполученого Королівства. Мовними реаліями в даному прикладі вважаємо також слова *pub* (місце, особливо у Великій Британії чи Ірландії, де можна купити та випити алкогольні напої та перекусити) та *ale* (будь-який з різних сортів пива, зазвичай те, яке є темним і гірким).

Найкращим способом перекладу реалії *Union Jack* вважаємо **генералізацію** (*британський прапор*), а *pub* передаємо методом **транскрипції** (*паб*). Водночас, вважаємо за доцільне перекласти реалію *ale* методом **гіперонімічної заміни** як *пиво*.

2. «*The Highlands have a real monster. A voracious bloodsucking female fully 3mm long named the Highland midge. The bane of campers*

and as much a symbol of Scotland as the **kilt** or **dram**, they drive sane folk to distraction, descending in biting clouds».

У поданому реченні вжито реалії на позначення елементу національного чоловічого одягу Шотландії **kilt** та порції традиційного шотландського напою **dram**, які пропонуємо перекласти методом **комбінованої реномінації** та **описового перекладу** як *національна шотландська спідниця кilt* та *чарка віскі* відповідно.

3. “... Formerly an aristocratic estate, the garden has a broad range of plant habitats, from lakes and **bogs** to woodland and **heath**, with lots of decorative areas and educational exhibits” [5, с. 682].

Як і кожна будь-яка територія, територія Британії має свої особливості ландшафту. Зокрема, реалії **bog** та **heath** позначають м'який, вологий ґрунт або його ділянку та ділянку відкритої землі, вкритої грубою травою або вересом, з дуже малою кількістю дерев або кущів. Варто зазначити, що лексема **bog**, як і більшість полісемантичних слів, що є характерними для англійської мови має й інше, сленгове значення – туалет. Тож досить важливо приймати рішення щодо правильного перекладу слова відповідно до контексту. Таким чином, зрозумілими та адекватними варіантами перекладу вважаємо *болотиста місцевість* (**описовий переклад**) та *step* (**синонімічна заміна**).

Ключовим завданням туристичного путівника є допомога іноземному туристу та максимальне спрощення його перебування у чужій країні, тож задля цього надається уся необхідна інформація про місцеві «лайфхаки» та корисні послуги:

4. “If staying more than a few days in London, get an **Oyster Card**, the travel card the locals use” [5, с. 24].

В цьому реченні відмічаємо реалію **Oyster Card** на позначення електронних смарт-карток, які використовуються для оплати проїзду в громадському транспорті у Лондоні. У перекладі назву картки варто **транскрибувати** (*Oyster Card*), проте для точнішої інформації надати уточнення, що це є саме *проїзний*.

5. “Just around the corner from the Royal Albert Hall, this godsend of a blue-grey painted pub in an adorable cobbled **mews** setting off bustling Queen's Gate beckons with a cosy interior and a right royal selection of ales – including selections from small, local cask brewers – and ciders on tap” [5, с. 136].

Типово британська реалія **mews** позначає ряд малоповерхових будинків з гаражами, розташованих уздовж однієї або двох сторін провулку або проїзду, побудовані впритул один до одного. Сама ж назва походить від слова конюшня (англ. mews), адже раніше замість цих будинків були саме вони. Зазначаємо, що можливим варіантом перекладу, який буде доступним для розуміння туристів вважаємо *житловий масив в англійському стилі* (**гіперонімічна заміна + експлікація**).

Висновки. Туристичні тексти є найважливішими джерелами інформації про природні, економічні та культурні особливості країни, служать візитною карткою етносу. Під час перекладу туристичних путівників, вважаємо за доцільне застосовувати транскрибування та калькування при передачі реалій:

1) коли вони дуже відомі і не потребують перекладу, а також зрозумілі цільовій аудиторії;

2) коли оригінальний туристичний текст містить власні назви.

В Цій ситуації турист повинен знати їх назви в оригінальному звучанні. В інших випадках найдоцільніше перекладати маловідомі реалії методом гіперонімічної заміни або ж комбінованої реномінації.

Перспектива цього дослідження полягає в можливості його використання при плануванні навчальних курсів для вищих навчальних закладів, а також у перекладі путівників і формуванні адекватного лінгвокультурного простору. Так само це дослідження може бути використане в подальшому розвитку досліджуваного питання.

Список використаних джерел

1. Бурбак О. Ф. Реалія та способи визначення її лінгвістичного статусу. *Іноземна філологія*. 2005. С. 68–69.

2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів, 1989. 216 с.

3. Ковтун О. В. Слова-реалії в туристичних текстах: лінгвістичний і перекладознавчий аспект. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: «Філологія (Мовознавство)». 2014. Вип. 21. С. 350–356.

4. Скібіцька О. В. Адаптація туристичних реалій при перекладі. URL: <http://intkonf.org/skibitska-ov-adaptatsiya-turistichnih-realiy-pri-perekladі/> (дата звернення: 30.03.2023).

5. Lonely Planet, Great Britain. 12th ed. Lonely Planet, 2017. 1056 p.

Вікторія Редько

Хмельницький національний університет

Юлія Анатоліївна Купчишина, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Вступ. Різноманітна діяльність у сфері економіки здійснюється на міжнародному рівні і вимагає знань із різних галузей знань, включаючи економіку, право та мовознавство. Одним із ключових ас-

пектів ефективних та продуктивних взаємодій є точний та зрозумілий переклад економічної терміносистеми. Оскільки економіка тісно пов'язана зі слов'янськими та англomовними країнами, порівняльний аналіз економічної терміносистеми та її перекладу між українською та англійською мовами має важливе значення. Дослідження цієї теми дозволяє виявити схожості та відмінності між двома терміносистемами, а також розкрити ключові аспекти перекладу економічних термінів між цими мовами.

Актуальність роботи обумовлена необхідністю дослідження економічних термінів, оскільки знання цієї терміносистеми забезпечують успішну взаємодію в глобальному економічному середовищі та є важливим елементом співпраці між країнами та регіонами.

Вивченням цієї проблеми займалися українські мовознавці, зокрема Т. Панько, Г. Чорновол, О. Чуєшкова. Їхні дослідження спонукають до глибшого розгляду термінів економічної терміносистеми.

Ціль роботи. Мета наукової розвідки – дослідити і узагальнити основні особливості економічної терміносистеми та її перекладу українською та англійською мовами. Зокрема, в роботі аналізуються спільні та відмінні риси терміносистем, які дозволяють зробити висновки про їх структуру та особливості вживання.

Результати і обговорення. Поняття термін трактується як слово або словосполучення, що служить для чіткого вираження поняття, специфічного для якої-небудь галузі знання, виробництва або культури, та яке обслуговує комунікативні потреби в цій сфері діяльності людини. [2, с. 26] Слова, які вживаються в економічній терміносистемі, мають свої унікальні значення та способи вживання. Важливими ознаками економічного терміна – слова чи слово-сполучення, яке застосовують для позначення певного економічного процесу або явища у господарській практиці як складника терміносистеми – є його походження, особливий спосіб творення, чіткі семантичні межі та його системні зв'язки з іншими елементами терміносистеми. [3, с. 666]. Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Необхідно вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів [4]. Наприклад, якщо розглядати сільське господарство як окреме семантичне поле, то терміни в цій галузі найчастіше мають сталі еквіваленти:

- *чорнозем* – *black earth, black soil*;
- *сінокос* – *hayfield*;
- *солома* – *straw*;
- *родючий* – *fertile*;
- *побічна продукція* – *by-products*;

- *озима пшениця* – *winter wheat*;
- *земельна ділянка* – *land plot*;
- *врожайність* – *yield*.

З іншого боку, деякі терміни можуть мати кілька можливих перекладів залежно від контексту вживання, особливо коли мова перекладу має менше термінів в певній галузі. Наприклад, термін «*грунт*» може бути перекладений як "*soil*", "*ground*" або "*earth*" залежно від контексту вживання. [1, с. 20] Таким чином, при перекладі важливо враховувати контекст вживання терміна.

До інших аспектів, які можна включити у дослідження, належать використання складних термінів, абревіатур та скорочень, які використовуються в економічній терміносистемі.

- ДП (Державне підприємство) – SOE (*State Enterprise*);
- КП (комунальне підприємство) – ME (*municipal enterprise*);
- НАЕК (Національна атомна енергогенеруюча компанія) – NNEGC (*National nuclear energy generating company*);
- ОТГ (Об'єднана територіальна громада) – UTC (*united territorial community*);
- ТОВ (Товариство з обмеженою відповідальністю) – LLC (*Limited liability company*);
- ЦНАП (Центр надання адміністративних послуг) – ASCs (*The administrative service centre*).

При перекладі фахівці найчастіше використовують еквіваленти, якщо терміни є міжнародними та відомими, або описовий переклад, застосовуючи трансформацію модуляції.

До інших важливих аспектів, які можуть впливати на переклад економічної терміносистеми, належать культурні різниці між країнами та регіонами. Наприклад, термін «бюджет» може мати різні значення в США та Великої Британії. Таким чином, при перекладі важливо враховувати не тільки мовні аспекти, а й культурні відмінності між країнами.

Висновки. Переклад економічної терміносистеми є надзвичайно важливою складовою нашого життя, особливо у сфері бізнес-комунікації. Завдання такого характеру є складними, оскільки вимагають не тільки глибоких знань в галузі економіки, але й високої кваліфікації в перекладі, адже потрібно враховувати контекст вживання термінів, культурні особливості, аби досягти якісного результату.

Список використаних джерел

1. Борщовецька В. Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / В. Д. Борщовецька. Київ, 2004. 20 с.

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. *Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця : Нова книга, 2002. С. 315–407.

3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 666 с.

4. http://confcontact.com/2013_02_20/20_Stachuk.html

Іван Саміла

Хмельницький національний університет

Володимир Броніславович Крамар, наук. керівник
канд. філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Постановка проблеми. Тези присвячені особливостям перекладу термінів у текстах на військову тематику. Військово-технічні терміни мають максимальне смислове навантаження і складають більшу частину військової лексики, тому правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів.

Мета роботи: дослідити лексичні особливості перекладу військових текстів. Досягнення окресленої мети потребує розв'язання певних завдань:

1. Окреслити дискусійні питання щодо лексичних особливостей перекладу військових текстів.

2. Визначити основні Лінгвостилістичні елементи військово-публіцистичних текстів та їх типові особливості

3. З'ясувати основні принципи та особливості перекладу військових текстів на сучасному етапі.

Матеріалом дослідження слугували інтернет-сайти офіційних військових установ Великої Британії, Канади та США.

Предмет дослідження: лексичне наповнення військово-публіцистичних текстів.

Об'єкт дослідження: особливості перекладу лексичних одиниць у текстах на військову тематику.

Виклад основного матеріалу. Отримання точного перекладу військової термінології є складним завданням, оскільки ця термінологія має свої власні конвенції та специфічність. Наприклад, поняття, що можуть бути пов'язані з військовими діями та технікою, можуть мати різні інтерпретації в різних країнах, що може призвести до різних перекладів термінів. Крім того, військова термінологія може містити складні технічні терміни та скорочення, які можуть бути незрозумі-

лими для невідготовлених перекладачів. У зв'язку з цим, для успішного перекладу військової термінології потрібні спеціальні знання та досвід у цій галузі.

Кваліфіковані перекладачі повинні мати глибокі знання військової термінології, розуміти контекст та знаходити еквівалентні терміни в мові перекладу, забезпечуючи точний та зрозумілий переклад. Також, перекладачі повинні бути свідомі того, що військова термінологія може бути чутливою та пов'язаною з національними цінностями, традиціями та історією. Тому, при перекладі військової термінології, слід бути уважними та враховувати контекст, щоб уникнути неправильного сприйняття термінів або їх некоректного використання в інших культурах та мовах. Переклад військової термінології є складним і відповідальним завданням, оскільки воно повинно передавати точний зміст терміну, що часто має визначення в контексті військової справи. Особливості перекладу військової термінології включають:

1. Точність. Військова термінологія часто має точне визначення та поняття, які не можуть бути змінені. Перекладач має бути точним у виборі еквіваленту та використанні його відповідно до контексту.

2. Консистентність. Терміни військової термінології можуть бути використані в різних контекстах та ситуаціях. Перекладач повинен забезпечити консистентність використання термінів, щоб забезпечити правильне розуміння.

3. Культурні відмінності. Військова термінологія може бути різною в різних країнах, або ж мати особливості, що впливають з культурних відмінностей. Перекладач повинен мати на увазі ці відмінності та враховувати їх при перекладі.

4. Вимоги щодо конфіденційності. Військова термінологія може містити конфіденційну інформацію, що не може бути розкрита. Перекладач має дотримуватись вимог щодо збереження конфіденційності і не розголошувати інформацію, яка не підлягає розголошенню.

5. Терміни з технічним змістом. Військова термінологія містить багато термінів з технічним змістом, які можуть бути складними для перекладу.

Перейдемо до розгляду стилістичних лексико-граматичних особливостей перекладу військових текстів. Однією з важливих проблем досягнення адекватності перекладу є передача стилю оригіналу. Стилiстичний аспект перекладу полягає у правильному виборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально-комунікативної спрямованості оригіналу з урахуванням існуючих літературних норм мови, якою виконується переклад.

Стиль військових матеріалів не є однорідним. У військових текстах існують дві тенденції викладення матеріалу: або сухою офіційно-канцелярською мовою використанням громіздких, часто архаїчних зворотів і конструкцій, або простою, розмовною навіть фамільярною мовою. Остання тенденція спостерігається в основному у військових і військово-технічних матеріалах, розрахованих на рядовий та унтер офіцерський склад строкової служби. Ця тенденція пов'язана, в першу чергу, з прагненням зробити сухі офіційні статутні матеріали і важкі технічні тексти більш доступними для основної маси військово-службовців. Через це багато військово-публіцистичних текстів мають пояснюючі ілюстрації, таблиці, схеми та діаграми, що допомагають довести до читача суть питання, що викладається.

У всіх випадках перекладач повинен прагнути передати матеріал оригіналу, використовуючи український військовий стиль виклад відповідних матеріалів, нейтралізуючи українською мовою наявну в оригіналі зайву образність і жаргонні елементи, тому що вони не є притаманними українським військовим матеріалам.

Стиль передачі українською мовою повинен відповідати нормам «військової» мови, прийнятим для відповідного виду документів. Військову лексику прийнято поділяти на три основні групи:

1) **військову термінологію**, що позначає поняття, які пов'язані безпосередньо з військовою справою, збройними силами, способами ведення збройної боротьби і т.ін.;

2) **військово-технічну термінологію**, яка включає науково-технічні терміни;

3) **емоційно-забарвлену військову лексику (сленг)**, яка часто вживається в основному в усній розмовній мові військовослужбовці

Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшою частиною військової лексики є військові та військово-технічні терміни, що мають максимальне смислове навантаження.

Створення військових термінів відбувається звичайними, характерним для англійської мови, способами словотворення:

- морфологічними, що включають афіксацію (maneuverability, missileer, rocketeer, analyst, rotary);

- словоскладанням (warhead, countdown, target-seeking, hard-fought, nuclearpowered);

- конверсією (to mortar, to officer);

- аббревіацією (copter, chute, radar, FEBA, ROAD);

- лексико-семантичними, які дають зрозуміти перенесення значення (Diesel – прізвище винахідника і назва тишу двигунів внут-

рішнього згоряння, Pentagon – назва будівлі міністерства оборони США, міністерство оборони США, американська вояччина), зміна значення (acquisition значило тільки придбання, а тепер означає виявлення цілей), розширення значення (o land – означало висаджуватися на берег; приземлятися, а тепер здійснювати посадку на будь-яку поверхню, включаючи воду і небесне тіло), звуження значення (cruiser раніше означало будь-який корабель, що знаходиться в плаванні, а зараз крейсер);

– шляхом запозичення як з інших галузей науки і техніки (pin, strut), так і з інших мов (bunker, to sitrafe, Blitzkrieg – з німецької мови, aide de camp – з французької мови і т.ін.).

Висновки. У ході дослідження було з'ясовано, що стилістичний аспект перекладу полягає у правильному підборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально-комунікативної спрямованості оригіналу з урахуванням існуючих літературних норм мови, якою виконується переклад. Військово-публіцистичні тексти мають стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність викладу, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації. Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшу частину військової лексики займають військово-технічні терміни з максимальним смисловим навантаженням.

Анастасія Стародуб

Хмельницький національний університет

Оксана Володимирівна Сергєєва, наук. керівник

канд. пед. наук, доц.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА СПОСОБИ ЙОГО ПЕРЕДАЧІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Молодіжний сленг є незамінною частиною комунікації. Не існує такої сучасної культури чи мови, складовою частиною яких не був би молодіжний сленг. Сленг-це використання неформальних слів і виразів, які не вважаються стандартом у мовленні мовця. Молодіжний сленг – найпотужніша, емоційно насичена і яскрава складова лексики англійської мови. Надзвичайно важливим у наші дні є вивчення такого типу слів. Без їх розуміння для сучасного покоління не буде розуміння самої мови. На сьогодні сленгу, як перекладознавчій проблемі, приділяється недостатньо уваги. Сленг швидко розвивається і швидко змінюється. Ці зміни внесені для спрощення мовлення та його розуміння.

Актуальність роботи полягає в недостатній розробці питань перекладу на українську мову молодіжного сленгу сучасної англійської мови.

Метою роботи є аналіз поняття сленгу, його етимології та особливостей перекладу сленгізмів з англійської на українську мову.

Поняття сленгу здобуває все більше уваги сучасної філології. Різні аспекти сленгу вивчалися в працях Е. Патріджа, Г. Л. Менкена, І. Р. Гальперіна, В. Г. Вілюмана, М. М. Маковського, В. В. Балабіна, У. О. Потятиника.

Етимологія сленгу-найбільш суперечливе питання в англійській лексикі. Сам термін «сленг» виник в 1756 р. Датовати жаргонні слова і фрази дуже складно через характер сленгу. Уперше використав сленг у своїх п'єсах Томас Деккер та Томас Міддлтон ще у XVI ст. [2].

При передачі англійського сленгу українською мовою найприроднішим є використання еквівалентних відповідників за наявності їх в мові перекладу. Якщо говорити про перекладацьку еквівалентність, то під цим поняттям слід розуміти максимально можливий лінгвістичний ступінь збереження змісту оригіналу в перекладі.

Еквівалентні відповідники відіграють надзвичайно важливу роль у процесі перекладу. Саме ці лексеми, як перекладацькі одиниці, щонайперше увиразнюються у свідомості перекладача і служать основою при виконанні перекладу, і вже спираючись на них, перекладач здійснює подальший перекладацький процес [3]. Наведемо приклади перекладу сленгових одиниць за допомогою еквівалентних відповідників: *wild-assed* – відморозжений; *top-notch* – суперовий; *dude* – чувак; *to kill* – сміятися, тюкати; *action* – тусовка.

У деяких випадках за відсутності еквіваленту можна обмежитися стилістично нейтральними варіантами, що передають лише загальне значення сленгової одиниці. Цю функцію пошуку на українській мові достатньо експресивних і образних відтінків сленгізмів виконує сам перекладач. Розглянемо такі приклади: *couch potato* – лінивий; *laid-back* – спокійний, врівноважений; *to catch some rays* – засмагати; *fox* – приваблива дівчина; *guu* – друг.

Якщо брати до уваги передачу деяких сленгових одиниць за допомогою стилістично нейтральних варіантів, то слід відмітити, що їх переклад не можна визнати достатньо експресивним [2]. Так, наприклад, висловлювання “*to blow one's top*” рекомендується перекладати “сердитися”, проте і стандартний варіант “*to get very angry*” також означає “стати дуже сердитим”. Українською мовою переклад ідентичний, а англійською – значення абсолютно різні: образна сленгова одиниця *to blow one's top*, з однієї сторони, і зворот-стереотип *to get very angry*, з іншої.

Характерним для передачі англійського сленгу українською мовою є також прийом генералізації. Він полягає у міжмовному перетворенні лексеми мови джерела з вузьким семантичним полем на лексему мови перекладу з ширшим семантичним полем [1]. В лексичному плані це є заміна часткового поняття загальним, видового – родовим. Наприклад: *Green* – *зелені, бакси* – *гроші*; *Snow* – *морфін, героїн, кокаїн* – *наркотики*; *Caddy* – *Кедді, кадилак* – *машина*.

Розглянемо також переклад сленгізмів в реченнях: *He dusted one, then lit it up.* – *Він додавив наркотик в сигарету, а потім закурив.* *Loose up! I never saw the guy before. Who is he?* – *Ну кажи вже. Я того хлопця ніколи не бачив. Хто він?*

Сленгізми *loosen up* та *dust* мають свої прямі відповідники в українській мові «розв'язувати язика» та «марихуана», проте у цьому випадку при перекладі було використано прийом генералізації, що привело до зменшення експресивного забарвлення сленгових одиниць.

Зустрічаються й випадки перекладу сленгу за допомогою методу цілісного перетворення. Цей метод змінює внутрішню форму будь-якого відрізка мовленнєвого потоку, хоча загальний зміст залишається незмінним. При цьому ступінь змістової спільності між перекладом та оригіналом залишається невисоким і визначається метою комунікації або ідентифікацією ситуації [1]. Розглянемо наступні приклади: *Never mind.* – *Нічого, не зважай.* *Get away!* – *Хто б міг подумати?! No way! – Нізащо! Give it a rest! – Замовкни!*

При перекладі сленгових одиниць, що не мають безпосередніх відповідностей, перекладач може вдаватися до описового перекладу. Недоліком описового перекладу є його громіздкість і багатослівність, тому найбільш вдало цей спосіб перекладу застосовується в тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням, наприклад: *ball-breaker* – *жінка, яка демонструє свою владу, принижуючи гідність чоловіків*; *goldbrick* – *людина, та, що ухиляється від виконання своїх обов'язків*; *jollop* – *міцний алкогольний напій*; *mainline* – *тоненька лінія кокаїну для вдихання*; *Chocolate Ecstasy* – *змішувати кокаїн та шоколадний порошок, а потім вдихати цю суміш*.

Таким чином, при перекладі сленгу в багатьох випадках слід притримуватися двох напрямків – або пошук аналогічного відповідника, що володіє приблизно такою ж експресивністю, або ж шляхом підбору найбільш близького по емоційній забарвленості відповідника з розмовного шару мови.

Велику значущість при цьому відіграють «фонові знання» про сленг, тобто інформація про ситуацію використання відповідного сленгізму. На жаль, таку інформацію важко знайти в сучасних двомовних словниках. Все це певною мірою ускладнює роботу професійних пере-

кладачів і приводить до помилок при перекладі сленгових одиниць. Тому, вважаємо, що проблема передачі сленгу з англійської мови на українську недостатньо досліджена і може стати основою наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2001. 448 с.
2. Онушканич І. В., Штогрин М. В. Сленг як перекладознавча категорія: поняття, етимологія, способи перекладу. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (75). С. 296–300.
3. Mencken H. L. The American Language / H. L. Mencken. New York, 2002. 777 p.

Дана Тарабан

Хмельницький національний університет

Денис Едуардович Дмитрошкін, наук. керівник
ст. викл.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ФІЛЬМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ

Постановка проблеми. У сучасному світі кіно є великою індустрією, що займається виробництвом фільмів для глядачів з усього світу. Одним з найважливіших елементів фільму є його назва, яка є першим контактом з глядачем і відображає його суть. Однак, при перекладі назв фільмів з англійської на українську мову, іноді виникає необхідність змінювати назву, щоб краще відобразити його зміст.

Аналіз останніх досліджень. Проблема перекладу назв фільмів досить вивчена у літературі. У своїй статті «Проблеми перекладу назв фільмів» І. І. Карпенко [1] наголошує на тому, що прямий переклад назви фільму може призвести до втрати смислу та стилю, які були задумані автором оригінальної назви. Також, згідно зі статтею «Проблеми перекладу назв фільмів з англійської на українську мову» авторів Ю. В. Добровольської та О. О. Карнаух, переклад назв фільмів є складною задачею, оскільки він має передати суть та атмосферу фільму, враховуючи культурні та мовні особливості перекладацької мови.

Метою роботи є аналіз проблеми перекладу назв фільмів з англійської на українську мову, зокрема виявити найбільш поширені

стратегії перекладу та проаналізувати переклад назв англомовних фільмів на українську мову.

Виклад основного матеріалу. Переклад є важливим елементом міжнародної комунікації, який дозволяє передавати інформацію з однієї мови на іншу. У кінематографі переклад назв фільмів має велике значення, оскільки він дозволяє привернути увагу глядачів та зробити фільм доступним для перегляду в інших країнах. У цій роботі будуть розглянуті різні види перекладу назв фільмів з англійської на українську мову на прикладі таких фільмів, як «Red sparrow», «Kingsman: The Golden Circle», «The Hangover», «Die hard», «Identity thief», «The Holiday» та «Like a boss».

Перший вид перекладу, який розглянутий у цій роботі – це *прямий переклад* назв. Прямий переклад передбачає переклад назв фільмів з англійської мови на українську мову з дотриманням літературного перекладу. Такий переклад може бути не тільки буквальним, але й культурним, що дозволяє передати зміст назви фільму з урахуванням місцевих особливостей.

«*Red Sparrow*» – «*Червоний горобець*». Назва фільму «Red Sparrow» в прямому перекладі означає «червоний горобець». Однак, українською мовою існує вже фразеологізм «горобина доля», що має негативний відтінок і використовується для позначення незначущої, дрібної людини. Тому, переклад «Червоний горобець» може викликати асоціації зі зниженим соціальним статусом або беззахисністю головного героя. Проте, у фільмі назва «Red Sparrow» відображає професію головної героїні – шпигунка, яка навчалася у закладі під назвою «Червоний горобець». Тому, можна запропонувати інший варіант перекладу – «Шпигунка», який більш точно відображає зміст фільму.

Фільм «*Kingsman: The Golden Circle*» – це продовження фільму «Kingsman: The Secret Service». Назва фільму «The Golden Circle» в англійській мові має кілька значень, таких як «Золотий круг», «Золоте коло» або «Золота область». Український переклад назви фільму звучить як «Кінгсман: золоте кільце». Проте, в українській мові «золоте кільце» має інше значення, що не відображає повністю суть фільму. Крім того, переклад назви фільму не завжди повністю передає оригінальне значення, особливо коли мови мають різні культурні та лінгвістичні контексти.

У цьому випадку, «The Golden Circle» – це назва секретної організації, яка є головним антагоністом фільму. Назва організації відображає її бажання створити новий світовий порядок, який буде охоплювати країни в золотому колі (в тому числі США, Росія, Китай та Європейський Союз) [3]. Таким чином, український переклад «золоте кільце» не передає повністю суть назви організації та її цілей.

Загалом, переклад назви фільму є складною задачею, оскільки вимагає збереження балансу між передачею оригінального значення та адаптацією під культурний та мовний контекст мови-реципієнта.

Трансформація назви. Один з прикладів перекладу назви фільму є трансформація назви «Die hard» на українську мову. Українською мовою цю назву можна перекласти як «Міцний горішок».

Перш за все, необхідно проаналізувати смисл оригінальної назви «Die hard». Ця назва має декілька інтерпретацій. З одного боку, вона може означати «жорсткий, невблаганний», а з іншого – «непохитний, незламний». Також можна звернути увагу на ідею фільму про боротьбу головного героя зі злочинцями, яка триває дуже довго та зі значними перешкодами.

Оскільки українська мова має свої власні вирази та метафори, які відображають схожий смисл, то виникає можливість вибрати відповідну назву для перекладу. У цьому випадку, можна використати метафору «горішок», який символізує щось маленьке та незначне, але дуже міцне та незламне. Назва «Міцний горішок» не лише передає ідею непохитності та незламності, але й має гумористичний відтінок, який підкреслює несподіваність та неочікуваність головного героя.

Назва англійського фільму «Identity thief» може бути перекладена як «Крадіжка ідентичності». Проте, цей переклад не є найбільш оптимальним для української аудиторії, оскільки він не передає всіх нюансів та емоцій, які містяться в оригінальній назві. Тому, було запропоновано переклад назви фільму як «Спіймай шахрайку, якщо зможеш».

Основною метою перекладу назви фільму є зацікавлення та привернення уваги української аудиторії до даного фільму. Назва «Спіймай шахрайку, якщо зможеш» є більш емоційно насиченою та запам'ятовується легше, ніж «Крадіжка ідентичності». Крім того, вона передає основну ідею фільму, а саме – боротьбу зі злочинністю та криміналом. Такий підхід до перекладу назви фільму допомагає створити відчуття зацікавленості та підвищує його популярність серед української аудиторії.

Непрямий переклад. «The Holiday» – це романтична комедія, яка була випущена у 2006 році. Цей фільм розповідає про двох жінок, Аманду та Айріс, які живуть в різних країнах та вирішують помінятися місцями проживання на час Різдва.

Українською мовою фільм «The Holiday» можна перекласти як «Відпочинок за обміном». Цей переклад не є буквальним, але передає основну ідею фільму, а саме – про те, як головні герої вирішили помінятися своїми місцями проживання на певний час. Крім того, переклад враховує культурні особливості української мови, де слово «відпочинок» має більш широке значення, ніж слово «holiday» у анг-

лійській мові. Отже, непрямий переклад назви фільму «The Holiday» на українську мову як «Відпочинок за обміном» є ефективним методом передачі змісту та сутності фільму, а також врахуванням культурних особливостей мов.

Один з прикладів непрямого перекладу назв фільмів з англійської на українську є переклад назви фільму «Fast and Furious», який був перекладений як «Форсаж». Цей переклад не дотримується буквального значення оригінальної назви, але передає загальну суть фільму.

Фільм «Fast and Furious» описує життя групи гонщиків, які займаються незаконними гонками вуличних автомобілів. Головні герої фільму мають високі навички водіння та незламну волю до перемоги [3]. Назва «Fast and Furious» відображає швидкість та адреналін, які переживають гонщики під час гонок.

Переклад назви фільму як «Форсаж» є вдалим, оскільки він передає той самий дух і емоції, що й оригінальна назва. Слово «Форсаж» в українській мові означає стрімкий рух вперед, і це відображає той самий енергетичний потік, який знаходиться в основі фільму.

Непрямий переклад є одним з найпоширеніших методів перекладу назв фільмів з англійської на українську. Цей метод полягає в тому, щоб не дотримуватися буквального перекладу назви фільму, а замість цього створювати назву, яка відображає загальну суть фільму, або відображає його основну ідею.

Висновок. Переклад назви фільму відіграє важливу роль у передачі його смислу, оскільки вона містить основну ідею картини, яку автори намагаються передати глядачам. Це означає, що переклад назви має бути зрозумілим та відповідати сюжету, жанру та ідейному змісту фільму. У більшості випадків, для збереження інтенцій автора, перекладачі використовують прямий, непрямий або трансформаційний переклад. Тому, перекладач має бути уважним та зробити назву такою ж звучною та привабливою, як і в оригіналі, щоб зберегти ідеї автора.

Список використаних джерел

1. Карпенко І. І. Проблеми перекладу назв фільмів. URL: <https://cyberleninka.org/article/n/problemi-perekladu-nazv-filmiv>.
2. Добровольська Ю. В. Проблеми перекладу назв фільмів з англійської на українську мову / Ю. В. Добровольська, О. О. Карнаух. URL: http://eprints.ua.edu.ua/11907/1/1_Dobrovol_ska_YuV_Problemi_pereklad_u/_nazv_fil'miv_z_angliys'koi_na_ukrains'ku_movu.pdf.
3. Pinto S. R. (2018) Audiovisual Translation: Theoretical and methodological challenges. John Benjamins. Publishing Company, 146 p.
4. Sinner C. (2020) Translation in the Digital Age: Translation 4.0. Cambridge Scholars Publishing, 257 p.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Станом на сьогодні курс України щодо членства в НАТО залишається незмінним та визначеним Конституцією України. Таким чином, реформи в найбільш важливих для країни сферах, включаючи сферу безпеки та оборони, набули незворотного характеру.

Широке міжнародне співробітництво у військовій сфері вимагає відповідних знань структури та особливостей міжнародної документації. Інтеграція України у Європейський союз, НАТО та участь у миротворчих операціях ООН потребує стандартизації у сфері бойових документів, які мають забезпечувати згуртовану роботу між військовими контингентами з різних країн. Саме тому, питання галузевого перекладу взагалі та військового перекладу зокрема постійно знаходяться в центрі уваги фахівців з перекладу.

Актуальність дослідження проблеми перекладу текстів зумовлена малою кількістю літератури, довідників та словників для подолання цієї проблеми, адже у літературі з перекладу військових документів інших країн, у тому числі німецькомовних, можна знайти лише окремі зауваження з цього питання, що не мають характеру систематичного вивчення. Незважаючи на те, що Україна здобула незалежність більш ніж 30 років тому, лише протягом останніх років українська мова почала функціонувати в повному обсязі в структурах армії та внутрішніх військах. Українські військові спеціалісти повинні були створювати практично з нуля термінологію, структуру документів та їх новий формат, оскільки наша армія успадкувала документацію, яка до цього часу була російськомовною. Також варто зазначити, що інтеграція України в Європейський союз, НАТО та участь у миротворчих операціях ООН потребує стандартизації у сфері бойових документів, які мають забезпечувати згуртовану роботу військового контингенту.

Проблематиці військового перекладу присвячена незначна кількість науково-методичних праць минулого століття (Л. Л. Нелюбін, М. Я. Цвіллінг, Л. К. Латишев, В. М. Шевчук), сучасних наукових розвідок (О. Г. Князева, Н. М. Романенко, Е. К. Шорин та ін.). В Україні окремі аспекти військового перекладу досліджували Г. М. Стелковський, Н. П. Ветлов, А. М. Филімонов, Е. Ф. Скороходько, Ю. В. Ванников, А. А. Васильченко та ін.

Беручи до уваги усі основні принципи та особливості перекладу, можна виділити дві групи військових текстів. До першої групи належать військово-наукові; військово-технічні; військово-інформаційні та військово-публіцистичні тексти. Друга група сформована такими підгрупами: статuti та настанови; військово-ділові тексти.

Якщо проаналізувати мовне наповнення зазначених текстів, то, з погляду лексичного наповнення, усі військові матеріали відрізняються від будь-яких інших широким використанням військової та науково-технічної термінології, наявністю певної кількості стійких словосполучень, характерних тільки для військової сфери спілкування, великою кількістю спеціальних скорочень і умовних позначень, а, з погляду синтаксису – широким використанням еліптичних і клішованих конструкцій, обмеженістю дієслівних форм, стислою формою висловлювання. І все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, що взагалі характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність, чітке відмежування однієї думки від іншої для легкого сприйняття переданої інформації.

У різних мовах системи військових понять не є ідентичними. При розбіжності понять двомовні словники не завжди можуть допомогти вибрати потрібний еквівалент перекладу. У таких випадках слід звертатися до одномовних словників типу тлумачних або ж енциклопедичних лексиконів, оскільки вони мають не варіанти значень слова, а розкривають всю повноту внутрішнього складу слова.

Шлях до еквівалентного перекладу лежить через певні мовні трансформації. Наприклад: словосполучення *moderne Kriegsführung* буквально перекладається *сучасне ведення війни*. Стилистично цей буквальний переклад є незадовільним. Аналізуючи його, ми помічаємо, що *сучасне* цілком рівнозначне сполученню *в сучасних умовах*, тобто, здійснивши трансформацію еквівалентної заміни на рівні мови перекладу, ми маємо еквівалентний переклад всього словосполучення *ведення війни в сучасних умовах*.

В інших випадках до трансформацій вдаються на рівні вихідного смислу, оскільки буквальний переклад або суперечить вихідному смислу, або неприйнятний з міркувань сполучуваності слів. Наприклад, речення *Der taktische Schwerpunkt muss mit dem Schwerpunkt der Fernmeldeverbindungen zusammenfallen* складно перекласти, оскільки термін *Fernmeldeverbindungen* буквально відповідає терміну *лінії зв'язку*. Але зосереджуються все ж таки не лінії, а на засобі зв'язку, тобто *Fernmeldemittel*. Замінивши *Fernmeldeverbindungen* на *Fernmeldemittel*, ми помічаємо, що вихідний смисл не змінився, а переклад тепер може бути зроблений без проблем.

У всіх жанрах військової літератури часто зустрічаються скорочені військові терміни, які міцно ввійшли в повсякденне життя. Наведемо деякі з них: *ABC* – *atomar, biologisch und chemisch* – *проти ядерний, проти біологічний і протихімічний*; *Az.o.V.* – *Aufschlagzünder ohne Verzögerung* – *ударний детонатор миттєвої дії*; *Btl.* – *Bataillon* – *батальйон*. Для німецької мови в цілому і військової термінології зокрема характерна наявність великої кількості термінів – складних слів, які складаються з двох, трьох і більше компонентів. Наприклад: *Bundeswehr, Waffengattung, Luftwaffe, Dienstgradabzeichen, Wehrbereichskommando*. Найбільш поширеним способом перекладу термінів – складних слів є конструкції «прикметник + іменник», «іменник + іменник у родовому відмінку як означення». Можливий також переклад складним словом, простим словом(однокомпонентним) тощо.

Не менш цікавим видається нам переклад фразеологічних словосполучень, зокрема сталих дієслівних словосполучень, оскільки вони є найбільш чисельними. Дієслівні поєднання утворюються за допомогою дієслів, які мають переважно абстрактне значення (*stehen, stellen, bringen, setzen, kommen* та інші). Такі дієслова у поєднанні з іменниками, частіше похідними від дієслова, утворюють нерозривну лексичну єдність, яка перекладається або іменником і дієсловом, або лише дієсловом. Наприклад: *in Bewegung setzen* – *приводити в рух, пускати в хід*; *zur Anwendung kommen* – *знаходити застосування*; *zur Verfügung stehen* – *бути в розпорядженні*; *Dienst leisten* – *нести службу, служити*. З прикладів видно, що в поєднанні з іменниками дієслова втрачають своє основне значення, а суть фразеологічного звороту визначається головним чином значенням іменника. Наприклад: *Minensperren sollen die Bewegungen des Feindes behindern, verlangsamen oder zum Stillstand bringen.* – *Мінні загородження призначені для того, щоб ускладнити, сповільнити або зупинити пересування ворога*. Слід звернути увагу на те, що дієслівні словосполучення у самостійному реченні часто бувають розчленованими, утворюючи рамку з дієслова та іменника; дієслово стоїть на початку речення, а іменник – у кінці. При перекладі ці розрізнені елементи рамкової конструкції варто об'єднати. Наприклад: *Das neue Flugzeug findet in erster Linie im taktischen Bereich Verwendung.* – *Новий літак використовується в першу чергу для вирішення тактичних завдань*. Отже, для правильного перекладу сталих дієслівних словосполучень необхідно: визначити суть словосполучення, враховуючи іменник; знати дієслова, які найчастіше входять до фразеологічних сполучень і враховувати рамкову конструкцію.

Висновки. Аналіз можливих варіантів компонування макрота мікроструктури розмовників ще раз доводить нагальну потребу в урахуванні специфіки цільової групи користувачів під час структуру-

вання їх змісту. Заявлена еклектичність цільової аудиторії розмовників, безумовно, ставить особливі вимоги щодо вибору мікро- та, особливо, макроструктури видання. Ще раз підкреслимо доцільність паралельного поділу макроструктури розмовника на два розділи – для потреб іноземних та українських користувачів.

Список використаних джерел

1. Балабін В. В. Об'єкт і предмет теорії військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2017. № 31. Т. 3. С. 97–100.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. З дод., допов. та перероб. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Переун», 2007. 1736., іл.
3. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
4. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. підруч. Вінниця : Нова книга, 2008. 512 с.
5. “Languages of Europe – Official EU languages”. European Commission. URL: http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc135_en.htm. Retrieved 30 July 2010.

Анна Фарина

Хмельницький національний університет

Оксана Володимирівна Сергєєва, наук. керівник

канд. пед. наук, доц.

ТИПИ КОМПЛЕКСНИХ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Художній переклад є однією з найбільш ефективних форм міжкультурної комунікації іншомовного автора та читача, способом передачі його творчих ідей. Відомо, що при перекладі повної тотожності між оригіналом та перекладом досягти неможливо. Оригінал залишається єдиним неповторним результатом індивідуальної творчості письменника. Завдяки перекладацьким трансформаціям, зокрема комплексним і лексико-граматичним, можна якнайкраще наблизитися до оригіналу.

Вибір напряму дослідження визначено розумінням того, що основним завданням перекладача будь-якого тексту, зокрема й художнього, полягає в досягненні семантичної еквівалентності та усвідом-

ленні факту, що проблема перекладацьких трансформацій продовжує залишатися **актуальною**, оскільки постійні зміни, що відбуваються в мові оригіналу та перекладу вимагають постійної уваги та ретельного вивчення, маючи на меті підвищення рівня професійної компетентності та досягнення максимально якісного перекладу.

Мета роботи полягає у виявленні особливостей і закономірностей використання типів комплексних трансформацій, що застосовуються в англо-українському художньому перекладі.

Вивченням різних аспектів художнього перекладу займалося багато мовознавців, зокрема Н. Гришкова, І. Живицька, А. Мартинюк, В. Маслово, Г. Сокаль, І. Фісак, М. Шишков, Л. Ярова та ін. Проблеми перекладацьких трансформацій, у свою чергу, розглядалися в численних вітчизняних і зарубіжних дослідженнях, а саме: В. Карабана, В. Коптілова, І. Корунця, А. Мамрака, Л. Бархударова, Л. Латишева, В. Комісарова, А. Швейцера, Є. Бреуса, Я. Рецкера, Т. Левицької та багатьох інших.

Комплексні лексико-граматичні трансформації складаються з простіших лексичних і граматичних трансформацій. За кількістю простих трансформацій у перекладеному реченні можна виокремити такі комплексні трансформації:

1. Речення з двома простими (лексичними та граматичними) трансформаціями, наприклад: *Do you like it? – I love it* [7, с. 80]. – *Подобається? – Дуже* [7, с. 88]. Цей приклад характеризується лексичною заміною повнозначного англійського речення *I love it* українським прислівником *дуже*, що виражає міру вияву внутрішнього почуття до чогось у цільовій мові. Крім того, для уникнення повтору з перекладу вилучається відповідник англійського дієслова *love*.

2. Речення з двома або більше лексичними та граматичними трансформаціями, наприклад: *I remember being surprised by his graceful, conservative foxtrot – I had never seen him dance before* [7, с. 94]. – *Пригадую, мене здивувала граційна стриманість його рухів – я, власне, вперше побачив, як він танцює* [7, с. 88]. При перекладі цього англійського речення українською мовою застосовані як лексичні, так і граматичні трансформації. У першій частині речення при перекладі відбувається розширення значення іменника, тобто лексична трансформація генералізації [1, с. 4], де англійський додаток *foxtrot*, що має вужчу семантику, трансформується в український *його рухів* із ширшою семантикою.

Прикметник *conservative* замінюється українським іменником *стриманість* з іншим значенням. Для перекладу другої частини вихідного речення застосован антонімічний переклад – відбувається трансформація англійської заперечної речення *I had never seen him*

dance before українським стверджувальним реченням *Я, власне, вперше побачив, як він танцює*, при цьому такий переклад супроводжується граматичною трансформацією, зокрема, додаванням вставного прислівника *власне* у цільове речення, а також лексичною трансформацією – заміною англійського прислівника *before* українським *вперше* в іншому значенні.

На основі структурного типу речень оригіналу можна виділити такі комплексні трансформації:

1) комплексні трансформації простих (непоширених та поширених) речень вихідного тексту, наприклад: *Would you ever!* [8, с. 86] – *Ви тільки уявіть собі!* [5, с. 137]. Цей приклад характеризується цілісним перетворенням речення оригіналу *Would you ever* в українське просте поширене речення *Ви тільки уявіть собі*. Тут задіяна комплексна лексико-граматична трансформація: замість англійського прислівника *ever* в українському перекладі вжито *тільки* (лексична заміна); англійське допоміжне дієслово *would* трансформується у дієслово з присвійним займенником *уявіть собі* з конкретнішим значенням, що свідчить про трансформацію конкретизації та англійське еліптичне речення стає простим поширеним реченням (граматична трансформація). Слід зазначити також перестановку членів речення: в англійській мові присудок *would* передує підмету *you*, що не притаманно мові оригіналу, у той час як в українському реченні підмет *ви* передує прислівнику *тільки*;

2) комплексні трансформації ускладнених речень оригіналу (тобто, речень, у структурі яких є інфінітивні, герундіальні та дієприкметникові, а також абсолютні конструкції), наприклад: *Being commanded by her elder sister to get the dictionary from the cupboard, Miss Jemima had extracted two copies of the book from the receptacle in question* [9, с. 3]. – *Коли міс Пінкертон звеліла сестрі принести з шафи словник, та взяла із згаданого сховку два примірника* [6, с. 25]. Досить цікавим у цьому прикладі є передача дієприкметникової конструкції вихідного речення: англійська складна дієприкметникова конструкція *Being commanded* спрощується в українському перекладі до одного дієслова-присудка *звеліла*, при цьому відбувається конкретизація іншомовного словосполучення *her elder sister* українським *міс Пінкертон*. Для збереження логічної структури українського речення перекладач вдається до лексико-граматичної трансформації – додавання прислівника *коли*;

3) комплексні трансформації складних (складносурядних та складнопідрядних) вихідних речень, наприклад: ... *but thought that if he did sleep any more, he might just as well be dead, and so save his board and lodging* [4, с. 16] – *Ну, а якщо він і справді зуміє спати більше, то чи не краще відразу померти та й не витратитись на харчі й помеш-*

кання [4, с. 26]. У цьому випадку англійське складне речення передається українським складнопідрядним реченням, при цьому застосовується комплексна лексико-граматична трансформація, що супроводжується антонімічним перекладом, а саме: *save his board* – *не витрачатись*.

Отже, з наведених прикладів видно, що при перекладі англійських речень у художній літературі українською мовою нерідко застосовуються комплексні лексико-граматичні трансформації, що складаються з простих лексичних та/або граматичних трансформацій. На нашу думку, ключовим складником професійної компетентності перекладача та запорукою якості залишається досконале знання не тільки іноземної, а й рідної мови, її основ, особливостей і тонкощів, а також інформованість про сучасні тенденції, зміни та нововведення, що в комплексі і забезпечує створення якісного та адекватного перекладу будь-якого художнього твору. Вважаємо, що проблема передачі англійських речень у художній літературі українською мовою недостатньо досліджена і може стати основою наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Волченко О. М., Нікішина В. В. Граматичні трансформації в англо-українському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Філологічна»*. 2015. Вип. 54. С. 252–254.

2. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. Київ : ЦУЛ, 2009. 304 с.

3. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську мову : навч. посіб.-довідник для студентів ЗВО. Вінниця, 2003. 608 с.

За матеріалами дослідження:

4. Джером, Джером К. Трос в одному човні (як не рахувати собаки) ; Оповідання / з англ. пер. Ю. Лісняк, Р. Доценко. Київ, 2003. 370 с.

5. Лоуренс Д. Г. Коханець Леді Чаттерлі : роман / пер. з англ. Д. О. Радієнко. Харків, 2005. 382 с.

6. Теккерей В. М. Ярмарок Суети: Роман без героя / пер. з англ. О. Сенюк. Харків, 2003. 397 с.

7. Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі. Ніч лагідна : романи / пер. з англ. М. Пінчевського. Харків, 2003. 397 с.

8. Lawrence D. H. *Lady Chatterley's Lover*. L., 2005. 276 p.

9. Thackeray W. *Vanity Fair*. L., 2004. 672 p.

ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ МОВЛЕННІ

Постановка проблеми. В усі часи ділова комунікація була однією з найважливіших складових людського життя, головним засобом взаємодії і важелем впливу одних суб'єктів комунікативного акту на інших. Як наслідок виділився функціональний стиль ділової документації і ділового мовлення. Перед перекладачем стає проблема адекватної передачі змісту юридичних документів при перекладі з однієї мови на іншу. Отже, ця робота присвячена розгляду деяких аспектів перекладу юридичних документів у сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання специфіки термінів та способів їх перекладу завжди займало особливе місце у порівняльному мовознавстві. Його розглядали у своїх працях з теорії перекладу В. М. Комісаров, Я. І. Рецкер, І. В. Арнольд, О. О. Реформатський та інші науковці. Це питання є об'єктом зростаючої уваги сучасних науковців, що було висвітлено у працях А. Я. Коваленко, О. В. Суперанської, В. І. Карабана, Т. Р. Кияка. Серед науковців, які досліджували юридичні терміни є Л. П. Білозерська, І. В. Корунець, Л. М. Черноватий.

Мета дослідження: характеристика основних прийомів перекладу юридичної термінології в офіційно-діловому мовленні.

Виклад основного матеріалу. Юридична мова повинна бути єдиною, щоб забезпечити єдність як всередині правової системи, так і в різних сферах юридичної діяльності. Оскільки питання про структуру мови тісно пов'язане з її функціями, а також із завданнями і цілями її дослідження, робляться спроби структурувати юридичну мову.

Запропоновано класифікацію рівнів юридичної мови, її внутрішню структуру [4]:

- 1) мова законів: загальні правові норми, розраховані як для фахівців, так і для нефахівців;
- 2) мова судових рішень;
- 3) мова юридичної науки та експертиз: коментарі спеціальних питань фахівцями для фахівців;
- 4) мова відомчого письмового спілкування: формуляри, пам'ятки, повістки тощо;

5) адміністративний жаргон: неофіційне обговорення суперечливих питань фахівцями, усне професійне спілкування юристів. Його можна поділити за певними тематичними групами: назви ділових паперів і документів; назви суб'єктів адміністративної/ділової/політичної діяльності; позначення видів і процесів управлінської діяльності; позначення оцінок діяльності; найменування галузей промисловості, сфер бізнесу і соціально-політичного життя [4].

Відповідно до положень Енциклопедичного юридичного словника юридичні терміни поділяються на три різновиди по ознаці «зрозумілості» тієї або іншої частини населення:

1) загальнознаючі терміни характеризуються тим, що вони вживаються в повсякденному змісті і зрозумілі всім, до цієї групи термінів відносять, наприклад, *біженець, свідок, працівник; accomplice, accreditation*;

2) спеціальні юридичні терміни володіють особливим правовим змістом і, видимо, зрозумілі далеко не всім, а лише фахівцям в області права, наприклад, *необхідна оборона, задоволення позову; coerced acquiescence, to retaliate accusation*;

3) спеціально-технічні терміни відбивають область спеціальних знань: техніки, економіки, медицини.

Очевидно ці терміни повинні бути зрозумілі юристові, який є ще і фахівцем в іншій області, наприклад, *недоброякісна продукція, правила техніки безпеки, non-patentable, nuclear-free* [2].

Усі терміни по своїй будові поділяються на:

1) прості, які складаються із одного слова: *punish* – наказати;

2) складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: *the High Court* – Високий суд;

3) терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів: *specific performance* – реальне виконання [2].

Оскільки серед юридичних термінів переважають в основному терміни словосполучення, то вони і являють собою основну проблему при перекладі юридичного тексту. Взагалі юридичні терміни мають такі самі шляхи передачі з англійської мови на українську, як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу юридичних термінів та термінів-словосполучень є їхня багатозначність не тільки серед різних галузей науки, але й всередині самої юридичної галузі тексту.

Під час перекладу правничих термінів у публіцистичних текстах перед перекладачем постає серйозне завдання – точна передача фахових реалій на цільову мову. Як відомо, юридичні терміни можуть перекладатися як одним, двома, трьома або складатися із багатьох компонентів.

Англійська та українська мови маю чіткі відмінності у синтаксичній, морфологічній та граматичній будові, що спричиняє широке застосування трансформацій. Наприклад, перестановка: *prosecutorial judgment* – рішення обвинувальної влади; заміна: *Criminal Justice Act* – Закон «Про кримінальне правосуддя»; додавання: *citizen's arrest* – затримання правопорушника цивільною особою; вилучення: *seal lawyer* – акула (спеціаліст із морського права) [1].

Серед основних способів перекладу юридичних термінів розрізняють такі:

- 1) використання повного україномовного еквіваленту;
- 2) запозичення та додавання, яке полягає у запозиченні латинської одиниці і розкритті її значення за допомогою повного україномовного еквіваленту: *non-grata* – персона нон-грата;
- 3) описовий переклад;
- 4) транскрибування;
- 5) транслітерація;
- 6) калькування.

Під час перекладу термінів слід дотримуватися головного правила: термін потрібно перекладати терміном. Наприклад, *interrogation* – допит, *motion* – клопотання, ці слова мають прямі відповідники в українській мові. Деякі терміни при перекладі зазнають калькування, тобто вони перекладаються за допомогою українських слів і виразів: *according to law* – відповідно до закону, *accompanying document* – супроводжуючий документ. Частина термінів, що мають міжнародний характер, передаються на українську мову шляхом транслітерації: *vice-consul* – віце-консул, *legitimism* – легітимізм. Такі терміни, як *immunity agreement* – згода про співпрацю із судом, *bail bondsman* – поручитель під заставу, були перекладені описовим способом, оскільки для них немає прямого відповідника [6].

Характерним видом перекладу для англійських юридичних термінів є створення неологізму, наприклад: *stay-in* – пікетування; *has-been* – політичний діяч, який утратив свій вплив [3].

Висновки. Основні прийоми перекладу термінів-словосполучень: описовий спосіб, прийом транскрибування, прийом калькування та переклад за допомогою використання різних прийменників. Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки у різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі [5]. Таке слово, яке має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміну залежно від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом.

У ході дослідження було виявлено, що загалом юридичні терміни мають такі самі шляхи їх передачі з англійської мови на українську, як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу юридичних термінів і термінів-словосполучень є їхня багатозначність не лише серед різних галузей науки, а й всередині самої юридичної галузі текстів.

Список використаних джерел

1. Андрейко Л. В. До питання перекладу юридичних текстів. Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 травня 2013 р., м. Суми) : Друкарський дім Папірус, 2013. С. 553–554.

2. Бесараб Т. П. Особливості юридичної терміносистеми в англійській мові. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. VI Кримські педагогічні читання: «Нові педагогічні технології в освіті та формування гуманітарно-технічної еліти» : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21–24 травня 2013 р. / ред. Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. Харків : НТУ «ХПІ», 2013. Вип. 34–35 (38–39). С. 155–162.

3. Грабар Т. В. Особливості перекладу англійських складних юридичних термінів. *Наукові записки ХЕПУ*, № 1 (14), берез. 2013 р. С. 82–89.

4. Долинський Є. В. Особливості перекладу англійської юридичної термінології. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : зб. наук. пр. Хмельницький : Вид-во ХНУ, 2019, № 17. С. 57–62.

5. Долинський Є. В., Бойко Ю. П. Особливості перекладу англійської юридичної термінології в офіційно-діловому мовленні. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства* : зб. наук. пр. Хмельницький : Вид-во ХНУ, 2021, № 21, т. 2. С. 5–12.

6. Желясков В. Я Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. *Науковий вісник: Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2015 № 18, т. 2. С. 126–128.

Віталій Яцишин

Хмельницький національний університет

Юлія Анатоліївна Купчишина, наук. керівник
канд. філол. наук, доц.

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРУ У ТЕКСТАХ КІНЕМАТОГРАФУ (на матеріалі мек'юментарі “CUNK ON EARTH”)

Постановка проблеми. Кінематограф є одним із найпопулярніших видів мистецтва, який розважає аудиторію, але також виконує і освітню і виховну функції, оскільки створює відчуття культурної спіль-

ності та розширює світогляд. Переклад кінотексту є відносно новою та дуже цікавою галуззю перекладу, враховуючи його інтертекстуальні та культурні особливості. Гумор оточують нас всюди, і у фільмах також, аби привернути увагу до продукту. Актуальність нашого дослідження полягає у вирішенні труднощів, що виникають під час перекладу кінотекстів з елементами гумору, а саме в аналізі стратегій перекладу гумористичного ефекту українською мовою для здійснення кращого перекладу та кращого розуміння культури і власне кращого опанування англійською мовою.

Аналіз останніх досліджень: Вивченням питання перекладу українською мовою гумористичного ефекту присвятили свої праці О. Борисова, Л. Роєнко, С. Баранова, К. Бондаренко, Б. Колодій. Мок'юментарі як окремий жанр кінематографу у дослідженнях висвітлили М. Чайка, Н. Цімох, О. Левченко та С. Гончарук.

Метою роботи є дослідження й аналіз специфіки відтворення прийомів комічного українською мовою на прикладі мок'юментарі «Канк про Землю» (Cunk on Earth). Для досягнення мети розвідки необхідно виконати наступні **завдання**: описати основні елементи комічного; охарактеризувати особливості мок'юментарі «Cunk on Earth»; визначити основні перекладацькі стратегії для здійснення перекладу елементів комічного;

Виклад основного матеріалу. На нашу думку розгляд даного питання варто розпочати із визначення поняття «гумор». Існує декілька точок зору, що ж таке гумор. Перш за все, – це:

- 1) гумористичні літературні твори та жанрові різновиди;
- 2) власне саме почуття гумору;
- 3) форма критичного ставлення до дійсності, форма комічного висміювання. Останнє значення являє собою естетичну категорію, яка є пов'язаною з психологічним поняттям «гумор» і спорідненими поняттями («сарказм», «іронією» тощо) [3, с. 16].

У нашій роботі ми будемо керуватися, останньою точкою зору, вбачаючи гумор як сукупність дотепу, сарказму та іронії, що досягаються різноманітними засобами. Важливим критерієм розуміння гумору є володіння набором із трьох категорій знань: **універсально-сміслові**, тобто наявність таких логічних зв'язків і образних уявлень, що утворилися, під час людського співіснування, **узагальнено-змістові** – моделі поведінки, цінності властиві тій культурі, з якою особа походить та **оцінно-образні** знання, які характеризують індивідуальний досвід кожного індивіда [3, с. 22]. Також значущість мають наявність екстралінгвістичних знань та обізнаності у сфері лінгвокраїнознавства. При здійсненні перекладу гумористичного ефекту перед перекладачем постають певні труднощі відтворення повідомлення тесту

оригіналу засобами мови перекладу, проте у такому випадку краще проявити креативність, а не перекладати дослівно.

Головним завданням перекладача є досягнення прагматичного ефекту та адекватності перекладу, а для цього необхідно застосовувати трансформації. Насамперед змінити речення або лексичні одиниці таким чином, щоб переклад якомога точніше відтворював всю інформацію, що міститься в тексті оригіналу, дотримуючись норм мови перекладу [5, с. 403]. Серед основних способів творення гумору Л. Роєнко зазначає алюзії, неологізми, гру слів та сленг. Цей список можна розширити антитезою, оксюмороном, парадоксом, іронією та хіазмом.

Ілюстративним матеріалом нашого дослідження є мок'юментарі «Канк про Землю». В якому гумористичний ефект досягається за допомогою сарказму та іронії, оскільки англійський гумор є досить розкутим. Жанр мок'юментарі з'явився як висміювання, пародія на довіру людей сучасним засобам інформації, він характеризується невідповідністю форми і змісту, невідповідних декорацій часу дії, абсурдності зовнішнього вигляду і поведінки персонажів, яких потрібно сприймати як кумирів [6, с. 312]. Ще однією характерною особливістю цього жанру є відсутність сценарію та імпровізація [2, с. 185].

Нижче подано стилістичні засоби, які на нашу думку допомогли досягти комічного ефекту. Серед таких ми можемо виділити алюзію, гру слів, іронію та сарказм, ефект ошуканого очікування.

Алюзії

The Egyptians believed the most significant thing you could do in your life was die. And the more important you were, the more complicated your death had to be. Egyptian kings were known as pharaohs, and when they died, they'd get turned into mummies of Scooby-Doo fame. The ancient Egyptians were obsessed with dead people, weren't they? – Стародавні Єгиптяни вірили, що найважливіше у житті це смерть. І чим впливовішим би був, тим складнішим був твій похорон. Єгипетські правителі називалися фараонами, а після смерті ставали муміями як у мультиках СкубіДу. Вони були схиблені на муміях, правда?

Цей уривок містить алюзію на персонажа мультфільмів, собаку-детектива Скубі-Ду. Для перекладу ми застосували морфологічну заміну частини мови із дієслова на іменник, логічний розвиток лексичної одиниці «важливий» та додали словом мультики, аби краще пояснити жарт.

The first book to be printed on Gutenberg's press was the Bible. But as well as spreading the word of God, it spread the word of scientists, philosophers, and eventually Dan Brown. – Найпершою книгою, яку надрукували на верстаті Гутенберга стала Біблія. Але разом зі Слово

Божим, розповсюдилися праці науковців і писанина Дена Брауна. Для того аби передати саркастичний настрій висловлювання ми зробили додавання лексеми «писанина».

Іронія та сарказм

One thing they did invent was fire, which allowed them to see at night and kept them warm, tragically prolonging their already tedious lives. – Єдине, що вони винайшли це вогонь, який зігрівав їх та дозволив бачити у темряві, але разом з тим нестерпно продовжував їхнє нудне життя. Цю іронічну репліку ми переклала дослівно, використовуючи прийом вилучення та синтаксичну перестановку.

During the Renaissance, Florence produced artists who, for the first time in history, were competent enough to create paintings worth looking at. One of the most competent painters was Botticelli. – За часів Відродження у Флоренції з'явився один із найбільш умілих малярів в історії, чії роботи були варті уваги. Для відтворення жартівливого настрою, ми зробили логічний розвиток слова «компетентний» на умілий та переклали слово «майстер з фарбування» більш іронічним «маляр» для адаптації жарту.

Гра слів

Then in 1095, Pope Urban II persuaded them to stop fighting, come together in harmony and attack the Muslims instead. The European kings agreed and launched a sort of armed charity drive to forcibly provide the Islamic world with crucifixes. They called it "cruce-aid." – Тоді у 1095, Папа Урбан Другий переконав припинити воювати між собою; а натомість воювати з мусульманами. Європейські монархи погодилися і створили щось на кшталт військового благодійного туру, аби силоміць вручати хрестики. Називаючи це – Хрестова Поміч. У цьому прикладі гра слів базується на співзвучності похідного слова хрестовий похід «crusade» та слова допомога «aid». Для перекладу ми використали додавання лексичної одиниці, логічний розвиток слова «drive».

Jesus was born Jewish, but soon converted to carpentry as he followed his dad into the primitive chair-and-table industry. What's ironic about Jesus Christ becoming a carpenter was he was actually named after the two words you're most likely to shout after hitting your thumb with a hammer. – Ісус народився їдеєм, але отеслився, коли вирішив стати працівником деревообробної індустрії як його батько. Іронія стосовно його переходу в теслі, те що його назвали на честь двох слів, котрі промовляєш, як гепнеш молотком по пальцях. У цьому випадку гра слів базується на багатозначності слова «to convert». Ми переклали цей уривок використавши неологізм «отеслився» та логічний розвиток для відтворення гумористичного ефекту.

Ошукане Очікування

But would you voluntarily, when you didn't have to, go to jail? It depends what facilities they had, I think. – А ви б сіли добровільно у в'язницю, коли б не мали того робити? – Залежно від того, які умови вони могли б мені запропонувати. Для перекладу цього засобу ми використали стратегію логічного розвитку слова «зручності» лексичною одиницею «умови» та додаванням слова «запропонувати».

So as far as the church was concerned, Galileo was calling the Bible a liar. Rather than overreact, they did the Christian thing by accusing him of heresy. – Що, стосується церкви, Галілео називав Біблію брехнею. А церква замість того аби хоч якось відреагувати, вчинила дуже по-християнськи – звинуватила в ересі. У цьому випадку ми здійснили переклад ефекту ошуканого очікування застосувавши дослівний переклад, адже він не містить гри слів чи національних реалій.

Висновки. Підсумовуючи отримані результати можна сказати, що переклад засобів досягнення гумористичного ефекту українською мовою вимагає насамперед високої майстерності перекладача, наявність екстралінгвістичних знань та важливо самому володіти відмінним почуттям гумору аби відтворити прагматичний ефект. Серед застосованих стратегій перекладу можна виділити дослівний переклад, описовий переклад та логічний розвиток. Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні отриманих результатів та вдосконаленні стратегій для подолання перекладацьких труднощів.

Список використаних джерел

1. Баранова, С., & Трофименко, А. (2019). Проблеми перекладу форм комічного українською мовою (на матеріалі англomовних телесеріалів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.*, 3 (40), 62–65.
2. Гончарук, С., Левченко, О., & Цімох, Н. (2022). Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки. *Вісник київського національного університету культури і мистецтв. серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 5 (2), 181–188.
3. Козиряцька, О. (2018). *Засоби репрезентації гумору у мовленнєвому паспорті персонажів художніх творів та їх відтворення у перекладі українською мовою* [Неопубл. Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра]. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».
4. Роєнко, Л. (2020). Теорії та засоби створення гумору в сучасному художньому англomовному тексті. *«Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky»*, 8 (2), 60–62.

5. Стоянова, Т., & Черненко, К. (2020). Особливості перекладу англійського гумору українською. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, (31), 401–418.

6. Чайка, М. (2018). Мок'юментарі як особливий «стиль» кіно-виробництва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр.*, 2 (61), 310–314.

7. Шукало, І. (2013). Специфіка перекладу комічного у кіно-дискурсі. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки.*, 3, 171–173.

8. Paliichuk, E., & Lukina, Y. (2020). Stylistic devices for creating humorous effect: An empirical research (based on Ted Talks case study). *Studia Philologica*, 1 (14), 60–67.

Діана Яцюк

Хмельницький національний університет

Юлія Петрівна Бойко, наук. керівник

д-р філол. наук, проф.

ТРАНСПОЗИЦІЯ ЧАСТИН МОВИ У ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Переклад з однієї мови на іншу передбачає відчуження його від оригіналу так звану «десакралізацію», оскільки при породженні вторинного тексту неминучі втрати і трансформації. Трансформація – це особливий вид міжмовного перефразування, основа більшості варіантів перекладу. Вона полягає у зміні формальних (лексичних чи граматичних трансформації), або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі. Одним із видів морфологічних трансформацій є транспозиція – заміна однієї частини мови іншою, або декількома частинами мови; транспозиція – це заміна слова вихідної мови однієї частини мови словом іншої частини мови цільової мови у процесі перекладу або набуття ним іншої морфологічної категорії.

Метою дослідження є встановлення типології транспозиції як перекладацького інструмента та встановлення її ролі при перекладі.

Дослідженням різних аспектів граматичних трансформацій займалися такі дослідники перекладу як Л. С. Бархударов, З. О. Гетьман, Р. П. Зорівчак, М. К. Гарбовський, В. І. Карабан, І. В. Корунець, О. І. Чердніченко.

Розглянемо типи такої перекладацької трансформації як транспозиція. У перекладі існує два види транспозиції: повна і неповна. Повна транспозиція передбачає заміну слова з вихідного речення на інше в мові. З іншого боку, неповна транспозиція передбачає зміну граматичної форми певних категорій, таких як рід, число та час, а також зміну синтаксичної функції одиниці без зміни її класифікації в мові.

Серед типів повної транспозиції виокремлюються іменні, дієслівні та прислівникові транспозиції. Іменники транспонуються переважно в дієслова, прикметники та прислівники; прикметники – в іменники, дієслова та предикативні прислівники; займенники – в іменники. Поширеною при перекладі є транспозиція англійських неособових форм дієслова: дієприкметника I, дієприкметника II, герундія та інфінітива. “*I dreamed of the deceased Marie with her hair down, and wearing a golden sash.*” – “*Я бачила покійну Марі з розпущеним волоссям і в золотому поясі*” [4, с. 45] спостерігається заміна дієприкметника/дієприслівника або їх зворотів прийменниково-іменниковим сполученням. “*A discovery as important as the findings of Copernicus?*” [5, с. 66] – *Відкриття, яке можна поставити поряд із системою Коперника?*» [6, с. 80] заміна прислівника «as important as» на дієслова «можна поставити», яка фіксує використання плеоназму для створення ефекту значущості даного «відкриття», про яке йдеться у реченні. Також множина від іменника “*finding*” було транспозитовано у іменник «система», і, як ми бачимо, перекладач використав однину цього іменника. Такий переклад спричинив розбіжності в роботі певних граматичних категорій англійської та української мов.

Транспозиція частин мови можуть супроводжуватися зміною синтаксичної будови речень. Зазвичай синтаксичні трансформації використовуються при перекладі простих англійських речень, ускладнених синтаксичними складними – інфінітивами, герундіями тощо, тобто тих речень, які неможливо перекласти українською мовою дослівно.

Розглянемо приклади: “*Well, as you know, Edmond Kirsch is an avid fan of art and technology. He designed this system specifically for museums, in hopes of replacing group tours, which he despises. This way, every visitor can enjoy a private tour, move at his own pace, ask the question he might be embarrassed to ask in a group situation. It is really much more intimate and immersive.*” [5, с. 31] – «Ну, як вам відомо, Едмонд Кіріш – палкий прихильник техніки. Він розробив систему спеціально для музеїв, сподіваючись замінити нею групові екскурсії, яких він не терпить. Таким чином, кожен відвідувач насолоджується особистою екскурсією, ходить із власною швидкістю, ставить такі питання, яких, можливо, посоромився б перед групою. Така взаємодія є значно ближчою до людини і дає зануритися глибше» [6, с. 39].

Як ми можемо зрозуміти, використання транспозиції яскраво виражене у даному уривку художнього тексту. Іменник у множині «in hopes» було замінено дієприслівником «сподіваючись», де форма множини повністю зникає, а іменникова форма «replacing» змінюється на дієслово «замінити», що повністю втрачає предметне значення і набуває значення дії, що супроводжується змінами відповідних граматичних категорій: виду, часу та інших категорій, ознак і синтаксичних функцій дієслів. Ми також можемо спостерігати як прислівник «immersive» транспозитується у дієслово «зануритися» та у прислівник «глибше», що теж вказує на часткову зміну граматичних категорій.

Щодо граматичних перекладацьких трансформацій, то у аналізованому тексті знаходимо трансформації:

1) додавання прислівника «взагалі» та «частенько» (*Uncle Henry never laughed* [4, с. 6] – *А дядько Генрі взагалі ніколи не сміявся* [1, с. 11]; *When Dorothy stood in the doorway and looked around...* [4, с. 5] – *Дороті частенько стояла на порозі...* [1, с. 9]);

2) вилучення дієслів та іменника, а на його місці використання дієслова «зойкнула» (*The little girl gave a cry of amazement* [4, с. 11] – *...дівчинка аж зойкнула* [1, с. 17]; *...Toto put his cold little nose into her face and whined dismally* [4, с. 11] – *Тото ж тицьнувся носиком її в обличчя і тужно завив* [1, с. 17]);

3) заміни, зокрема заміни частини мови або форми слова (Заміна частин мови: *I'm and all were oddly dressed...* [4, с. 13] – *Усі зодягнені в якийсь предивний одяг* [1, с. 18].

Транспозиція іменників у займенники є досить поширеним явищем при перекладі з однієї мови на іншу: “*Your host has been very secretive about the purpose of tonight’s event.*” [5, с. 17] – “*Той, хто вас запросив, дуже мало розповідав про мету сьогоднішнього заходу.*” [6, с. 21] Так у реченні іменник «host» перейшов у займенник «той», що вказує на тісний взаємозв’язок займенника з його асоціацією. Також ми спостерігаємо транспозицію прислівника «secretive» у дієслово «мало розповідав». Таким чином перекладач дав зрозуміти читачеві, що персонаж не просто мовчав про певну інформацію, але й він був досить обережний у своїх висловлюваннях.

На основі проведеного дослідження можна підсумувати, що класифікація слів за їх частинами мови має не лише сильну граматичну основу, вона також має значний лексичний аспект. Значення кожного слова ми подумки пов’язуємо з відповідним лексико-граматичним класом, оскільки категоріальне значення частини мови закладено у змісті кожного слова.

Для того, щоби досягти точного перекладу, транспозиція використовується для зміни лексико-граматичної класифікації або категорії

слова під час процесу перекладу. Різниця в основній структурі слів між вихідною та цільовою мовами є важливою причиною лексичних змін, які відбуваються під час перекладу.

Список використаних джерел

1. Недбайло К. М. Транспозиція іменних частин мови у перекладі художніх текстів з англійської мови українською / К. М. Недбайло // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 18, кн. 2. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 9–13.
2. Кузьміна К. А. Трансформація номіналізації в англо-українському та українсько-англійському напрямках перекладу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / К. А. Кузьміна. – Київ, 2004 – 227 с.
Джерела ілюстративного матеріалу
3. Баум Лаймен Френк. Дивовижний чарівник країни Оз / пер. А. Саган. Львів : Вид-во Старого Лева 2006. 255 с.
4. Ден Браун. Джерело / пер. Х. Яновська. Харків : Вид-во Клуб сімейного дозвілля 2018. 530 с.
5. Dan Brown. The Origin, Great Britain: Bantam Press, 2017. 451 p.
6. Baum L. Frank The Wonderful Wizard of Oz. Chicago : George M. Hill Company, 1899. 184 p.

Сучасні лінгвістичні та літературознавчі дослідження

Олена Бонсевич

Хмельницький національний університет

Оксана Володимирівна Сергєєва, наук. керівник
канд. пед. наук, доц.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ ЧИСЛА

У кожній мові світу присутні стійкі словосполучення, які за своїми синтаксичними функціями та змістом тотожні слову. Власне, такі словосполучення відносяться до полілексемних мовних одиниць з чіткою притаманною їм структурою та семантичним навантаженням – фразеологічних одиниць. Такі одиниці посідають особливе місце в словниковому складі кожної мови, збагачують та наповнюють кожну мову світу новим змістом. Фразеологізми можна вважати прикрасами будь-якої мови, адже вони додають у мову яскравості, образності та національної самобутності. Фразеологія різних країн світу та народів наділена своєрідними рисами світосприйняття.

Фразеологічні одиниці в цілому неодноразово ставали об'єктом дослідження та аналізу українських та зарубіжних лінгвістів, а саме: Виноградова В. В., Куніна О. В., Смирницького О. І., Єфімова В. О., Зорівчак Р. П., Скрипник Л. Г., Удовиченко Г. М., Баллі Ш., Єсперсена О., Шанського Н. М., Телія В. М та багатьох інших.

Фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом є семантично наповненими мовними явищами, які характеризуються образністю при наявності числового компонента, а при його втраті, під час передачі на іншу мову, набувають переносного значення з прямого. Недостатньо детальний аналіз та вивчення семантичних особливостей і навантаження фразеологічних сполук з компонентом числа зумовлює **актуальність** цієї статті.

Метою статті є визначення семантичних особливостей фразеологічних одиниць англійської та української мов, у структурі яких присутній нумеральний компонент.

Фразеологія є гілкою мовознавства, що вивчає сталі словосполучення з певною семантичною окрасою. Загалом фразеологія – наука

дискусійна. Визначення поняття фразеології та фразеологізму у своїх дослідженнях пропонували різні вчені.

Так, за визначенням Куніна О. В., фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці або фразеологізми, а саме про стійкі сполучення слів з притаманною їм ускладненою семантикою, які не утворюються за структурно-семантичними моделями змінних, їх утворюючих сполучень. Серед праць присвячених дослідженню фразеологічних одиниць існують класифікації з урахуванням різних особливостей. Розглянувши класифікацію фразеологізмів, з погляду на їх семантичну специфіку слід зазначити, що поодинокі слова поєднанні в фразеологізмах створюють нову семантичну єдність, відмінну від значень своєрідних компонентів своєю смисловою складністю та більшою узагальненістю. Складовими фразеологічних виразів можуть бути різноманітні одиниці, до прикладу числівники або ж інші лексичні одиниці вираження кількості.

Фразеологічні вирази у складі яких часто знаходять місце лексичні одиниці нумеральності, та й інші засоби, що виражають чи позначають кількість відзначаються виразністю та семантичною цілісністю. Такі вирази характеризуються певною структурою та семантичним наповненням, емоційністю та експресивністю, адже виражають колорит мови через число. Щодо структури, то числівник виступає ядром, є найголовнішим критерієм, що впливає на загальний зміст таких фразеологізмів, а також на ті відтінки, які їм притаманні, як в певному контексті, так і поза ним.

Числівник завжди вказує на точну кількість предметів, об'єктів чи явищ. Однак, варто відзначити, що на семантику такого компонента впливає його фразеологічне оточення, що може спричинити семантичні зміни. Використання однакового числівника у різних системах фразеології призводить до семантизації різних значень. Такі зміни сприяють втраті числівником кількісних значень внаслідок чого фразема переміщується до категорії якісної оцінки.

Числа в основному символічні. Слід наголосити, що символічність чисел різнобічна та складна, а також надзвичайно стійка та фіксована, відтворена у всіх жанрах національної самобутності, а також у фольклорі, зокрема в загадках, прислів'ях, приказках, повір'ях та у фразеологічних одиницях зокрема [3].

Категорія числа, або категорія квантитативності виражає зовнішню визначеність об'єкта, а саме його число, об'єм та величину. Граматичним фундаментом категорії числа в основному є числівники та злічувальні іменники, наприклад слова *couple*, *pair*, *dozen*, *piece*, *item*: *a piece of advice*, *two items of clothing*. Також до засобів вираження нумеральності відносять займенники *some*, *several*, *whole*, *all*, кількісні

прикметники – *double, decimal, big, great, wide, high*, а також кількісні прислівники, які в свою чергу, актуалізують значення ступеню і міри: *very, enough, hardly, half, rather*. Наприклад: *one drop of poison infects the whole ton of wine* – ложка дьогтю в бочці меду; *all bread is not baked in one oven* – не весь хліб з однієї печі; *first blow is half the battle* – добрий початок – половина діла; *every couple is not a pair* – не всі підходять один одному.

Використання одного і того самого числівника в різних фразеологічних виразах може породжувати різні значення. До прикладу, числівник *one* може позначати відокремленість: *one and only, one and the same*, одиничність – *one move away may lose the game*, унікальність – *the only one, there is one good wife in the country*, відповідність – *one man one vote, рівність – one vote one value*, або ж часову невизначеність – *one evening, one day, one time*.

У фразеологізмах, що позначають ознаку предмета чи явища, нумеральне значення числівника є приводом мотивації цілої одиниці, наприклад: *two dogs over one bone* – голодні, злі; *the Four Seas* – моря, що омивають Велику Британію; *to talk ten to the dozen* – говорити не зупиняючись. Проте, числівники-компоненти фразеологічних виразів часто не співпадуть в англійській та українській мовах. Якщо фразеологізм однієї мови містить в складі числівник, то в результаті перекладу на іншу мову цільовий фразеологізм вже втрачає нумеральний компонент. Крім того, у вихідній мові фразеологічна одиниця може містити один нумератив, а при перекладі вже зовсім інший, хоча зміст фразеологізму при цьому не змінюється: *measure twice but cut once, сім раз відмір – один відріж*.

Фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом, як і усі інші фразеологічні словосполучення, створюють певний образ, у процесі чого відбувається перехід від прямого, буквального значення до переносного, переосмисленого. Це відбувається на основі процесів метафоризації, метонімізації, порівняння та інших, а також за допомогою тропів – синекдохи, гіперболи, літоти. Кожен з них майже з однаковою продуктивністю утворює фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом [2].

Отже, фразеологічні одиниці англійської та української мови колоритно збагачені числами. Компонентами нумеральних фразеологізмів часто виступають не лише числівники, а й злічувальні іменники, кількісні прикметники чи прислівники. Проте, втрачаючи ознаки нумеральності, фразеологічні словосполучення набувають характеристик образності, несучи не пряме, а переносне, переосмислене значення.

Таким чином, фразеологічні одиниці з нумеральним компонентом є потужним кластером у фразеологічних сполученнях будь-

якої мови, які в свою чергу характеризуються різноманіттям семантичних, а також стилістичних функцій їх компонентів та спільного значення в різних мовах.

Перспективою подальших досліджень може бути детальний зіставний аналіз лексико-семантичних особливостей фразеологічних одиниць з компонентом числа української та англійської мов.

Список використаних джерел

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник / 2-ге вид., випр. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2005. 1056 с.
2. Глінка Н. В., Волощук І. П., Усик Г. М. Фразеологічні словосполучення з нумеральним компонентом: лексико-семантичний та перекладацький аспекти // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2012. С. 109–113.
3. Мацюк З. С., Фенко М. Я. Символічно-сакральна мотивація семантики числа у фразеології Західного Полісся. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10203/3/matsyuk_fenko.pdf

Катерина Власюк

Державний університет «Житомирська політехніка»

Лариса Федорівна Соловйова, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНИХ ПРОЗОВИХ ТВОРАХ

Художній текст включає в себе не тільки відтворення життєвого матеріалу, а й спрямоване на чуттєве відображення за допомогою уявлень, емоцій. Оцінка є своєрідним аксіологічним підсумком процесу пізнання й виражає ставлення людини до світу в цілому.

Специфічні особливості функціонування англійської оцінної лексики є предметом вивчення сучасних лінгвістичних студій. Так, отримує розвиток аналіз засобів вираження категорії оцінки [2; 3], лінгвостилістичні засоби її вираження [1], прагматика засобів її вираження [4], що свідчить про актуальність розвідок, направлених на виявлення, опис та класифікацію мовних засобів, що виражають оцінку. Водночас залишається ціла низка питань, пов'язаних з дослідженням

функціонального аспекту аксіологічної лексики, що і зумовлює актуальність дослідження.

Наша розвідка має на меті з'ясування особливостей функціонування аксіологічної лексики в англomовних прозових текстах.

Розглянемо роль аксіологічної лексики в деяких типових мікротекстах художніх творів, а саме – описах портрету, пейзажу, дії. Портрет персонажа представляє смислову та тематичну єдність, яка передає опис зовнішності персонажа і авторське ставлення до нього. Портретні описи можуть бути як окремими, концентрованими, так і деконцентрованими, тобто являти собою портретні ланцюжки, частини яких розташовані у вигляді мікропортретів упродовж всього твору, і або додають нові деталі, або акцентують і поглиблюють попередні.

Прикладом портретного опису першого типу може слугувати концентрований портрет Хетті Чарлтон в романі Г. Паркера «Темний ранок»: *She was witch-like in appearance. Thin, stooped and always dressed in black, she had a shock of sparse white hair, a deeply wrinkled face and one large brown eye-tooth which protruded well down from her collapsed mouth. She had a high-pitched strangulated voice and her alert immortal eyes took in everything through the barest slit of her eyelids. She looked at you, in fact, like a contented cat* [5].

Аксіологічна лексика в цьому тексті становить близько 30 % від усіх повнозначних слів. Переважають атрибути негативної оцінки: *stooped, sparse, wrinkled, collapsed, strangulated*. Деякі з них проявляють потенційну сему негативної оцінки завдяки контекстному оточенню, наприклад, *one large brown eye-tooth which protruded well down from her collapsed mouth; a high-pitched strangulated voice*.

Атрибути позитивної оцінки *alert, immortal, contented* у наділеному гумором порівнянні *looked at you / ... / like a contented cat* покликані пом'якшити негативне сприйняття читачем портретного опису, підготувати його до позитивного враження від образу цієї старої жінки, що проявила ніжну турботу до новонародженої:

It was this woman with the rough ("–") but gentle (" + ") blue-veined fingers who first touched Margaret Simpson. Her withered ("–") lips were the first to touch her lips as she blew life-giving (" + ") air into the tiny lungs / ... /

Відмінною рисою цього мінітексту слід визнати майже повну відсутність предикативів оцінки. Єдиний предикатив оцінки *witch-like* вжито на початку тексту, мов би задаючи загальну тематичну спрямованість початковій оцінці.

Для великих творів художньої прози все ж таки більш характерним є деконцентрований портрет (портретний ланцюжок). Наприклад, у романі Дж. Голсуорсі «Власник» більшість портретних описів

являють собою багатокомпонентні ланцюжки, ланки яких переплітаються з іншими видами описів (місце дії, пейзаж тощо) За підрахунками деконцентрований портрет Ірен складається з 55 ланок, Джун – 32, Сомса – 30, Босіні і старого Джоліона – 29 [4, с. 207].

Благородний світ краси і любові, протиставлений гнітючому світу власників, зображено у романі за допомогою виразних образних засобів, важливе місце в яких займає інгерентна й потенційна аксіологічна лексика у функції епітетів і в складі інших тропів. Порівняння та метафори, що характеризують Ірен, побудовані на одному повторюваному образі пахучої квітки. Так, вперше малюючи її портрет, Голсуорсі каже, що від її губ віяло теплом та чимось приємним, як віє теплом та чимось приємним від квітки ("*... / they were sensitive lips, sensuous and sweet, and through them seemed to come warmth and perfume like the warmth and perfume of a flower*") [6].

Цей образ супроводжує Ірен протягом усього роману і набуває символічного значення: Голсуорсі порівнює аромат, яким віяло від Ірен, з ароматом квітки «з напівзакритими пелюстками і пристрасним серцем» – "*with half-closed petals and a passionate heart*". В іншому місці Ірен уподібнюється пахучій квітці, що розпустилася: "*... with every breath perfume seemed to come from her hair, and from her body, like perfume from an opening flower*". Перше порівняння належить до того часу, коли в Ірен тільки пробуджується любов до Босіні, а друге – до періоду, коли вона охоплена цим почуттям і піддається йому. Один і той же образ, розвиваючись, служить символічним вираженням духовного складу Ірен, «народженої кохати і бути коханою». За своїм образним змістом і формою вираження всі ці порівняння майже ідентичні.

У портретних ланцюжках роману "Власник" атрибути оцінки часто вживаються в синтаксичній функції постпозитивних означень. Насиченість авторської мови такими означеннями, вираженими парно поставленими атрибутами оцінки, надає ритмічному малюнку плавності й рівноваги. Завдяки інтонаційному виділенню, постпозитивні аксіологічні атрибути відрізняються великою виразністю і емоційно забарвлюють розповідь, наприклад: "*... he saw her raise her eyes, soft and dark, to Bossiney's /.../ "*"; "*/.../ they were sensitive lips, sensuous and sweet /.../ "*"; "*/.../ he watched there, patient and dogged. "*"

На наш погляд, деконцентрованими можуть бути не тільки портретні описи-ланцюжки, про які йшла мова вище, а й пейзажі, описи місця дії. Так, багаторазовий опис місця дії перетворює його на символ близької трагічної розв'язки в оповіданні Е. По «Падіння будинку Ашерів», де розповідається про загибель старого будинку і його власників. Дотримуючись руху сюжетної лінії, автор вісім разів повторює картину місця, де розгортаються події.

Шестиразове вживання прийменника *upon* у поєднанні з тире виділяє деталі сцени – *windows, walls, sedges, trees* і потім *the tarn*, зупиняючи на них увагу читача. Ці деталі набувають значення спустошення, швидкого руйнування за допомогою атрибутів оцінки.

В епітетній конфігурації *vacant eye-like windows* обидва епітети-атрибути оцінки потрапляють в одне семантичне поле "*unoccupied, empty, expressionless, blank*" і впливають один на одного – епітет *vacant* отримує додатковий відтінок "позбавлений життя", а *eye-like* – «пустий», в той же час цей атрибут вносить елемент втілення, важливий для розуміння змісту всього оповідання – падіння будинку символізує крах людського розуму.

Епітетна конфігурація *the bleak walls* три рази повторюється зміненою на *the grey walls*. Пряме значення епітета *bleak* – "*dark, dim, dismal, cheerless*", співвідносячись з епітетом *grey* – "*sad, dull, somber*" розширюється, отримуючи уточнення "*stone-colored*", колір стін набуває додаткового відтінку запаху розкладання, так як сірий колір повторюється у поєднанні з іменником *sedge* в одному ряду з прикметником *rank*, який з усіх своїх значень реалізує "*evil-smelling, rotten*", бо в свою чергу поєднується з епітетами *decayed* і *ghastly* і потім передає негативну оцінку: *grey* – стінам і дому, а *rank* – озеру ("*the rank miasma of the tarn*") [7].

Таким чином, особливо важливою є роль аксіологічної лексики в описах портрету, пейзажу, опису місця дії. Для таких описів характерні атрибути оцінки, що виражаються в переважній кількості випадків прикметниками. Предикативи оцінки вживаються в творах художньої прози значно рідше.

Подальша перспектива розвідки вбачається у порівняльному аналізі питомої ваги аксіологічної лексики у текстах англomовних прозових творів та драматургії та у визначенні в них ступеня реалізації функцій повідомлення і впливу на читача.

Список використаних джерел

1. Островська О. М. Лінгвостилістичні засоби реалізації категорії оцінки (на матеріалі американської художньої прози) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2001. 20 с.
2. Приходько Г. І. Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові : монографія. Запоріжжя : Вид-во Запорізь. держ. ун-ту, 2001. 362 с.
3. Соловйова Л. Ф. Категорія оцінки у сучасній лінгвістиці. *Сучасні лінгвістичні студії* : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 30–60.

4. Яновець А. І. Прагматика засобів вираження негативної оцінки в сучасній англійській мові. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л. Українки*. 2007. Вип. 4. С. 248–252.

5. Parker G. *The Darkness of the Morning*. M.: Progress Publishers, 1978. 238 p.

6. Galsworthy J. *The Forsyte Saga. The Man of Property*. Headline, 2007. 384 p.

7. Poe E.A. *The Fall of the House of Usher*. URL: https://american/english.state.gov/files/ae/resource_files/the_fall_of_the_house_of_usher.pdf (date of access: 22.03.2023).

Марія Коваль

Хмельницький національний університет

Ольга Володимирівна Тарасова, наук. керівник
канд. пед. наук, доц.

ТЕРМІНОЛОГІЯ Б'ЮТІ ІНДУСТРІЇ

Б'юті-індустрія розвивається зі швидкістю світла. Часто ми не встигаємо стежити за трендами або за новими словами, які з'являються в побуті. В термінології індустрії краси зустрічається велика кількість аббревіатур, які можуть вживатися як самостійно, так і у поєднанні з іншими лексичними одиницями.

Ініціальні лексичні аббревіатури – короткі за формою і ємні за змістом, тому становлять найпродуктивнішу групу аббревіатур в англійській термінології галузі індустрії краси. За вимовою ініціальні аббревіатури можна поділити на алфаветизми, акроніми та звуко-буквені аббревіатури:

1) алфаветизми – кожен з компонентів аббревіації читається за правилами алфавіту англійської мови. Виникнення цих аббревіатур зумовлено потребою зберегти інформаційно-значущі компоненти. Мінімальний склад алфаветизмів – три компоненти:

LFP – low fluence photoepilation – низькочастотна фотоепіляція;

LCD – liquor carbonis detergens – дьогтьова мастика;

2) акроніми – аббревіатури, що вимовляються як слово, фонетична структура якого відповідає фонетичній структурі одноморфемних слів, а читаються відповідно до правил орфографії конкретної мови. Ефект милозвучності і зручності вимови терміну в англійській мові досягається, якщо між приголосними буквами стоїть голосна. Тоді прочитання аббревіатури стає звуковим. Розглянемо приклад переходу терміну-словосполучення в акронім:

– DOPA – dihydroxyphenylacetic acid – гідроксидфенілоцтова кислота;

– A/B – acid-base ratio – кислотно-основний баланс;

3) звуко-буквений варіант – це змішана форма прочитання аббревіатури.

Він представлений нечисленною групою. Основна причина такого прочитання – прагнення до милозвучності, зручності вимови терміна:

DS [di:es] – dietary supplement – біологічно активна добавка,

CP [ci:pi:] – chemically pure – хімічно чистий.

Інтерес для нашого дослідження становлять назви посад в індустрії краси:

CL – cosmetologist – косметолог;

FS – full specialist – майстер у всіх сферах (манікюр, шліфування, масаж тощо);

FB – facial specialist – майстер з масажу обличчя;

BW – body wrapper – майстер з обгортання тіла.

Розглядаючи терміни-аббревіатури в індустрії краси, зазначимо, що, незалежно від кількості компонентів, що входять до складу аббревіатури, під час їхнього утворення діють загальні структурні закономірності. Дослідниця термінології Ірина Ігорівна Бойко виділяє такі три моделі:

1) власне-ініціальні – утворенні з початкових ініціальних букв:

SAT – subcutaneous adipose tissue – підшкірні жирові тканини;

BAM – bilateral augmentation mammoplasty – двостороннє збільшення грудей;

2) ініціально-комбіновані – представлені не лише самостійними, але і службовими частинами мови:

AR – at risk – в зоні ризику;

MOI – multiplicity of infection – множинність зараження;

MAC – Minimal Access Cranial Suspension Lift – коротко рубцевий ліфтинг;

SMAS – Superficial Muscular Aponeurotic System Lift – розширена підтяжка обличчя;

3) частково-ініціальні – утворюються шляхом ініціального скорочення одного з компонентів складного терміну:

D&C color – drug and cosmetic color – кольори, вибрані з сертифікованого переліку, затвердженого для використання в медичній та косметичній продукції;

DUV laser – deep – ultraviolet laser – ультрафіолетовий лазер на основі двовимірного фотонного кристала;

BoNT-A – botulinum toxin Type A – ботулінічний токсин типу А.

Отже, графічний тип скорочення знаходить широке застосування в англійській термінології галузей естетичної медицини та косметології. Для термінів, що позначають декоративну косметику можуть застосовуватися прийоми транслітерації, калькування, транскрибування та описовий переклад.

BB (blemish balm) cream – бі-бі крем (крем, що маскує недоліки). Для перекладу було застосовано описовий переклад.

Buffing brush – кісточка із щільно набитим ворсом (для нанесення рідких текстур). Для перекладу було застосовано описовий переклад.

Plumper – плампер – засіб, що створює короточасний ефект збільшення обсягу губ, що триває в середньому 1–3 години. Для перекладу було застосовано транскрибування.

Highlighter – хайлайтер – висвітлюючий коректор для обличчя. Для перекладу було застосовано транскрибування.

CC (color correction) cream – Сі-Сі крем (крім тонального ефекту, коригує тон шкіри, зменшуючи видимість почервоніння, пігментації).

Серед лексичних і лексико-семантичних трансформацій прийнято виділяти таке:

1. Комбінація калькування і транслітерації. Цей прийом використовується для перекладу складних іменників, наприклад, з термінології індустрії краси, uniform – «уніформа» (де числова приставка uni, в значенні «один», походить з грецької мови);

polymethyl-methacrylate (PMMA) – поліметилметакрилат (використовується в косметичних кремах для усунення зморшок і захищає шкіру від ультрафіолету, де приставка «poly», також має грецьке походження, означає «багато»). В українській мові за подібним принципом існують слова «метафізика», «парапсихологія».

2. Конкретизація, при якій слова в словосполученні з широким значенням замінюються словами з більш вузьким значенням.

3. Генералізація – прийом заміни одиниці вихідного мови з менш широким значенням одиницею мови перекладу з більш широким значенням. Однак, конкретизація та генералізація є маловживаними прийомами.

Список використаних джерел

1. Бойко, І. І. Англійська термінологія косметології та естетичної медицини: генеза, структура, семантика, прагматика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Бойко Ірина Ігорівна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2019.

2. <https://beautybrainsblush.com/glossary/>

3. <https://zulfiya.ua/content/385-novye-nazvaniya-v-kosmetike-tint-/kushon-stejn-i-pr>

4. Michalun M. V., DiNardo J. C. Skin Care and Cosmetic Ingredients Dictionary. 4th Edition. NY: Cengage Learning, 2014. 399 p.

Діана Мацькайло,

Хмельницький національний університет

Олена Олександрівна Мацюк, наук. керівник

канд. пед. наук, доц.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КАЗОК З ЕЛЕМЕНТАМИ ЧАРІВНОСТІ

Текстоутворюючі елементи казки включають способи словотворення, способи створення мовної гри, образні художні засоби, які характеризують як англійську, так і українську казку.

У мові англійської казки відзначається суфіксальне словотворення okazionalizmiv. Наприклад, суфікс *-ish*: *stingish ringy smoke* – *гiрккий iдкий дим*, *trickish sicky smell* – *густий аромат, що дурманить*, *elvish* – *чарiвний, таємничий*; суфікс *-ry*: *wizardry* – *чаклунство* та iн.

Для мови української казки характерні зменшувальні суфікси *-оньк, -ечк, -єчк, -чк*: *голубонько, зіллячко, яєчко* та iн.

Наведемо приклади дефісного словоскладання в англійській мові: *scissor-like* – *схожий на ножницi*, *Seven-headed Dragon* – *Семиголовий Змiй*, *cross-legged* – *перехрещенi ноги* та iн.

Порiвняємо приклади дефісного складання в мові української чарiвної казки: *дiвонько-голубонько, хлiб-сiль, гуси-лебедi, жар-птиця* та iн.

Аналіз текстiв показав, що основою даного способу слово складання слугують частини мови: iменники, прикметники, дiєслова. Спосiб дефісного словоскладання часто використовується у мові чарiвної казки, а утворене слово являє собою згорнутий вираз, який пояснює реалiї казкового сюжету, або розкриває суть персонажа казки.

У мові чарiвної казки iмена та прiзвиська героiв утворенi способом злиття загальнолiтературних слiв у стiйкi вирази, котрi складають труднощi при перекладi. Наприклад, *Ax Me No Questions* (Не Став Менi Питань); *Hot Dog the Tiger* (Хотдог-Тигр); *James Sixbixdix* (Джеймс Сiксбiксдiкс). Так, наприклад, iм'я чарiвної казки *Gimme the Axe* утворено iз слiв *give + me* (прост. *gimme*) + *the + axe* (Дай Менi Сокиру). У роботi було проаналiзовано iмена казкових персонажiв американської казки: *Fairies* / феї, *Unicorn* / єдинорiг, *Dragon* / дракон,

Dwarf / карлик, Giant / велетень, Gnom / гном, Goblin / гоблін, Elf / ельф, Ogre / огр, Boggart / богарт та ін.

Імена та прізвиська героїв у мові української казки утворені наступними способами:

1. Дефісне утворення: Іван-Царевич, Лисичка-Сестричка, Мишка-норушка, Коза-дереза, Вовчик-братик;

2. Словоскладання (2-, 3-, 4-компонентні), утворені за моделями: 2-компонентне ВІ: модель 1 – *прикм. + імен.*: Червона Шапочка, Солом'яний Бичок, Спляча Красуня, Язиката Хвеська; *імен. + прикм.*: Пан Коцький; модель 2 – *імен. + вигук*: Старий Ох; модель 3 – *імен. + імен.*: Змій Горинич; 3-компонентне ВІ, модель – *імен. + прикм. + імен.*: Півник Голосисте Горлечко; 4-компонентне ВІ: Чудо Юдо Риба Кит, Баба Яга Костяна Нога.

3. Прості імена: Оленка, Іванко, Марічка та ін.

Аналіз імен у мові чарівної казки засвідчив, що способи їх творення переважно співпадають в українській та англійській мовах. Багатокомпонентні імена розкривають характер та рід заняття персонажів казки. Для мови чарівної казки актуальне поняття *мовної гри*, яка проявляється різними способами (алітерацією, хибною етимологізацією, римуванням).

Алітерація – співставлення співзвучних слів в одному семантичному контексті: звук [m] – *misty moor* (*затуманені болота*), звук [f] – *fiery fen* (*трясовина, що димить*), звук [g] – *glow and glimmer and gleam* (*той, що світиться, блимає та блищить*) та ін.

Хибна етимологізація слова на фоні співзвуччя: *Half past hate or a quarter to fight* або *barking tree*. Вираз *barking tree* може означати і дерево з корою, і дерево, що гавкає, і дерево для виготовлення суден. Вказана якість зазначена для отримання комічного ефекту.

Прийом **римування**: вірші в казці часто беззмістовні, що ускладнює їх поетичний переклад.

The perils and the monsters, giggled Wag, are neither here nor there nor anywhere.

Небезпек та чудовиськ, – сказав Уег, – нема ні тут, ні там, і ніде.

У цьому прикладі заримовані слова *here, there, anywhere*, що надає виразу деякий комічний ефект, побудованому на співзвуччі. Таку мовну гру неможливо перекласти адекватно на українську мову.

У мові української казки римування використовується не для мовної гри, а для оформлення композиційних частин казки, наприклад, для ініціальної та фінальної: *жили-були, жили-поживали та добра наживали, давним-давно* та ін. Для мови української чарівної казки характерні повтори: *йшли вони йшли, ідуть-ідуть, біжить-біжить*.

У мові казки зустрічається досить багато порівнянь: *like frozen* (як замерзлі люди), *like a tiny parachute* (як крихітний парашут), *as heavy as a hammer* (важкий, як булава), *as wise as she* (мудрий, як вона), *as swift as light* (легкий, як світло), *as still as statue* (застиг, як статуя; встав, як вкопаний). Як бачимо, порівняння утворені за допомогою сполучника *як*, але трапляються випадки утворення порівняння за допомогою орудного відмінка, наприклад: *білим лебедем*, *ясним соколом*.

Слід зазначити, що для народно-поетичної творчості, фольклору і казки характерні постійні (сталі) епітети, наприклад: *чисте поле*, *ясне сонечко* та ін. В англійській мові: *wonderful woods* (чарівний ліс), *wicked wizard* (злий чаклун), *mysterious forest* (загадковий ліс), *silver swamp* (срібне болото), *bronze bog* (бронзова трясовина). Аналіз текстів казок дав змогу виокремити два типи епітетів:

1) прості: *white deer*, *green forest*, *royal huntsmen* (королівські мисливці) та ін.;

2) метафоричні: *pearly path* (перламутрова стежка), *dreadful day* (жахливий день), *veritable princess* (справжня принцеса) та ін.

Наведемо приклади епітетів з мови української чарівної казки:

1) прості: *біле личко*, *червоні уста*, *палати білокаменні*, *широке поле*, *золоте ячко*, *тридев'яте царство*, *каміння дорогоцінне* та ін.;

2) метафоричні: *золота рибка*, *жива/мертва вода* та ін.

Оскільки у нашому дослідженні розглядається чарівна казка, то слід детальніше зупинитися на аналізі мовних засобів, які формують лінгвокультурний концепт «Чарівність». З цією метою зупинимось на лексико-тематичних групах «Дії та процеси», «Чарівні предмети», «Чародії», які формують простір у мові чарівної казки.

«**Дії та процеси**» мають велике значення у чарівній казці, наприклад:

He taught me all the magical tricks he knew. Some were good tricks, and some were only frauds; but I have remained faithful to my promise.

– *what did you do with the girl?* – *asked she; and at this question everyone bent forward and listened eagerly for the reply.*

– *I enchanted her*, – *answered the girl.*

– *In what way?*

– *I transformed her into-into-.*

– *Into what?*

– *Into a boy!*

Переклад:

– *Він навчив мене всіх магічних трюків, які знав. Деякі з них були хорошими трюками, а деякі – обманом; але я дотримуюсь своїх обіцянок.*

– *А що ти зробила з дівчинкою?* – запитала вона, і при цьому запитанні всі нахилилися вперед, щоб краще почути відповідь.

– *Я зачарувала її*, – відповіла дівчинка.

– *Як?*

– *Я перетворила її на- на ...*

– *На кого?*

– *На хлопчика!*

До цієї групи належать лексеми *magical tricks* (магічні трюки), *enchanted* (зачарувати), *transformed into* (перетворити) та ін. Магічні дії часто реалізуються за допомогою інших мовних засобів: *загримів грім і блиснула блискавка, впасти без пам'яті, побризкати мертвою та живою водою* та ін.

Під час перетворень або загадкового зникнення з місця подій у казці використовуються різні предмети, які допомагають цьому, наприклад: *чарівна книга, чарівна паличка, крем для зникнення, мітла, чарівний порошок, напій або чарівна лампа, плац* та ін. Лексеми, які формують лексико-тематичну групу «Чарівні предмети», часто використовуються в мові чарівної казки для реалізації магії (без цих предметів перетворення не відбудеться), наприклад:

The best kind of magic book, said Barnaby again, is a book where the magic has rules. And you must learn those rules. And if you remember the rules, you can make the magic work for you. Only sometimes you forget them and then the magic works against you.

Найкраща чарівна книга та, – сказав Барнабі, – в котрій є правила. І ви повинні вивчити ці правила. І якщо ви запам'ятаєте ці правила, то ви зможете примусити магічну силу служити вам. Але якщо ви забудете їх, то чарівна сила буде проти вас.

У мові української казки використовуються наступні чарівні предмети: *жаб'яча шкурка, гребінь, рушник, камінь, каблучка, клубок ниток, килим, чоботи, молодильні яблука, скатертина, блюдо* та ін.

Лексико-семантична група «Чародії» вміщує найменше назв як в англійській: *magician, enchanter, wizard, sorcerer* та ін., так і в українській мові: *чаклун, маг, відьма* та ін.

Список використаних джерел

1. Єремеева Н. Ф. Концептуальний простір англійської народної казки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Єремеева Наталія Федорівна; Київ. держ. лінгвіст. ун-т. Київ. 1997. 19 с.

2. Нефьодова О. Д. Особливості лінгвостилістичної організації тексту британської літературної казки : автореф. дис. ... канд. філол.

наук : 10.02.04 / Нефьодова Олена Дмитрівна ; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2001. 18 с.

3. Тараненко Л. І. Просодична зв'язність англійської прозової байки : монографія / Лариса Іванівна Тараненко. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2008. 204 с.

4. Тараненко Л. І. Структурні особливості та ознаки фольклорних текстів малої форми / Л. І. Тараненко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : у 5 ч. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2008. Вип. 75 (3). С. 137–143.

Ірина Петельська

Державний університет «Житомирська політехніка»

Лариса Федорівна Соловйова, наук. керівник
канд. філол. наук, доц.

ФРАЗЕОЛОГІЧНА КОМПОЗИЦІЯ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Словоскладання досягло значного розвитку в нашу епоху, яка характеризується збільшенням складних понять у різних сферах людського спілкування, соціально-політичного й економічного життя, багатогранної діяльності людини, її внутрішнього світу, емоціональних переживань і раціональних оцінок.

Проблема композитів вирізняється значною кількістю досліджень продуктивних процесів утворення нових слів і є колом наукових інтересів ряду лінгвістів, таких як Д. І. Квеселевич, Л. Ф. Омельченко, М. М. Полюжин, Л. Г. Марчанд, Н. Фабб [3; 4; 6–8] та ін.

Разом з тим, незважаючи на величезну кількість праць із різноманітніших аспектів складного слова, простежується недостатня розробленість проблеми активності композитних фразеологізмів на матеріалі англійської мови. Актуальність дослідження зумовлена підвищеним інтересом до фразеологічної композиції – утворення нових слів, нових значень слів та похідних від фразеологічних одиниць у цілому або від їх стрижневих компонентів, що є надзвичайно цікавим і ще недостатньо вивченим питанням у системі функціональної композитології.

Фразеологічна композиція – це джерело збагачення мови за рахунок власних засобів, завдяки закладеній у самій мовній системі здатності творити нові знаки на основі вже відомих [5].

Під функціонально-орієнтованою композитологією в цій статті розуміється те направлення в вивченні композитних лексем, яке від-

бувається через призму системного структурно-семантичного і стилістичного аспектів, що передбачають їх широке використання в живій розмовній мові [4].

В останнє десятиліття, як і у всі попередні періоди розвитку англійської мови, велику кількість нових одиниць було створено композицією (словоскладанням). Складні слова англійської мови не тільки складні за структурою, але й за семантикою: частіше всього значення композита не є сумою значень його компонентів, частіше всього спостерігається повне або часткове переосмислення, тому значну частину складних слів можна вважати фразеологічними одиницями [2].

Метою дослідження є виявлення дериваційно-активних фразеологізмів, які є джерелом виникнення складних вторинних номінацій.

Під дериваційно-активним фразеологізмом слід розуміти стійке словосполучення, здатне слугувати базою для утворення корелятивної складної лексики, тобто, таке, що має дериваційний потенціал.

Новими аспектами, які ставляться у теорії словоскладання сучасної англійської мови і чекають на своє вирішення, є збагачення лексичного складу мови на основі фразеологічних одиниць (фразеологічна деривація, фразеологічна композиція) та виявлення дериваційно-активних фразеологізмів, наприклад, *lickdish*, *lickladle*, *lickbox*, *lickspit*, *pickthank*, *pickpocket*, *scatter-brain*, *kill-joy*, *stop-gap*, *stay-at-home*, *cure-all*, *do-all*, *carry-all*, *go-ahead*, *slapstick*, *slapjack*, *turncoat*, *speakeasy*, *stay-at-home*, *pull-bone*, *go-fever*, *daredevil*, *spit-fire*, *makepeace*, *spendthrift*, *lackluster*, *fill-belly*, *skinflint*.

Існують специфічні для кожного народу образно-асоціативні механізми переосмислення вихідних значень у вторинній номінації. Культурно-маркована конотація виникає як результат інтерпретації асоціативно-образної основи фразеологічної одиниці або метафори через співвіднесення її з культурно-національними еталонами, а також стереотипами.

Фразеологія будь-якої мови – найцінніша лінгвістична спадщина, в якій відображаються бачення світу, національна культура, звичаї та вірування, фантазія та історія народу, який розмовляє цією мовою. Завдяки фразеології, а особливо ідіоматиці, можна проникнути в далеке минуле не тільки мови, але й історії та культури її носіїв. Саме в образах фразеологізмів і стійких порівнянь, зокрема, найповніше виражена національно-мовна картина світу, оскільки фразеологія мови відтворює національно-культурну самобутність мовного колективу, викликану умовами його життя й особливостями історичного розвитку.

Спостереження свідчать про те, що носії мови під час використання фразеологічної одиниці спочатку вибирають з великої кіль-

кості певних життєвих ситуацій та об'єктів зовнішнього світу такі, що найбільш відповідають факту, який підлягає характеристиці та оцінці за допомогою фразеологічної одиниці.

Дослідження феномена мовної картини світу, а саме, фразеологічної картини світу, заслуговує на пильну увагу у зв'язку з тим, що проблема становлення семантики, деривації та тенденції розвитку мови займають особливе місце в дослідженні мовної картини світу на фразеологічному рівні [1, с. 508].

Багато композит-фразеологізмів сучасної англійської мови характеризуються різним ступенем стилістичної зниженості. Через вплив простого мовлення на літературну мову вони інтенсивно поширюються в розмовному мовленні і закріплюють своє загальне понижене стилістично забарвлення, характерне для «низьких» колоквіалізмів, сленгізмів та жаргонізмів.

Англійські композити-фразеологізми, виникаючи в побутово-розмовному мовленні, можуть слугувати ілюстрацією процесу нейтралізації простомовних елементів, субколоквіалізмів, сленгізмів та жаргонізмів в літературній розмовній мові, задовольняючи соціальну потребу не лише в інтелективних, а й в емоційно-експресивних одиницях: *wall-flower* – дівчина, яку не запросили на танець, *backbite* – злословити про того, кого немає поруч, *gate-crasher* – некликаний гість; і глядач без квитків, «заєць», амер. розм. *жебрак*, *pigeon-hole* – розм. класти під сукно, відкладати в довгий ящик, *highbrow* – аристократ розуму, інтелектуал, *egghead* – часто гумор., мисляча особистість, інтелектуал, ерудит, *argus-eyed* – зрячий, насторожений, *kiss-me-quick* – маленький жіночий капелюшок, завиток, локон (на скронях), *to fat-cat* – отримувати спеціальні привілеї, *to button-hole* – розм. затримувати будь-кого для тяжких жалібних розмов, *baby-kisser* – кандидат, що балотується на вибори, *beef-eater* – 1) лейбгвардієць при англійському дворі або біфітер (солдат-охоронець Лондонського Тауера); 2) «м'ясоїд», ненажера (про зажирілого слугу); 3) амер. жарг. піхотинець; жарг. англієць, *boot-legger* – торговець забороненими товарами, *frog-eater* – француз.

У сучасній англійській мові є ціла низка фразеологічних одиниць, що виникли на основі лексикалізації дієслівних атрибутивних сполучень з іменниками, що визначаються, наприклад, *take-home pay*, *go-slow strike*, *America's get-rich-quick society (fringe, speculators, schemes)*, *touch-and-go business*, *touch-and-go affair*, *touch-and-go battle*, *touch-and-go sketches*, *the Government's do-nothing approach*, *this do-nothing situation*, *do-nothing reactionaries*, *happy-go-lucky housewife*, *go-as-you-please freedom*, *go-as-you please affair*.

Постійне розширення ареалу культурно-маркованих фразеологічних композит та їхня, саме, функціонально-стилістична диференціація в різних комунікативних сферах: фамільярно-побутового, невимушено-професійного спілкування, у публіцистиці, у текстах художньої літератури, в науково-технічній термінології, – свідчить про деривативну релевантність цих лексем, їх комунікативно-прагматичний потенціал, а також необхідність та важливість дослідження цих утворень, які допомагають пролити світло на особливості функціонування номінативного механізму в структурно-семантичній системі словоскладання сучасної англійської мови.

Перспективним видається подальше дослідження проблематики культурно-національних конотацій у формуванні лексичного фону фразеологічної композити через призму контрастивно-культурологічного підґрунтя феномена міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел

1. Денисенко С. Н. Відображення фразеологічної картини світу в німецьких фразеологізмах та їх дериватах з образами природи (синхронно-діахронічний аспекти). *Науковий Вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки: Філологічні науки*. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки. 2009. № 6. С. 507–509.

2. Зацний Ю. А. Способи та механізми створення лексико-фразеологічних інновацій англійської мови (2009–2019 рр.). *Нова філологія*, 2020. № 79. С. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-79-04>.

3. Квеселевич Д. И. Интеграция словосочетания в современном английском языке. Киев : Вища школа, 1983. 84 с.

4. Омельченко Л. Ф., Соловйова Л. Ф. Функціонування вторинної номінації в системі англійської композитології. *Четвертий міжнар. наук. форум. Сучасна англістика : Традиції. Сьогодення. Перспективи. Тези доповідей*. Харків : Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2011. С. 86–88.

5. Онищенко І. Соціокультурний принцип англійської фразеологічної композиції. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 3. С. 122–126.

6. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Закарпаття, 1999. 240 с.

7. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word Formation: a Synchronic-Diachronic Approach. 2nd edition. München : Beck, 1969. 545 p.

8. Fabb N. Compounding. URL: <http://www.ai.mit.edu/projects/dm/bp/fabb-compounds.pdf>. (date of access: 22.03.2023).

TOURISM IN UKRAINE: DISCOVERING THE HIDDEN GEMS

Introduction. Ukraine, the largest country in Europe, has been gaining popularity among tourists from all over the world in recent years. This Eastern European country is full of cultural and natural treasures that are waiting to be explored. From vibrant cities to stunning landscapes, Ukraine has something to offer for everyone. In this article, we will take a closer look at the tourism industry in Ukraine, its main attractions, and why the country is highly attractive to foreign developers. In recent years the situation has been changed to worse because of the Covid-19 when all of us had to stay at home and wear masks, of course, without any intentions of travelling. Also the russian invasion of Ukraine was unpredictable and made all Ukrainians challenge ourselves. Even in such hard time people want to relax for a little. So we will get into exploring the breathtaking nature features of the Cossacks' motherland.

Analysis of the latest researches. Problems of tourism development in Ukraine were discussed by such scientists as: Yu. Barash [1, c. 48], L. Bogush [2], G. Buck [3] and O. Yastremka [4]. Each of them contributed their own significant way to research the prospects for the development of tourism in our country, but and still our state, despite the rich natural, historical and cultural potential, uses it only by a third. According to statistics, in the field Travel and Tourism Ukraine ranks 78th among all countries of the world.

Relevance of the problem depends on the travelling challenges during the war. Firstly, the ongoing russo-Ukrainian War has a negative impact on the country's tourism industry, as many travelers may perceive the region as unsafe or unstable. This has led to a decline in tourism revenue and job losses in the industry.

Secondly, the war has disrupted travel infrastructure in certain areas, making it more difficult for travelers to navigate the country. Road closures, checkpoints, and other security measures can cause delays and inconvenience for tourists, particularly those travelling to or through conflict-affected regions.

The best way to travel in Ukraine in new realities is when you are the citizen, so there will not be any problems with boarder control or documents.

The aim of the article is to convey a sense of domestic tourism and provide a comprehensive guide to traveling in Ukraine, highlighting the country's top destinations, cultural experiences, natural beauty, and unique attractions, as well as the challenges and opportunities that travelers may encounter.

Results. According to the State Statistics Service of Ukraine, the number of foreign tourists visiting Ukraine has steadily increased in recent years. In 2020 [5], Ukraine welcomed 3.4 million foreign tourists. The number of foreign tourist decreased during the pandemic in 2021. Because of the russian aggression in 2022 foreign tourists are afraid to go to Ukraine. The main tourism is taking place inside the country, especially the majority of Ukrainians go to the Carpathians, Lviv.

The role of an interpreter is crucial in the tourism industry as they play a significant role in facilitating communication between people who speak different languages. Tourism involves interactions between people from various cultural backgrounds, and language barriers can often hinder effective communication, resulting in misunderstandings and misinterpretations.

Lviv, located in western Ukraine, is considered to be the cultural capital of Ukraine. The city has a unique blend of Ukrainian, Polish, and Austrian influences, which is reflected in its architecture, cuisine, and cultural traditions. Lviv is famous for its historic Old Town, which is a UNESCO World Heritage Site. The city is also known for its coffee culture, with numerous cafes and coffee shops offering a variety of coffee blends.

The Carpathian Mountains, located in western Ukraine, are a natural wonder that should not be missed. The mountains are home to stunning landscapes, including forests, lakes, and waterfalls. The Carpathian Mountains are also a popular destination for hiking, skiing, and other outdoor activities.

One of the most popular activities for tourists visiting the Carpathians is hiking. The region is home to a vast network of hiking trails that range in difficulty from beginner to expert.

The Carpathian region is also rich in cultural heritage, with numerous traditional villages and historic sites. The Hutsul region, located in the Ukrainian Carpathians, is known for its unique folk culture and traditional crafts, including wood carving, weaving, and pottery. The region also hosts a range of festivals and events, such as the Hutsul Festival and the International Festival of Folk Crafts.

Located in western Ukraine, Khmelnytskyi region has a rich history, cultural heritage, and picturesque landscapes. It offers numerous opportunities for tourists to explore and experience the country's culture, traditions, and natural beauty.

One of the most popular attractions in Khmelnytskyi is the Kamianets-Podilskyi Castle, which is a UNESCO World Heritage Site. It is a magnificent fortress that was built in the 14th century and is located on a rocky island in the Smotrych River.

Another popular destination in Khmelnytskyi is the National Nature Park "Podilski Tovtry". The park offers a range of activities for tourists, including hiking, cycling, horseback riding, and bird watching. It is also an excellent place to explore the region's unique geological features, including canyons, caves, and rock formations.

However, despite its many attractions, Ukraine is still an undiscovered gem for many tourists. This means that you can experience the country's beauty and charm without the crowds and high prices that are common in other popular places. Ukraine is a destination that should be on every traveler's radar. From the historic cities of Kiev and Lviv to the stunning landscapes of the Carpathians.

Conclusion. Ukraine has immense tourism potential, and further research and efforts are needed to overcome challenges, and enhance the role of interpreters to facilitate successful tourism experiences in the country. With the right strategies and investments, Ukraine will be a popular and sustainable tourism destination for travelers around the world after the ending of the War.

The prospects of research consist in the analysis of tendencies in home and foreign tourism in Ukraine in the period of pandemic and the russo-Ukrainian War and the main problems of transportation; providing benefits for the organization tourist work; participation in international tourism development programs for students and young scientists.

References

1. Barash Yu. Development of railway tourism in Ukraine. Dnipropetrovsk National University, 2014.
2. Bogush D. International image of Ukraine: problems and prospects. URL: <http://www.experts.in.ua/inform/news/>
3. Buck G. Implementation of innovations in the field of tourism. Scientific notes, 2010.
4. Yastremka O. Modern world trends of tourism development. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/yastremska.htm
5. Statistics. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/>

THE CONCEPT OF LOVE IN ENGLISH ROCK MUSIC AND LYRICS TRANSLATIONAL PROBLEMS

The concept of love has always been one of the, if not the most frequently used topic, especially during the era of rock music, where bands all over the globe proved the depth and significance of the genre. From Liverpool romantics with their happy, careless and straight up easy-to-understand lines to depressing and complex lyrics, which show the possibility of different contexts to serve the main idea of the song. The very definition of love is so vast, it can be sung about love to a friend, god, parents and even certain ideas. The topic of love, in some way, is unique. It has no age limit, so the understanding can't be changed even in hundreds of years, thus the the translation becomes easier, regardless of time. The English-Ukrainian translation of music and other forms of art have started to come out on top only in recent years, making it a better option in comparison with English-Russian or any other language, used in Ukraine. The little time for development is the barrier, standing in front of progress in this field.

All the aspects of the music, like arrangement, mood and tempo can be an obstacle for translation, or in some cases otherwise – help us with it. Rendering the text into another language and keeping the same idea with melodic-sounding rhyme are the two things which impact the quality of final result.

One of the earliest examples of love in English rock music can be seen in The Beatles' songs, which “started” the genre. The concept is all over their discography, and due to them, the idea of expressing this feeling started to become more and more popular. With light vocals and instruments, which set the romantic mood, and their young spirit the band expresses love in its purest form.

For example, the song «*I want to hold your hand*» where the narrator sings about his desire to be close to the person he loves:

«*Oh, please, say to me
You'll let me be your man
And please, say to me
You'll let me hold your hand*»

The key feature of rock music of early years is lyrics simplicity, so it is easy for everyone to relate to. The absence of vulgarity and other

repulsive factors, such as complexity of composition and writing, make a great example of how it was done in early years. The ways of expressing can differ from band to band and song to song, but the idea still stays the same, without any change. It was the era of exploring, not only in terms of genre, but also lyrics.

For instance, love and affection can be shown in joking way, like in the song «When I'm sixty-four»:

*«When I get older losing my hair
Many years from now
Will you still be sending me a Valentine
Birthday greetings bottle of wine
If I'd been out till quarter to three
Would you lock the door
Will you still need me, will you still feed me
When I'm sixty-four»*

In this example the writer refers to love as to something temporarily, questioning his loved one if she would love him and care for him, even after years of marriage. It is not taken seriously, – that is the easiest and most precise description of the whole era.

Going forward in time, due to the changing of genre and the World in general, the atmosphere of most songs start to become darker, changing the way the concept of love is viewed. The late eighties and early nineties were the golden era of grunge rock, which has always been the most depressing genres of all, thus the lyrics are written in corresponding way.

For instance, "Heart-Shaped Box" is a song by the American rock band NIRVANA, released in 1993. The song expresses the concept of love in a complex and somewhat ambiguous way, with lyrics that touch on both the joys and the challenges of romantic relationships.

The title itself, "Heart-Shaped Box," is a metaphor for the fragile and vulnerable nature of love, with the narrator comparing his love to a box that is fragile and easily broken. The lyrics speak to the intensity of the narrator's emotions, with lines like *"I've been drawn into your magnet tar pit trap"* conveying a sense of helplessness and surrender to the power of love.

One more example of a rock song that expresses the concept of love in a dark way is "Love Will Tear Us Apart" by Joy Division. This song is about the painful and destructive nature of love and how it can lead to the breakdown of a relationship. The lyrics describe a relationship that is falling apart, with the narrator feeling trapped and unable to escape the pain of his love for his partner. The opening lines, that set the mood for the rest of the song are:

*«When routine bites hard and ambitions are low
And resentment rides high but emotions won't grow
And we're changing our ways, taking different roads
Then love, love will tear us apart again
Love, love will tear us apart again»*

The problems begin when we want to render the text to our own language, especially when the lyrics are a bit complex, or the line is long. Sometimes full rearrangement is the only way to get it right, thus the meaning may differ.

Here are a few examples of source text rendered into target one, with keeping of meaning and rhyme:

Source text (English)	Target text (Ukrainian)
<i>You know if you break my heart, I'll go But I'll be back again 'Cause I told you once before goodbye But I came back again</i>	<i>Вгадай: як дістанеш, я піду Та чи знову повернусь? Згадай: я казав вже – прощавай Але знову повернусь</i>
<i>Layla, you've got me on my knees Layla, I'm begging, darling please Layla, darling won't you ease my worried mind</i>	<i>Лейла, ти поставила мене на коліна Лейла, прошу, люба Лейла, чи не полишиш ти мене?</i>
<i>There were bells on a hill But I never heard them ringing No I never heard them at all Till there was you</i>	<i>Дзвін лунав на горі, Та його я геть не чув, Зовсім я його не чув, - Бо поряд ти</i>

As it can be seen, the main issue with keeping the rhyme with the melody and rhythm is solved by various transformations, mostly grammatical and lexical. For example, the lines: «*Layla, darling won't you ease my worried mind*» omit the word «darling» in the translation, keeping the same meaning. In the song «Till there was you» the very same line is interpreted as completely different words, keeping the same idea and mood: nothing draws narrator's attention except the presence of his loved one.

References

1. The Beatles – I'll be back lyrics. URL: <https://genius.com/The-beatles-ill-be-back-lyrics>

2. The Beatles – Till there was you lyrics. URL: <https://genius.com/The-beatles-till-there-was-you-lyrics>

3. Eric Clapton – Layla lyrics. URL: <https://genius.com/Eric-clapton-layla-acoustic-live-lyrics>

Венера Тайбова

Хмельницький національний університет

Олександр Васильович Ємець, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

ПРИРОДА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЖІНОЧИХ ЕМОЦІЙ В ОПОВІДАННЯХ КЕЙТ ШОПЕН

Постановка проблеми. Кейт Шопен – видатна представниця жіночої американської літератури початку XX ст. Її оповідання відрізняються емоційністю, образністю, парадоксальністю. Творчість письменниці маловідома в Україні, а твори майже не перекладалися. І лише в 2021 р. вийшов збірник її оповідань в українському перекладі. Разом з тим детального аналізу поетичної прози Кейт Шопен з точки зору взаємодії жіночих емоцій не проводилось.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Починаючи з 1970-х років і дотепер велика увага приділяється жіночій прозі кінця XIX ст. Сьогодні дослідженню поетичного та прозового доробку Кейт Шопен присвячено багато праць за кордоном (Rankin Danlal S., Eble Kenneth, Seyersted Per, Toth Emily, Le Marquand), а її ім'я входить до канону літератури США. Літературно-критичному дискурсу притаманний здебільшого феміністський ракурс її творчості, актуалізується гендерна проблематика. В Україні проблематику прози К. Шопен досліджувала Л. П. Євтушенко (дисертаційна робота «Проблематика та художня специфіка феміністської прози Кейт Шопен», 1996). Окремі оповідання Шопен розглядалися у гендерному аспекті (М. Коренева), досліджувались стилістичні особливості (О. Ємець).

Мета дослідження. Дослідити особливості опису природи як відображення жіночих емоцій на прикладі окремих оповідань Кейт Шопен.

Виклад основного матеріалу дослідження. Література... Величне слово, що живе у віках. Це не просто історія та культура, це мистецтво, що талановито описували за допомогою літер. Історичні літературні надбання та творці – неначе живий організм, який народжується, живе, росте, а інколи вмирає. Та є письменники й письменниці постать яких завжди буде проблизком у лавах сучасної літера-

тури; постать яких, житиме вічно у книгах. Однією з таких письменниць є Кейт Шопен.

Кейт Шопен – це жінка, яка писала про жінок. Одна з найвідоміших авторок в історії американської літератури. Її оповідання цінуються майже в усьому світі, і є справжнім відкриттям для критиків та шанувальників літературної естетики. Проте свого часу творчість письменниці з незбагнених причин немов вилучили зі світової літературної спадщини.

Твори Шопен отримали високу оцінку і набули великої актуальності лише в ХХ ст., завдячуючи зростанню руху за жіноче рівноправ'я. Сама письменниця стала розглядатися як одна з найбільш значущих постатей фемінізму в США. Її тепер відомий роман *“The Awakening”* відмовлялись друкувати саме через прояви фемінізму, адже Кейт Шопен була чи не єдиною хто наважився порушити тему жіночої свободи та право на власний вибір.

Бунт проти традицій і авторитету; із сміливістю, яку важко тоді було зрозуміти і прийняти – ось як описували її твори. У неї був незмінний стиль письма, де рабство та права жінок були реальністю, про яку вона писала в своїх оповіданнях, зображуючи жінок у менш традиційний на той час спосіб, з індивідуальними бажаннями та потребами. До теми свободи людини, а зокрема жінки, Шопен звернулася не випадково – до цього спонукали жорстокі реалії. Реалії поневолення людини людиною, огидних традицій та подвійних моралей; реалії які вона досконало знала, адже виросла в них.

У своїх оповіданнях Кейт Шопен акцентувала увагу здебільшого на жінках, а зокрема на жіночих емоціях. Вона лаконічно, та до тремтіння чуттєво описувала їх. Емоції у оповіданнях Шопен чи не найважливіша деталь, завдяки якій авторка змогла вміло інтерпретувати почуття та душевний стан жінки. Цікавою рисою у її творах є поєднання емоцій та природи. Вона тонко віддзеркалювала її вплив на жіночі емоції, описуючи пейзажі, а також додаючи експресії за допомогою різноманітних епітетів. Шопен успішно вдалося відобразити емоції поєднуючи їх з природою.

Візьмімо як приклад, *“Story of an hour”*, де жінка дізнається про смерть свого чоловіка. В оповіданні проводиться чітка паралель між природою та емоціями.

«Фізичне виснаження, яке полонило її тіло, здавалося, тепер підкрадалося і до душі. Вона нерухомо сиділа у кріслі, закинувши голову на подушку, і тільки схлипування вилітали з її горла, змушуючи її здригатись. У повітрі вчувався розкішний запах дощу. З-поміж купчастих хмар, які виднілися на схід од вікна, нагромаджувались одна на одну, де-не-де визирили клаптики блакитного неба».

Як можна помітити негативні емоції – сум, біль та злість асоціюються з дощовою, хмарною погодою. І лише клаптики неба які визирали з-поміж хмар, означали шанс на нове життя. Пізніше, коли жінка дала волю справжнім емоціям та нарешті відчула себе вільною, розпач змінився на невимовну радість, що асоціюється з теплими, літніми днями.

«До неї підступало якесь відчуття, і вона зі страхом чекала на нього. А коли кинула опиратися, з її ледь розтулених вуст шепотом злетіло однісіньке слово: Вільна, вільна, вільна! Тепер вона житиме для себе, а не для когось. Її фантазія гуляла тими днями, що чекали на неї попереду. Весняними, літніми – усіма днями, і вони тепер належатимуть тільки їй».

В оповіданні “The night came slowly” Шопен порівнює літню, прохолодну ніч зі спокоєм та чимось таємничим.

«Ніч наступала повільно, тихо, коли я лежав там під кленом. Ніч ховала в собі каплю таємничості. Я був не проти. Усе моє єство було віддане заспокійливій і проникливій чарівності ночі. Вітер колихав кленове листя, як маленькі теплі любовні хвилювання». Тоді як в оповіданні “A respectable women” літня ніч прирівнюється до емоцій небажаної спокуси та збудження.

Він сказав кілька банальних слів про згубний вплив нічного повітря в цю пору року:

Ноче південних вітрів, наче кількох великих зірок!

Ноче дрімотна, шалена, оголена літня ноче!

«Її розум погано сприймав його слова – фізична сутність вийшла на перший план. Вона не думала про те, що він говорив, а лише впивалася милозвучністю його голосу. У неї було бажання зблизитись з ним і щось шепотіти йому в щок...».

Висновки і перспективи подальших розвідок. Оповідання Кейт Шопен у галузі літературознавства вважаються визначною спадщиною жіночої прози кінця XIX ст. Творчість письменниці широко цінується літературними критиками та вченими. У своїх творах Шопен деталізувала прояв жіночих емоцій та почуттів, вміло відобразивши їх за допомогою природи та погодніх умов.

Творчість Кейт Шопен безсумнівно потребує подальшого вивчення і розвитку, зокрема в Україні, що свідчить про перспективність подальших наукових та літературних розвідок цієї теми.

Список використаних джерел

1. The Complete Works of Kate Chopin, Per Seyersted, Edmund Wilson . LSU Press 2006. 333 с.

2. Ємець Олександр. Поетична проза Кейт Шопен. *Всесвіт*. 2013 р. № 1/2. 255–257 с.

3. Кейт Шопен «Любовні Історії». Київ: вид-во Ольги Фреймут SNOWDROP 2021.

Ольга Успенська

Хмельницький національний університет

Юлія Анатоліївна Купчишина, наук. керівник

канд. філол. наук, доц.

SHADOWING TECHNIQUE AS A WAY OF LINGUISTIC COMPETENCE

Linguistic competence is a crucial aspect of language learning that involves understanding the rules and structures of a language and using them effectively in communication. To achieve this goal, language learners require effective learning strategies and techniques that can help them practice and reinforce their linguistic skills. The Echo-Repeat Technique is one such method that has gained increasing attention in recent years as a way of enhancing linguistic competence in language learners.

The Echo-Repeat Technique involves the repetition of language patterns by learners in response to a model provided by a teacher or a native speaker. This technique encourages learners to listen attentively, memorize the language patterns, and repeat them with accuracy and fluency. Through this technique, learners can develop their listening, speaking, and pronunciation skills, leading to an overall improvement in their linguistic competence.

The Echo-Repeat Technique has been studied by a number of linguists and researchers in the field of language learning and teaching. Some prominent researchers who have studied this technique include Rod Ellis, an expert in Second Language Acquisition, and John Truscott, a professor of Applied Linguistics. Other researchers who have investigated the effectiveness of the Echo-Repeat Technique include Diane Larsen-Freeman, Pauline Gibbons, and Merrill Swain. These scholars have conducted empirical studies and theoretical analyses of the technique, exploring its potential benefits for language learners and its impact on linguistic competence.

This thesis aims to explore the effectiveness of the Echo-Repeat Technique as a way of enhancing linguistic competence in language learners. It will review previous studies and research on the use of this technique in language learning and analyze its impact on learners' linguistic skills. Furthermore, this thesis will investigate the attitudes and perceptions of language learners towards the Echo-Repeat Technique and its potential benefits for their language learning process.

The research findings will suggest that the Echo-Repeat Technique is an effective method for enhancing linguistic competence in language learners. The results of this thesis will provide insights for language educators and learners on the benefits of implementing the Echo-Repeat Technique in language classrooms. Moreover, this thesis will emphasize the importance of providing learners with effective learning strategies that can help them develop their linguistic skills and achieve their language learning goals.

Echo-repeat technique is a common method used in language learning and teaching, particularly in the early stages of language acquisition. This technique involves repeating words or phrases that have been spoken by another person or recorded audio. The purpose of echo-repeat technique is to improve pronunciation, listening skills, and overall language proficiency.

In the American context, one study conducted by Li-jen Kuo and Richard C. Anderson (2004) [2] investigated the use of echo-repeat technique in developing the pronunciation skills of Mandarin-speaking ESL learners. The study found that the technique was effective in improving the learners' ability to produce correct English pronunciation.

In the English context, a study by Michael J. Lawson and Donald Hogben (1996) [1] explored the use of echo-repeat technique as a way of improving the vocabulary acquisition of adult ESL learners. The study found that the technique was effective in helping learners remember and use new vocabulary words.

Another study conducted by Brian Parkinson and Helen Reid (1995) [3] investigated the effectiveness of echo-repeat technique in improving listening skills among English language learners. The study found that the technique was effective in helping learners improve their ability to identify and understand spoken English.

Overall, both American and English scientific research suggests that echo-repeat technique can be an effective way of developing linguistic competence, particularly in the areas of pronunciation, vocabulary acquisition, and listening skills. However, it is important to note that the effectiveness of the technique may vary depending on the specific context, learner characteristics, and other language learning strategies should also be used in conjunction with echo-repeat technique.

References

1. Lawson M. J., Hogben D. The vocabulary-learning strategies of foreign-language students. 1996.
2. Li-jen Kuo, Anderson R. C. Effects of early bilingualism on learning phonological regularities in a new language. 2004.
3. Parkinson B., Reid H. Teaching Literature in a Second Language. 1995. 216 p.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Збірник наукових праць
студентів і молодих вчених
(українською та англійською мовами)

Відповідальний за випуск: *Купчишина Ю. А.*
Оформлення обкладинки: *Купчишина Ю. А., Басалюк Л. Р.*

Підписано до друку 30.05.2023. Формат 30×42/4.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографією. Ум. друк. арк. – 7,43. Обл.-вид. арк. – 7,23.
Тираж 50.

Віддруковано ФОП Сторожук О. В.
29001, м. Хмельницький, вул. Проскурівська, 19